

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KENT DOKUSUNDAKİ MEKÂNSAL DEĞİŞİMİN MORFOLOJİK BOYUTTA İNCELENMESİ

Muzaffer Ali YAYGIN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Şehircilik Anabilim Dalı

Eylül-2016
KONYA
Her Hakkı Saklıdır

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KENT DOKUSUNDAKİ MEKÂNSAL DEĞİŞİMİN MORFOLOJİK BOYUTTA İNCELENMESİ

Muzaffer Ali YAYGIN

Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Şehircilik Anabilim Dalı

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehmet TOPÇU

2016, 171 Sayfa

Jüri
Yrd. Doç. Dr. Mehmet TOPÇU
Doç. Dr. Havva Filiz MEŞHUR
Yrd. Doç. Dr. Sedef ERYİĞİT

Bu çalışmada, kentsel yenileme alanlarında kentsel dokuda yaşanan değişimin morfolojik açıdan irdelenmesi hedeflenmiştir. İnsanın toplumsal yaşamı ve eylemlerine duyarlı bir kentsel biçimlenme için eski ve yeni mekânsal karakteristiğe ilişkin morfolojik analizlerin yapılmasıyla kentsel morfoloji kavramı ve yaklaşımının bir planlama ve kentsel tasarım aracı olarak ele alınması amaçlanmıştır.

Bu çerçevede çalışmanın amacına uygun olarak Konya İli Selçuklu İlçesi "Sekiz Mahalle Kentsel Yenime Alanı" örneklem alan olarak seçilmiştir. Bu alanın seçilmesindeki en önemli neden, alanın Konya Kent formu içerisinde kentsel yenileme pratiğinin gerçekleştirildiği en büyük ölçekli kentsel yenileme alanı olmasıdır.

Belirtilen amaç doğrultusunda öncelikle çalışmaya ilişkin kavramsal ve kuramsal yaklaşımlar ortaya konulduktan sonra çalışma alanına ilişkin bilgiler verilmiştir. Ardından Kent Morfologları olan M.R.G. Conzen ve Gianfranco Caniggia'nın yaklaşımları doğrultusunda alan araştırma metodolojisi belirlenmiştir. Böylece alanda analitik ve görsel analizlerin yapılmasının yanı sıra anket uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Yapılan incelemeler sonucunda alanın morfolojik bileşenlerinde sayısal değişimlerin olduğu tespit edilmiştir. Yapı taban alanlarının azaldığı, yapı yoğunluğunun arttığı, açık ve yeşil alan ile yol alanlarının arttığı ortaya çıkmıştır. Görsel incelemeler sonucunda yapı tipolojileri, yol sistemleri ve parsel deseninin tamamen farklılaştığı görülmüştür. Yapılan anketler, alanda gerçekleştirilen yenileme projesinin morfolojik (biçimsel) olarak insanın toplumsal ve kültürel yaşamına duyarlı bir şekilde gerçekleştirilmediğini göstermiştir.

Sonuç olarak kentsel yenileme eylemleri sürecinde kentsel morfoloji yaklaşımının ele alınması ve kentsel planlama süreçlerine dâhil edilmesinin önemi ve gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kent morfolojisi, Kentsel yenileme, Kentsel doku, Sekiz mahalle, Konya

ABSTRACT

MS THESIS

MORPHOLOGICAL EXAMINATION OF SPATIAL CHANGE IN URBAN FABRIC

Muzaffer Ali YAYGIN

THE GRADUATE SCHOOL OF NATURAL AND APPLIED SCIENCE OF SELÇUK UNIVERSITY
THE DEGREE OF MASTER OF SCIENCE
IN URBAN AND REGIONAL PLANNING

Advisor: Asst. Prof. Dr. Mehmet TOPÇU

2016, 171 Pages

Jury
Asst. Prof. Dr. Mehmet TOPÇU
Assoc. Prof. Dr. Havva Filiz MEŞHUR
Asst. Prof. Dr. Sedef ERYİĞİT

The present study aims to analyze morphological changes observed on urban texture in urban renewal area. For an appropriate urban design sensitive to social life and activities of people, the concept of urban morphology and approach, as a tool for urban planning and design, is aimed to be discussed by performing morphological analysis concerning the old and new spatial characteristics.

Within this context, based on the purpose of the research, "Sekiz Mahalle Urban Renewal Area" in Selçuklu district of Konya was chosen as a sampling. The most important reason why this area is chosen is that it is the largest urban renewal area in Konya, where urban renewal practice has been performed.

Within the scope of the stated aim, first conceptual and theoretical approaches were presented and then information about the study field was presented. Following that, based on the approaches of urban morphologists M.R.G. Conzen and Gianfranco Caniggia, field research methodology was defined. Thereby, in addition to analytic and visual examinations, a questionnaire was conducted.

According to the results of the examinations, it was determined that there were numerical changes in the morphological components of the field. It was found out that construction field bases decreased, construction density, open spaces, green fields, and road fields increased. As the result of visual examinations, it was determined that construction typologies, street systems, and lots pattern were completely different. The conducted questionnaire showed that the renewal project was not performed morphologically sensitive to social and cultural lives of people.

As a result, the study ensued the importance and necessity of considering urban morphological approach and including this approach into urban planning processes during urban renewal.

Keywords: Urban morphology, Urban renewal, Urban fabric, Sekiz mahalle, Konya

ÖNSÖZ

Çalışma sürecinin her aşamasında beni yönlendiren ve bilimsel çalışma sistematiği kazanmama yardımcı olan değerli danışmanım Yrd. Doç. Dr. Mehmet Topçu'ya bana göstermiş olduğu yakın ilgisi ve sabrından dolayı teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca bu süreçte yardımlarını esirgemeyen Selçuk Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü öğretim elemanlarına teşekkür etmeyi bir borç bilirim.

Hayatım boyunca desteklerini esirgemeyen ve her ihtiyacım olduğunda yardımıma koşan sevgili aileme şükranlarımı sunuyorum. Özellikle her türlü zorluklara rağmen bugüne kadar gelmemi sağlayan Anne ve Babama hürmetlerimi ve minnettarlığımı sunuyorum.

Bu tez çalışmasını Anneme ve Babama ithaf ediyorum.

Muzaffer Ali YAYGIN
KONYA-2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET **1**

ABSTRACT **2**

ÖNSÖZ **3**

İÇİNDEKİLER **4**

1. BÖLÜM: GİRİŞ **6**

1.1. Problem Tanımı 6
1.2. Çalışmanın Amacı 6
1.3. Çalışmanın Kapsamı 7
1.4. Çalışmanın Yöntemi 9

2. BÖLÜM: KENT MORFOLOJİSİ **10**

2.1. Kentsel Morfoloji 10
2.2. Kentsel Morfolojide Kuramsal Yaklaşımlar 11
2.2.1. Kentsel Morfolojide Coğrafya Kökenli Yaklaşımlar 15
2.2.2. Kentsel Morfolojide Mimarlık Kökenli Yaklaşımlar 18
2.2.3. Conzen ve Caniggia Yaklaşımları 21
2.3. Kentsel Morfolojiyi Oluşturan Bağımsız Bileşenler 28
2.4. Kentsel Morfoloji Ekolleri 29
2.5. Tarihsel Süreçte Kentsel Mekânda Morfolojik Değişim 31

3. BÖLÜM: KENTSEL YENİLEME **36**

3.1. Kentsel Yenileme Kavramı 36
3.2. Kentsel Yenileme Türleri 37
3.3. Kentsel Yenileme Boyutları 38
3.4. Kentsel Yenilemenin Başlangıcı ve Gelişimi 40
3.4.1. Dünya ölçeğinde kentsel yenilemenin tarihsel gelişimi 41
3.4.2. Türkiye ölçeğinde kentsel yenilemenin tarihsel gelişimi 42
3.5. Kentsel Yenileme ve Kentsel Morfoloji İlişkisi 43

4. BÖLÜM: ÇALIŞMA ALANI **46**

4.1. Alan Araştırma Metodolojisi 46
4.2. Çalışma Alanı Seçimi 47
4.3. Çalışma Alanı Tanımı ve Sınırları 48
4.4. Çalışma Alanının Mekânsal Gelişimi 51
4.5. Çalışma Alanının Plansal Gelişimi 53

5. BÖLÜM: SEKİZ MAHALLE YENİLEME ALANINDA ANALİTİK İNCELEME **58**

5.1. Yenileme Öncesi ve Sonrası Yapı Alanları Analizi 58
5.2. Yenileme Öncesi ve Sonrası Yol Alanları Analizi 60
5.3. Yenileme Öncesi ve Sonrası Açık ve Yeşil Alan Analizi 62
5.4. Yenileme Öncesi ve Sonrası Yapı, Yol ve Yeşil Alanların Karşılaştırılması 64
5.5. Yenileme Sürecini Tamamlayan Alanda Yapılan Simülasyon..... 64
5.6. Simüle Analizde Yapı, Yol ile Açık ve Yeşil Alanların Karşılaştırılması 67

6. BÖLÜM: SEKİZ MAHALLE YENİLEME ALANINDA GÖRSEL/ALGISAL İNCELEME..... 70

6.1. Çizimler Üzerinden Yapılan Morfolojik Değerlendirme..... 70
6.2. Hava Fotoğrafları Üzerinden Yapılan Morfolojik Değerlendirme 82
6.3. Yerinde Çekilen Fotoğraflar Üzerinden Yapılan Morfolojik Değerlendirme 83

7. BÖLÜM: ÇALIŞMA ALANINA İLİŞKİN ANKET DEĞERLENDİRMELERİ 86

7.1. Frekans Analiz Tekniğine Göre Yapılan Değerlendirmeler 87
7.1.1. Demografik verilerin frekans dağılımları 87
7.1.2. Morfolojik ve sosyo-kültürel verilerin frekans dağılımları 91
7.2. Çaprazlama (Khi-Kare) Tekniğine Göre Yapılan Değerlendirmeler 104
7.2.1. Demografik veriler ile morfolojik ve sosyo-kültürel verilerin çapraz ilişkilendirilmesi 105
7.2.2. Morfolojik ve sosyo-kültürel verilerin çapraz ilişkilendirilmesi 120

8. BÖLÜM: SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME..... 132

8.1. Sonuçlar 132
8.1.1. Çalışma alanına ilişkin sayısal analizlerin değerlendirilmesi 133
8.1.2. Çalışma alanına ilişkin görsel analizlerin değerlendirilmesi 134
8.1.3. Çalışma alanına ilişkin anket çalışmalarının değerlendirilmesi 136
8.2. Öneriler 138

KAYNAKLAR 140

EKLER 148

ÖZGEÇMİŞ 171

1. BÖLÜM: GİRİŞ

1.1. Problem Tanımı

Başlangıcı daha çok 1950'li yıllara dayanan ve bugün de yoğunluğundan ödün vermeden devam eden kent merkezlerindeki değişimlerin (Özden, 2001) bazıları çok geniş alanları kapsamakta iken bazıları tek yapı adası veya tek parsel ölçeğinde gerçekleşmiştir. Bu değişimler parçalar halinde gerçekleşmekte ve tek parselde yapıların yıkılıp yeniden yapılması, yapı adası biçimlerinin ve yapı yüksekliklerinin değişmesi, parsel boyutlarının veya yapılaşma biçiminin değişmesi şeklinde gerçekleşmektedir (Tüter ve Ökesli, 2015).

Kentsel yapılı çevrede yapılan müdahaleler sonucu meydana gelen bu değişimler farklı niteliklerde olabilmektedir. Bu değişimlerden en gözlenebilir olanı ise fiziksel dokuda yaşanan değişimlerdir. Ortaya çıkan bu değişimler kentin karakteri üzerinde olumlu ya da olumsuz sonuç doğurabilmektedir (Ünlü, 2006). Yoğunluklu olarak kentsel mekânda oluşan bu morfolojik değişimin alışılagelmiş yerleşme biçimine ve fiziksel dokusuna aykırı bir şekilde sonuçlandığı gözlemlerinin yanı sıra müdahalelerin gerçekleştirildiği alandaki toplumsal yapı üzerinde de negatif bir sonuç ortaya çıkardığı görülmektedir.

Bu bağlamda tez çalışmasında ele alınan problem, kent morfolojisi kavramı ve yaklaşımının genel anlamda planlama ve kentsel tasarım süreçlerinde, daha özel anlamda kentsel yenileme süreçlerinde yer almamasına dayalı olarak kent bütünü, kent parçaları, yapı adası, sokak örüntüsü veya parsel ve yapı düzeyinde ortaya çıkan değişimlerin, kentsel mekândaki yapısal karakteristiği ve buna dayalı olarak kültürel yapıyı yok etmesidir.

1.2. Çalışmanın Amacı

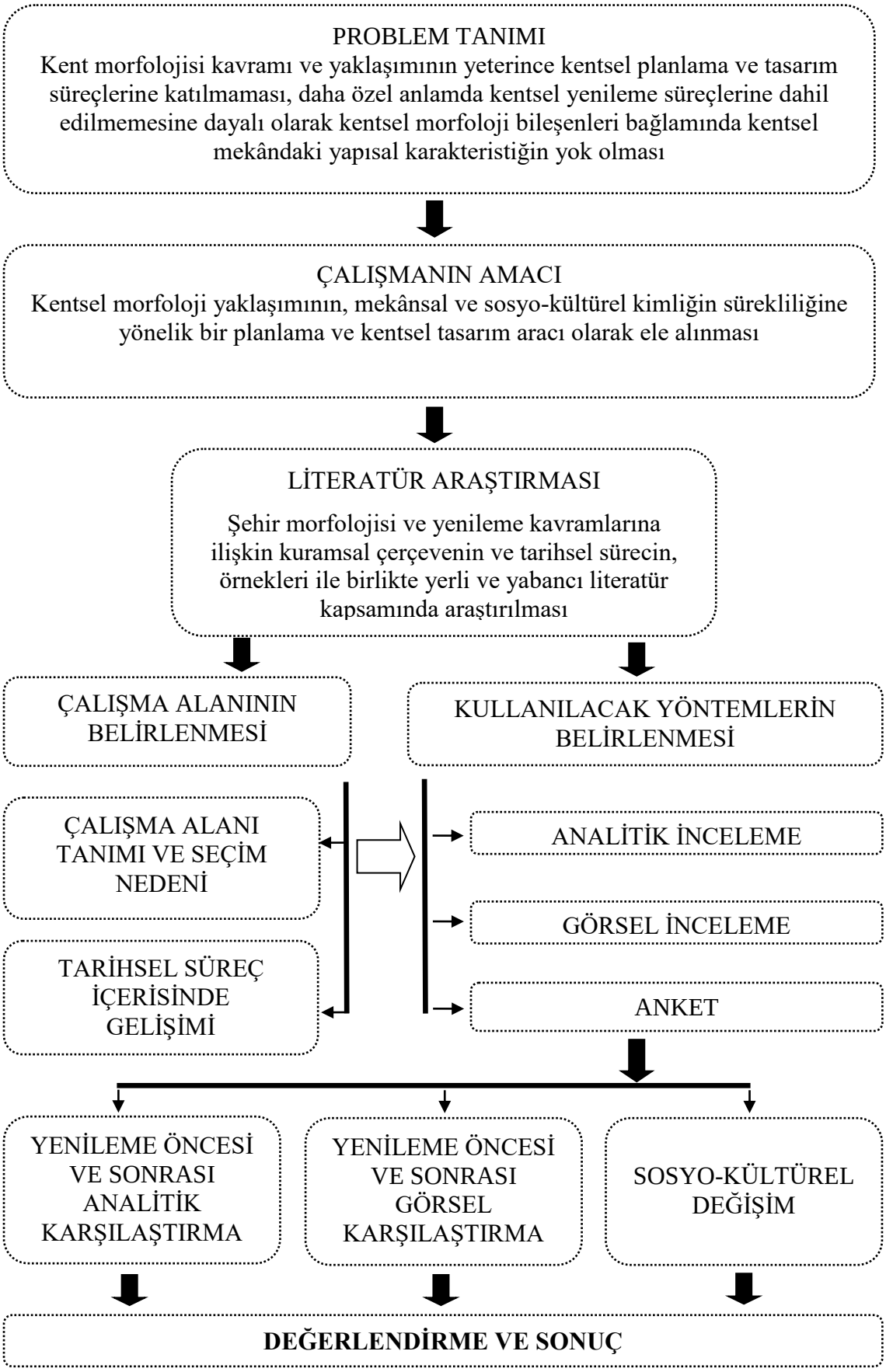
Bu çalışmada, tanımlanan problem çerçevesinde mekânsal değişimin yaşandığı alanların fiziksel dokusundaki değişimin morfolojik açıdan irdelenmesi hedeflenmiştir. Kentsel yenileme müdahaleleri öncesi mekânsal doku ile sonrasında oluşan mekânsal dokudaki değişiminin karşılaştırarak kentsel yenileme uygulamaları süreçlerinde ortaya çıkan fiziksel değişimlerin kentsel mekândaki sosyo-kültürel yaşama etkisi irdelenmiştir. Bunların sonucunda, bölgedeki eski ve yeni mekânsal karakteristik

üzerinde gerçekleştirilen morfolojik analizlerinin, fiziksel ve sosyo-kültürel boyutlarda meydana gelen değişimleri ortaya çıkarmasına dayalı olarak kent morfolojisi yaklaşımının yapısal karakteristiğin sürekliliğine ilişkin bir planlama ve kentsel tasarım aracı olarak ele alınması amaçlanmaktadır.

1.3. Çalışmanın Kapsamı

Araştırmanın kapsamı, öncelikle problemin tanımlanması ile başlamıştır. Sonraki aşamada var olan problemin çözümüne yönelik amaç ortaya konmuştur. Çalışmanın amacına uygun örneklem alan olarak Sekiz Mahalle Kentsel Yenileme Alanı seçilmiştir.

Tez çalışması sekiz bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problem tanımı, çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi açıklanmıştır. İkinci bölümde şehir morfolojisi kavramı ve kuramsal yaklaşımlar irdelenmiştir. Üçüncü bölümde kentsel yenileme kavramı, türleri ve boyutları ifade edilmiş olup morfoloji yenileme ilişkisine değinilmiştir. Dördüncü bölümde çalışma alanına ilişkin bilgiler verilmiş ve planlama sürecine ilişkin gelişmelere yer verilmiştir. Beşinci bölümde morfolojik farklılıkların ortaya konulması açısından kentsel yenileme uygulama öncesi ve sonrasına ilişkin analitik incelemeler yapılmıştır. Altıncı bölüm ise görsel analiz aşamasıdır. Bu bölümde çizilmiş haritalar üzerinden yol, yapı, açık alan, parsel, yapı adası ve yapı yoğunluğu bileşenleri arasındaki ilişkiler vurgulanmıştır. Ardından hava fotoğrafları ve alanda çekilen fotoğrafların incelemesine dayalı olarak morfolojik ve tipo-morfolojik değerlendirmeler yapılmıştır. Yedinci bölümde alan araştırmasına dayalı olarak gerçekleştirilen anket uygulamasının sonuçları değerlendirilmiştir. Çalışma alanında yüz yüze yapılan anketler IBM SPSS Statistics 22 programı aracılığıyla frekans (sıklık) ve çaprazlama (Khi-Kare) teknikleri kullanılarak incelenmiştir. Sekizinci bölüm sonuç ve önerileri içermektedir. Bu bölümde analitik yaklaşıma dayalı sayısal değerlendirmeler, yapısal yaklaşıma dayalı görsel değerlendirmeler ve sosyo-kültürel yaklaşıma dayalı olarak anket değerlendirmeleri ele alınmıştır.

Şekil 1.1. Tezin kapsamının şematik gösterimi

1.4. Çalışmanın Yöntemi

Çalışma kapsamında yenileme alanının müdahale öncesi ve sonrasına dair morfolojik karşılaştırmaya yönelik olarak analitik ve görsel inceleme yöntemlerinin kullanılması ile birlikte alan anket çalışması yapılmıştır.

Analitik inceleme yöntemi, mahalle ölçeğinde seçilen karakteristik doku parçalarının yol, yapı, açık ve yeşil alan kullanımlarına ilişkin gösterimlerin yapılarak, doku özelliklerinin araştırılması ve dokuların yol, yapı, açık ve yeşil alan yüzölçümlerinin doku genelindeki oranlarının bulunması olarak özetlenebilir (Kubat ve Topçu, 2009).

Görsel inceleme yöntemi ise kentte kendi içinde bütünlük gösteren kentsel parçaların yani kentsel dokuların kent ve mahalle düzeyinde hava fotoğrafları, planlar ve morfolojik haritalar üzerinde birbirleri ile olan ilişkilerinin incelendiği bir yöntem olarak ifade edilebilir. Bu yöntem algıya dayalı olarak daha sübjektif bir nitelik taşımaktadır. (Aru, 1998). Bu inceleme yöntemi alan araştırma metodolojisi başlığı altında, kentsel morfoloji kuramcılarından Conzen ve Caniggia'nın yaklaşımları bağlamında daha detaylı irdelenmiştir.

Alanın tamamında analitik inceleme yöntemi ile yol alanları, yapılaşmış alanlar ile açık ve yeşil alan oranları açısından sayısal karşılaştırmalar yapılarak müdahale öncesi ve sonrası süreçlere ilişkin kentsel morfoloji bileşenleri ilişkisi, yapılaşma biçimleri ve mülkiyet izleri değişiminin irdelenerek bölgenin karakteristiği ortaya çıkarılmıştır. Daha sonra, alanın fiziksel yapısındaki farklılıkların ortaya konulabilmesi ve ortaya çıkan değişimlerin yapı, ulaşım ve yapı yoğunluğunu değerlendirmeye dayalı olarak görsel veya algısal analizler yapılmıştır. Ardından morfolojik yapı değişiminin sosyo-kültürel boyutunu irdelemek amacıyla çalışma alanında anket gerçekleştirilmiştir.

Bu çerçevede, alanın müdahale öncesi ve sonrası için hava fotoğrafları, morfolojik harita analizleri ve çizimlerden yararlanılarak karşılaştırmalı morfolojik analizler gerçekleştirilmiştir. Ayrıca kentsel mekân ile sosyo-kültürel yapının karşılıklı etkileşimini ortaya koymak amacıyla alanda Basit Rasgele Örnekleme Yöntemi ile anket çalışması yapılmıştır. Anket değerlendirmeleri IBM SPSS Statistics 22 programında kullanılarak frekans (sıklık) ve çaprazlama (Khi-kare) teknikleri ile yapılmıştır. Bu teknikler ayrıca yedinci bölümde detaylı olarak tanımlanmıştır.

2. BÖLÜM: KENT MORFOLOJİSİ

2.1. Kentsel Morfoloji

Kentsel morfoloji, insanın doğal yaşam alanı olarak çalışma durumudur (Moudon, 1997). Şehrin mekânsal yapısını veya fiziksel formunu ya da diğer bir ifade ile şehrin yapısının incelenmesi kentsel morfoloji olarak ifade edilebilir. Kent morfolojisi, ekonomik ve işlevsel açıdan olduğu gibi tarihsel, algısal ve sezgisel yöntemlerle de şehrin fiziksel dokusunu inceler. Diğer bir ifade ile farklı düzey ve niteliklerdeki anlayışları da içinde barındırarak geliştirilebilecek bir yaklaşım türüdür (Gebauer ve Samuels, 1981), (Özdemir, 2005).

Kentsel morfoloji, insan yerleşmelerinin formunu, oluşum ve dönüşüm süreçlerini, mekânsal yapı ve karakterini tarihsel gelişim süreçleri ve yerleşmeleri oluşturan bileşen parçalarını analiz ederek anlamayı sağlayan ve tipolojik tasnifler üretmeyi amaçlayan bir çalışma alanıdır (Kubat ve Topçu, 2009).

Kent morfolojisi kentin objektif bir analizini yapmaya odaklanır. Şehri,

a) Fiziki bir yapı ve gerçeklik,

b) Toplumdaki dinamiklere göre sürekli gelişen, değişen ve dönüşen bir yapı,

c) Kolektif güçler ile onların yaşadığı yapılı çevre arasındaki etkileşimlerin bir odak noktası olarak bu çözümlemeleri yapmaya çaba gösterir (Oktay, 1991).

Kentsel morfolojiye katkıda bulunan bilim adamları, genel olarak bir düşünce etrafında toplanırlar. Şehrin değişim sürecini, oluşum yıllarından başlayarak sonraki değişim ve dönüşümlerle beraber çeşitli bileşenlerini belirleyerek ve farklı parçalara ayırarak incelerler. Şehirler birey, küçük gruplar veya büyük kolektif grupların bir araya gelerek oluşturdukları bir yaşam alanıdır. Bu yaşam alanları eskiden yazılı olmayan kurallarla ve modern yaşam biçimine geçişle beraber yazılı olarak gerçekleşen kültürel geleneklerle yönetilip sosyal ve ekonomik faktörlerin etkisi ile güç kazanıp şekillenirler. Şehir morfolojisi sosyal kültürel ve ekonomik etkenlerin ortaya çıkardığı fiziksel yapı üzerinde yoğunlaşır. Yapılar, yollar, yeşil alanlar morfolojik analizin ana elementlerini oluşturmaktadır. Bu ana elementler sürekli olarak değişip dönüşebilen canlı nesneler olarak düşünülmesinin yanı sıra bu elementlerin birbirleri ile ilişkisini inceleyen çalışmalar da şehir morfolojisine örnek olarak gösterilebilir (Topçu, 2003).

2.2. Kentsel Morfolojide Kuramsal Yaklaşımlar

Kentsel morfoloji çalışmaları farklı görüş ve bakış açıları ile ilişkilidir. Disiplinler arası olma özelliği ile kentsel morfoloji daha derin gözlemler ve araştırmalar yapılmasına yol açmıştır. Kentsel morfoloji coğrafya ve mimarlık altında ortaya çıkan bir disiplin olduğundan çalışmada her iki alan üzerinde ayrı ayrı durulmuştur. Böylece, kentsel morfolojinin kökeni, planlama düzeyinde coğrafyaya dayalı olarak, tipoloji düzeyinde mimarlığa dayalı olarak ele alınmıştır.

Şehir morfolojisi bir bilim dalı olarak yaklaşık bir asırlık bir geçmişe sahiptir. Şehir morfolojisi, şehir coğrafyasını tamamlayıcı bir kısmını teşkil eder. Özellikle Almanya'da önemini korumaktadır (Whitehand, 1986). İngiltere ve Amerika'da ise şehir coğrafyası gibi kısa bir geçmişe sahip olup II. Dünya savaşı yıllarında gelişme göstermeye başlamıştır. Orta Avrupa dışındaki ülkelerde, özellikle A.B.D.'de uzun süre şehir şehir coğrafyasının bir alt dalı olarak kalmıştır. Vance'ın "Scene of man: the role and structure of the city in the geography of western civilization" adlı çalışması, kent morfolojisi konusunda yapılmış nadir çalışmalardandır. Bu kentsel morfoloji çalışmasında, formları ve formların birbirleri ile ilişkisini, formların fonksiyon ve insanlarla olan etkileşimini kentlerin doğasının temelini oluşturduğunu ifade etmiştir (Vance, 1977).

19. yüzyılın ikinci yarısından hemen sonra İngiltere'de şehir morfolojisine dayalı çalışmalar araştırma konuları arasında yer almaya başlamıştır. Bunun temelinde yatan sebep, sayısal verilere verilen önemin ağırlık kazanması, sosyolojik çalışmaların öncelikli hale gelmiş olması ve bireysel özelliğe sahip yapılara verilen önemin azalmasıdır (Whitehand, 1985).

Şehir morfolojinde yapılan çalışmalar dünyada üç bölgede yoğunlaşmaktadır. (Orta Avrupa, İngiltere ve Kuzey Amerika ve özellikle A.B.D."de) (Whitehand, 1981).

Almanya şehir morfolojisi üzerine 1. Dünya savaşı sonrası etki yapan en önemli isimlerin başında Geisler gelmektedir. Danzig (Gdansk: Polonya'nın kuzeyinde ve Baltık denizine kıyısı olan liman kenti) üzerine yaptığı çalışma ile o güne dek hiçbir araştırmacının yapamadığı oranda değişik açılardan bir inceleme gerçekleştirmiştir (Geisler, 1918). Daha sonra Almanya kentleri üzerinde yaptığı çalışmalarla Alman kentlerinin şehir planlaması ve büro tiplerini sınıflandırmasını konu almıştır (Geisler, 1924). Geisler'in yapmış olduğu bu çalışma beraberinde getirmiş olduğu karşıt çalışmaların gelişmesine neden olmuştur. Martiny'nin (Martiny, 1928) yapmış olduğu

şehirsel ve kırsal Alman yerleşmelerinin planlarının oluşmasını inceleyen çalışmasında da olduğu gibi Geisler ve Martiny'nin bütün Almanya'yı ele alan geniş kapsamlı yaklaşımları yapay bulunarak eleştiri almıştır. Bu çalışmaların eleştiri almasının nedenlerinin başında çalışmaları yapan bilim adamlarının morfografik gruplama olan çalışmalarının boyutunu büyük tutmuş olmaları ve tarif ettikleri planların orijinlerini göz önünde bulundurmadan yerleşmelerin topoğrafik haritalarının tasviri ile yetinmiş olmaları ve yeterince yerleşmelerin tarihi gelişim sürecini ele almamış olmalarından kaynaklanmaktadır. Böyle bir durumun ortaya çıkmasındaki neden ise dönemin coğrafyacılarının, mimarların şehir planlama alanındaki araştırmalarını ve çalışmalarını yakından takip edemeyişlerinden öte gelmektedir (Kubat ve Dökmeci, 1994).

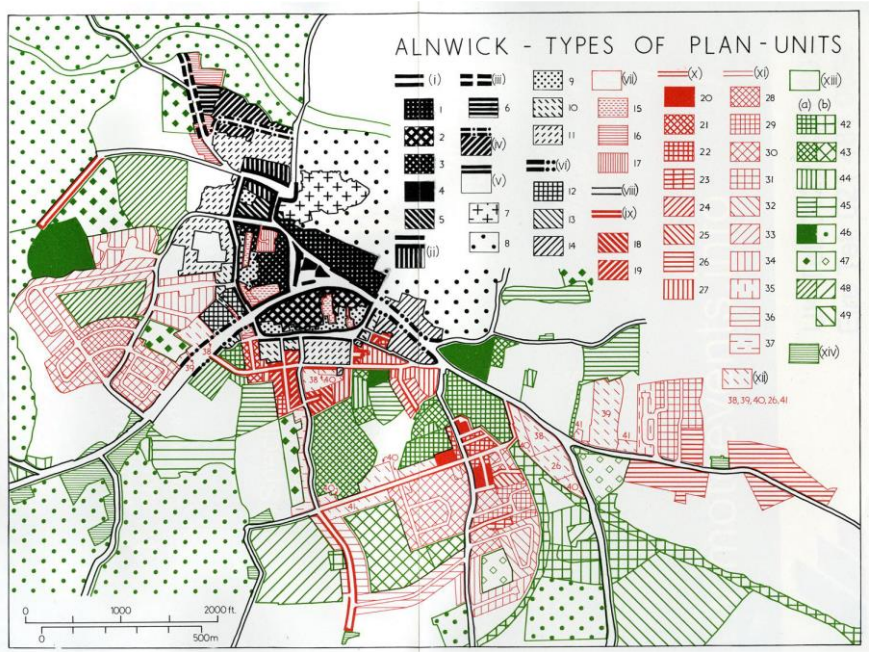
"1930'lu yıllarda, şehir coğrafyacılarının, Meier ve Roring (Meier ve Roring, 1990) gibi şehir tarihçilerinin ve Klaiber (Klaiber, 1912) ve Siedler (Siedler, 1914) gibi şehir planlama tarihiyle ilgili mimarların çalışmalarını tanımaları ve formları yaratan güçlerin üzerinde durulması, bu yıllarda şehir morfolojisi ile ilgili olarak önemli değişimlerin meydana geldiğini göstermektedir (Whitehand, 1988). Böyle bir gelişmenin meydana gelmesinde kısmen Bobek'in ve Christaller'ın çalışmaları etkili olmuştur" (Whitehand, 1981). Bunların çalışmalarının sonucunda Alman şehir coğrafyasının odağı formdan fonksiyona yönelmiştir.

Şehir morfolojisinde, formların sosyo-ekonomik açıdan ve tarihi gelişme açısından açıklanması geniş çapta kabul edilmiştir. Örneğin, 1941'de Scharlau şehir planlarının orijininin analizinde, sokakları ve yapı adalarını gösteren kadastral planlar kullanmıştır (Whitehand, 1981).

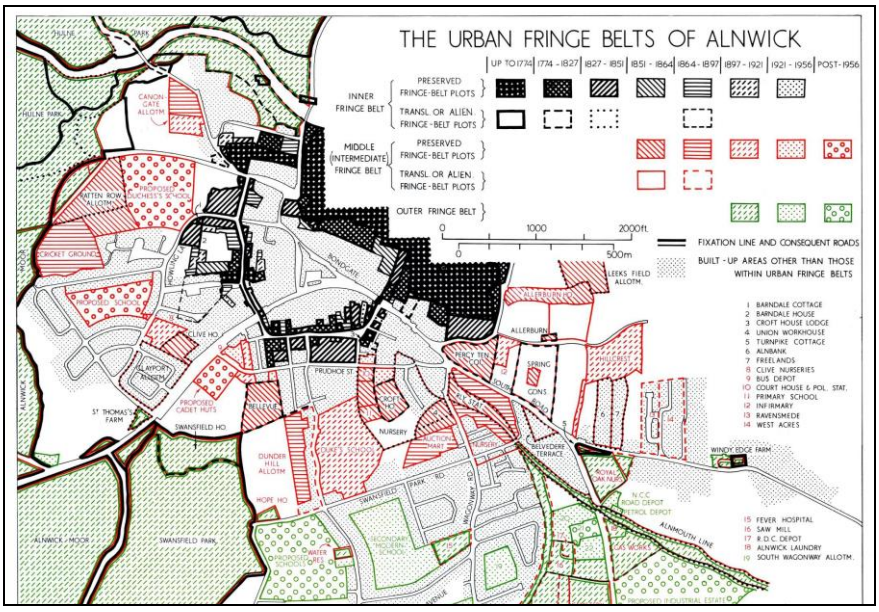
Alman morfogenetiği (morfolojinin tarihsel süreç içerisinde incelenmesi) Conzen aracılığı ile İngiltere'de kendini göstermiştir. 1920'lerde İngiltere'de öğrenciliği esnasında Louis ve Bobek'in (Bobek, 1938) etkisinde kalan Conzen'in genel katkısı şehir planlamadan ziyade şehir morfogenetiği üzerinde olmuştur. 1949'da Kuzey-doğu İngiltere'de kırsal ve şehirsel yerleşmelerin formlarını inceleyen çalışması ve 1958'de Whitby üzerine yaptığı çalışması Alman morfogenetiğinin bir devamı şeklindedir. Conzen'in bu çalışmaları yalnızca bina tipleri ve bina kullanımının bir örneklemesi olmayı değil aynı zamanda şehir peyzajının korunmasında şehrin fiziksel yapısının nasıl kullanılacağını göstermektedir (Kubat ve Dökmeci, 1994).

Conzen'in şehir morfolojisine 1960'da yapmış olduğu en büyük katkı "Alnwick, Northumberland: A study in town-plan analysis" adlı çalışmasıdır. Bu çalışmada; şehir morfolojisinin prensiplerinin geliştirilmesi, mevcut gelişmenin ortaya konması, analiz

üniteleri anlamında yapı adalarının belirlenmesi, detaylı harita analizi ve şehirsel yapıdaki gelişim ortaya konmuştur. Conzen aynı zamanda şehri, şehir planı, bina formları ve analizi kullanımını bugün de geçerli olan yollar ve yol sistemi, yapı adaları ve binalara ayırarak üç kısımda inceleme olanağını geliştirmiştir (Conzen, 1960; Möller, 1964).

Şekil 2.1. Conzen'in 1960 yılındaki Alnwick, Northumberland: A study in town-plan analysis" adlı çalışmasındaki Alnwick plan üniteleri (Conzen, 1960).

Şekil 2.2. Conzen'in 1960 yılındaki Alnwick, Northumberland: A study in town-plan analysis" adlı çalışmasındaki Alnwick kuşak alanları (Conzen, 1960).

Conzen'in önerdiği şekilde şehir formunun çözümlemesinde rasyonel bir analiz yönteminin ortaya konması için incelemenin tarihsel sürecinin tamamının ele alınması ve bu arada kaybolan elemanlara da mevcutlar kadar önem verilmesi ve yok olanların tarihi kayıtları ve planlarının da göz önüne alınarak incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Slater, 1983).

1970'lerde İngiliz Şehir Morfolojisi çalışmaları Amerika'daki çalışmaların etkisinde kalmıştır. Amerikan Şehir Morfolojisi de kendi içinde iki gruba ayrılmıştır. Bunlardan biri Berkeley okulunda gelişen bir kültürel coğrafya grubu diğeri arazi kullanımını sosyo-ekonomik açıdan inceleyen gruptur. Kültürel coğrafya, Amerika'da şehir coğrafyasının zayıf bir kolunu teşkil etmektedir. Bu alandaki çalışmalar Leighly (Leighly, 1928) ile başlayıp, Spencer, Rickert, Bastian (Bastian, 1975; 1980) ve Jakle (Jakle, 1980; 1982) ile devam etmiştir. Bu araştırmanın esas amacı kültürel stiller ile ilgilenip, uzun tarihsel geçmişe sahip olan Orta Avrupa araştırma geleneği ile ilgisini en düşük düzeyde tutmaktır.

Amerika'da bireysel şehirlerin tarihi gelişmesinin şehir tarihçileri tarafından incelenmesi ve 1980'li yıllarda toplumdaki farklı sınıfların ekonomik ilgilerinin sosyal bilimciler tarafından incelenmesi, şehir morfolojisinin şehir coğrafyası tarafından çeşitli açılardan doğrudan doğruya veya dolaylı olarak etkilenmesi gibi iki farklı durumun ortaya çıkmasına neden olmuştur (Whitehand, 1988).

Gurdes'e göre farklı kullanım biçimleri ve ulaşım sistemlerinin şehir morfolojisi üzerinde önemli bir etkisi vardır. Özellikle ulaşım yapısı veya yol sisteminin şehir üzerinde oluşturduğu değişkenlik etkisi üzerinde durulmakla beraber şehrin morfolojik yapısının tek bir nedene dayandırılamayacağından bahsetmiştir (Gurdes, 1990).

Şehirlerin mekânsal sistemlerinin gelişmesi ve yeni gelişmelerin Avrupa şehir mekânına yansımalarını da inceleyen Gurdes (Gurdes, 1990), farklı tarihi dönemler olsa da şehirlerin temelde benzer yapısal esaslara dayandığı ve ilk dönemlerde oluşan yol sisteminin özelliklerini kolayca kaybetmediği ve Avrupa şehir dokusunun yeniliklere kolayca adapte olamayacağı, şehir karakteristiklerinin de morfolojik yapıyı etkiyeceği hususunda getirmiş olduğu yaklaşımları şehir morfolojisi ve ulaşım sistemi ilişkileri anlamında önemli bilgilerin üretimine katkıda bulunmuştur (Gurdes, 1990).

Şehrin materyal formunun ve dokusunun oluşumundaki derinliklerin temelinde yatan gerçekleri, sosyolojik, kültürel ve psikolojik nedenlere bağlayarak inceleyen ilk kişi Aldo Rossi olmuştur (Rossi, 1982). Mimari ve şehirciliği, şehrin global formunun dinamik yapısına bağlayarak inceleyen, şehrin kültürel, tarihsel, sosyal ve psikolojik

yapısını tanımlayan ve bu tanımlamalarına sayısal bir boyut da kazandıran Bill Hillier'in, şehir morfolojisi konusunda ortaya koydukları çalışmalar, şehir morfolojisine ve şehirsel tasarım alanına kazandırılmış teknolojik ve sayısal yaklaşımlar olarak kendini göstermektedir (Hillier ve Hanson, 1984).

Whitehand ve Larkham tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda, şehir morfolojisi alanında yapılan araştırmalar üç farklı grupta incelenmiştir.

- İlk grupta yer alan araştırmacılar kentlerin geçmişten bugüne geçirdikleri mekânsal değişimleri harita, şehir planları ve fotoğraflar üzerinden tanımlar. Bu araştırmalar genellikle tarihsel arka planı güçlü olan kentleri kapsamaktadır.
- İkinci grupta yer alan araştırmalarda ise kentlerdeki fiziksel değişim, bu süreçte yer alan aktörlerin eylemleri üzerinden değerlendirilmektedir.
- Üçüncü grupta yer alan araştırmalarda kentsel mekânda değişime dair karar alma mekanizmaları ve süreçleri ile bu süreci yönlendiren araçlar ile aktörler arası ilişkiler tanımlanmaktadır (Whitehand ve Larkham, 2000).

Kentsel morfolojiye dair kuramsal yaklaşımların genel bir şekilde ifade edilmesinden sonra kentsel morfolojinin coğrafya ve mimarlık temelinde ayrı ayrı tartışılması kentsel morfoloji yaklaşımını anlamak açısından önemlidir.

2.2.1. Kentsel Morfolojide Coğrafya Kökenli Yaklaşımlar

Kentsel morfolojiye dayalı coğrafya kökenli araştırmalar, Almanca konuşulan ülkelerde başlar. Kentsel morfoloji, 1899 yılında biri kentlerin yerleşim planı ve diğeri yerleşme coğrafyasının boyutları ve kuzey-doğu Almanya'nın yerleşmeleri üzerine monografik bir çalışma olmak üzere iki çalışma gerçekleştiren Schlüter'e kadar uzanmaktadır. Schlüter daha sonra coğrafi bilimlerde beşeri coğrafyanın yeri üzerine ve beşeri coğrafyanın amaçları üzerine ayrı iki metodolojik çalışma ortaya koymuştur. Schlüter (Schlüter, 1899) coğrafya ve coğrafya felsefesinin temellerini atmıştır. Hassinger (Hassinger, 1916) yerleşim yoğunlukları üzerinde arazi kullanımı ve bina kullanımlarını geliştirmiştir. Geisler (Geisler, 1924) ve Martiny (Martiny, 1928) monografik sınıflandırmaya dayalı şehir planı ve yapı tiplerini, Bobek (Bobek, 1966) ise zaman içinde işlevsel değişime göre kentleri ele alıp incelemiştir. Daha sonra M.R.G. Conzen (Conzen, 1960) kentsel coğrafya üzerine morfolojik yaklaşımları detaylı bir şekilde ele almıştır. M.R.G. Conzen'in kentsel morfolojiye dayalı coğrafik yaklaşımlarının bir dönüm noktası oluşturması nedeniyle daha sonra detaylı bir şekilde

ele alınacaktır. Son olarak Whitehand (Whitehand, 1981) kentsel morfoloji üzerinde tartışılacak yeni kavramlar önermiş ve geliştirmiştir.

Özellikle coğrafi düzeyde kentsel morfolojinin Avrupa orijini, kültür coğrafyasının araştırma konusu olarak kültürel peyzaj morfolojisi Almanya'da Schlüter (Schlüter, 1899) ile ortaya çıkmıştır. Ayrıca yerleşim ilgilerine, arazi kullanımına ve iletişim hatlarına dikkat çekmiştir. Bu üç kavram üç sınıfa ayrılmış kültürel peyzajdan oluşmaktadır: Beşeri coğrafya (yerleşme coğrafyası), ekonomik coğrafya ve ulaşım coğrafyası (Whitehand, 1981). Şehir coğrafyası kapsamında şehrin görünümüne, fiziksel formuna ve morfolojik araştırmaların temel konusu olan kentsel peyzaja dikkat çekmiştir (Whitehand, 1987).

Hassinger, şehirlerin korunması sorunlarını çözmek amacıyla arazi ve bina kullanımı ile yapı yoğunluğuna daha fazla dikkat çekerek coğrafi perspektifi genişletmiştir. Avusturya'nın tarihi kentlerin korunmasının söz konusu olmasıyla anıtsal yapıların dağılımı ile ilgilenerek mimari stilleri, şehirlerin sanatı ve tarihini şehrin bütününü kapsayacak şekilde haritaya dökmüştür (Hassinger, 1916).

Birinci dünya savaşı sırasında kent morfolojisi üzerindeki diğer etkiler, kent formunun boyutlarını daha önce yapılanlardan daha ayrıntılı olarak inceleyen Geisler (Geisler, 1924) ve Martiny'den (Martiny, 1928) gelmiştir. Onlar yerleşmelerin, şehir planlarının ve yapı tiplerinin morfografik sınıflandırmalarını yapmıştır (Whitehand, 1987). Savaş yıllarında Meier ve Roring (Meier ve Roring, 1990) kentlerin tarihi üzerine Klaiber (Klaiber, 1912) ve Siedler (Siedler, 1914) ise kent planlama tarihi üzerine çalışmalar yapmıştır. Kentsel morfolojinin diğer gelişimleri kentsel formu yaratan güçler üzerine yoğunlaşmıştır. Tarihsel gelişim ve sosyo-ekonomik bağlam ile form arasındaki ilişkiyi anlamakla beraber formun fonksiyona dönüşümü önemli bir süreç olmuştur (Whitehand, 1987).

1941 yılında Alman coğrafyacı Scharlau, sokak, yapı adaları ve yapı planlarını içeren kadastral planları kullanarak kent planlarının oluşumlarını incelemiştir. Bobek (Bobek, 1966) zaman içinde işlevsel değişime göre kentleri ele alıp incelemiştir.

Kentsel morfolojideki en büyük değişim kentsel morfolojinin karşılaştırmalı küçük bir role indirgendiği ikinci dünya savaşı sırasında ve sonrasında olmuştur. Kentsel morfoloji araştırmaları uzun vadeli etkilerin, planlama biliminin kuruluşu için bir çerçeve oluşturmanın ve planlama yönetimini oluşturmaya yönelik girişimlerin ötesine geçmiştir (Whitehand, 1987).

1960'lara kadar kent coğrafyacılarının önemi, bina yaşları, yapı türleri ile kent planları ve kullanımlarının farklı tarihi bileşenlerini tanımlayan kentsel morfoloji odaklı kentin içyapısı ile ilgilenmesinden kaynaklanmaktaydı (Dennis ve Prince, 1988).

1960'lı yıllar itibariyle M.R.G. Conzen kent morfolojisine değerli katkılarını sunmuş ve kentsel morfoloji yaklaşımına kendi metodolojisini önermiştir. Conzen'in temel yaklaşımı, *town plan* diye belirttiği sokak ve sokak sistemlerini, ada ve parsel sistemlerini ve bu dokular içerisindeki yapı düzenine ilişkin kent planlarının analizi üzerinedir (Conzen, 1960).

19. yy. kentlerinin sosyal coğrafyası, Chicago Ekolü'nün ekoloji teorileri ve sosyal alan analizleri üzerinde çalışmıştır. Diğer yandan J.W.R. Whitehand savaş sonrası dönem gibi fiili gelişmelere ve Conzen ilkelerine odaklanmıştır. Aynı zamanda gayrimenkul geliştirmenin çeşitli boyutları, kullanıcılar, plancılar ve mimarlarla ilgili bireysel ve örgütsel çalışmalar ile dokusal değişim analizlerini birleştirmeyi denemiştir (Whitehand, 1981). Karl Kropf (Kropf, 2009), Whitehand (Whitehand, 1988) Maretto (Maretto, 2012), Kim (Kim, 2012), Larkham (Larkham, 2006), M.P. Conzen (Conzen, 2009), Gu (Gu ve ark., 2008), ve diğer morfolojistler coğrafyaya dayalı çalışmalar yapmalarına rağmen M.R.G. Conzen'in terminolojisi ve yaklaşımlarını, bazı ufak değişiklerle kullanmaktadırlar. Nitekim, farklı bilim insanının sonraki önerileri, önemli etkiler getirmemekle beraber coğrafi perspektifteki kentsel morfoloji teorisini de değiştirmemektedir. Çizelge 2.1'de coğrafi yaklaşım açısından kentsel morfoloji evrimi yer almaktadır.

Çizelge 2.1. Coğrafi yaklaşım açısından kentsel morfoloji evrimi (Cömert, 2013)

Coğrafyacı adı	Yıl	Ülke	Yaklaşım
Schluter	1899	Almanya	-Kültürel morfolojinin araştırma konusu olarak kültürel peyzaj morfolojisi - Yerleşim, arazi kullanımı ve haberleşme hatları arasında ilişki kurmak - Formun işlevi ve zaman içerisinde gelişimi
Hassinger	1912	Avusturya	-Kentlerin korunması sorunlarını çözmek için arazi ve yapı kullanımı ile yerleşim yoğunluklarına dikkat çekmek
Geisler/Martiny	1918	Almanya	- Morfografik bir sınıflandırma içerisinde yapı tipleri ve şehir planlarını incelemek - Topoğrafik ve coğrafik perspektifle kentsel yerleşimleri tanımlama
Bobek	1927	Almanya	- Zaman içerisinde form ve işlev değişimine göre kentlerin temel özelliklerini inceleme
Scharlau	1941	Almanya	- Kadastral planları kullanmakla birlikte şehir planlarının oluşumlarını incelemek
M.R.G. Conzen	1949	Almanya ve	- Biçimlenme sürecinin altında yatan formları

		İngiltere	çizmek ve yorumlamak -Tarihsel gelişimini inceleyerek şehir planlamasının mevcut yapısal durumunu incelemek
Whitehand	1967	İngiltere	-Yapısal dokunun değişim analizlerinin, bireyler ile mimarlar ve diğer geliştiricilerin çalışmalarıyla birleştirilmesi - Savaş yıllarından sonra *town plan* analizi alanında Conzen yaklaşımının temel ilkeleriyle temelde bir birleşmeyle beraber çalışma

2.2.2. Kentsel Morfolojide Mimarlık Kökenli Yaklaşımlar

Mimari çalışmalarda kentsel morfoloji Vitrivius'un üçlemesi ile başlamıştır. Bu üçleme Utilitas (kullanışlılık), Firmitas (sağlamlık) ve Venustas (güzellik) şeklindedir. Firmitas, doğru malzeme kullanılması ve temellerin sağlam zemine oturtulması, Utilitas, üslubun binanın anlamına ve işleve, cephelerin yapı türüne uygunluğu, yapının mekânsal düzeninin kullanım ve işlevine uygunluğu; Venustas ise, yapı elemanlarının belli oranlar gözetilerek güzel bir görünümde düzenlenmiş olması anlamını taşımaktadır (Gwilt ve Pollio, 1874). Vitrivius'un bu tipolojik sınıflandırması tiplerin işlevleri ile ilgilidir (Pevsner, 1976).

18. yy ortalarında Fransız mimarlık eğitmeni ve kuramcısı J.F. Blondel, "Cours De Architectura" isimli eserinde binaları farklı türlere ayırmıştır. Ancak buradaki tipolojik sınıflandırma morfolojik değil de yine işleve dayalı bir sınıflandırma olmuştur. Blondel'in bu sınıflandırmadaki hedefi yapıları dişil, eril, kırsal şeklinde karakterlere ayırmaktır (Blondel, 1777).

Blondel'in öğrencileri Boullee ve Ledoux katı bir tipoloji anlayışının oluşturulması yerine zamana dayalı değişim ve dönüşümlere odaklanırlar. Biçimi ortaya çıkaran etmenin karakter olduğunu söylemişlerdir (Vidler, 1977). Blonde, Boullee ve Ledoux'un çalışmalarında kökene, karaktere ve simgesel etkiye dayalı tipler birbiri içine geçmiştir. Her üçü de işlevin, mimari tipi ortaya çıkarması gerektiğini ifade etmiştir (Forty, 2000).

Mimari düzeyde kentsel morfolojiye dayalı tipolojik çalışmalar bir yandan İtalya'da Saverio Muratori (Muratori, 1959) ile ortaya çıkarken diğer yandan da yine Fransa'da kökenleri görülmüştür (Cataldi ve ark., 2002). Tipoloji öğretisinin öncülerinden biri mimari elemanların bileşenlerini öğreten ve bu bileşenleri sisteme adapte eden ünlü mimar Durand'dır (Villari, 1990). Durand, bir konformist tutum ve

rahatlık için kullanılan klasik formlarda ilgilenmiştir. Durand aynı zamanda formların sınırsız bir biçimde birleşmesini tekrar eden formların dili gibi statik, işlevsiz veya biçimsel kısıtlamalar barındıran çağdaş deneylerle de ilgilenmiştir (Petruccioli, 1998b). Durand da Blondel gibi yapıları kategorize etmiştir. Ancak Blondel'den farklı olarak ilk önce morfolojik bir sınıflandırma yapmıştır. Ardından işlevselliğe dayalı bir kategorizasyon yapmıştır. Mimari düzeydeki ilk morfolojik sınıflandırma da böylece Durand tarafından gerçekleşmiştir (Forty, 2000).

Bununla birlikte, tipolojik yaklaşım 19. yüzyılın başında Saverio Muratori ile İtalya'da gelişmiştir (Moudon, 1997). Muratori'ye göre tipo-morfoloji, tarihi tipolojik araştırmalar ve tasarım gelişimi aşamalarında tamamlayıcı ve dönüşümlü zamanlar arasında diyalektik bir ilişkidir (Petruccioli, 1998a). Ayrıca Muratori, çeşitli ölçeklerde analitik yapılı çevre kavramları üzerinde çalışmıştır. Bunlar, yapı bileşenlerinin okunması, biçim belirlemesi, çeşitli yapıların kullanımı, kasaba ve kent ölçeğinde alınabilecek okumalar ve yapısal dokuların oluşması temelinde uygun kuralların etkinleştirilmesi şeklindedir (Caniggia ve Maffei, 2001).

Muratori'den sonra Caniggia tiplerin evrimi ve bileşenleri bağlamında kentsel form değişkenlerini geliştirmiştir. Bu değişkenleri tipolojik süreç olarak tanımlamıştır. Onun temel ilgisi tiplerin ve kentsel dokuların tarihi oluşumu ve dönüşümleri üzerine olmuştur (Levy, 1997). Aynı zamanda tipolojik süreçleri nesilden nesile kültürel aktarımın genel mekanizmalarına bağlanma biçimine ilgi duymuştur. Caniggia'nın çalışmaları mimari tasarım temelli politikalar, mimari dizgiler ve kavramlar üzerine kuruludur (Caniggia ve Maffei, 2001). Caniggia, teorisini 4 seviyede kavramsallaştırır. Bunlar, yapılar, yapı dokusu, yerleşmeler ve şehirler şeklindedir (Caniggia ve Maffei, 2001). Caniggia kırsal nitelikteki yapıların kentsel nitelikteki yapılara nasıl dönüştüğünü ve basit şehir tiplerinin daha kompleks şehir yapılarına nasıl dönüştüğünü sınıflandırmıştır.

G. Argan (1963) biçimsel "tipoloji" ve morfolojik hafıza fikirlerine teorik destek sağlamıştır. Argan'a (1963) göre "tipin" oluşumu, aralarında belirli bir fonksiyonel ve biçimsel benzerlik bulunan bir yapı serisine bağlı olarak ortaya çıkabilir. Argan *tipi* tasarım süreçlerinde kullanmaya ve bu süreçlerde farklılık gösteren eserler üretmeye uygun olduğunu ifade eder. Aynı zamanda Argan'ın teorisi teknolojik ve sosyo-kültürel dinamiklere bağlı olarak yeni tiplerin oluşumuna izin vermektedir (Argan, 1963).

Diğer bir yandan Aldo Rossi ve Rob Krier Kent Morfolojisinin önemli isimleri olarak ortaya çıkmaktadır. Rossi'nin fikirleri İtalya'da kendini gösterirken Krier'in

fikirleri A.B.D.'de gelişme göstermiştir. Ancak her ikisinin fikirleri birbirine benzerlik göstermektedir. Her ikisinin fikirleri de değişmeyen geçmişin nostaljik görünümüne dayalı olmuştur. Yapıların tipolojik süreçlerinin kentsel dokuyu nasıl etkilediği ile ilgilenmişlerdir. Rossi (1982), tipolojiyi kentsel olguların incelenmesinde olanak veren bir araç olarak görmektedir (Rossi, 1982). Krier (1979), Urban Space (Kentsel Mekân) isimli eserinde kentsel mekân kavramının tipolojik ve morfolojik bileşenlerini ele almıştır (Krier ve Rowe, 1979).

Diğer bir gelişme ise 20. yüzyıl ortalarında *space syntax* (mekân dizimi) teorisini ortaya atan Hillier ile başlamıştır. Hillier, *space syntax* teorisini, yapılı çevre araştırmalarının morfolojik paradigmaları içindeki araştırma programı olarak tanımlamaktadır. Amacını ise mekân çalışmalarının kuramsal anlamasının geliştirmek olduğunu, stratejisinin ise mekânsal dokunun biçimsel tanımlarını, basit istatistiklerle bağlantıları kuran deneysel bir gözlemle bilgisayar güdümlü olarak birleştirmek olduğunu söylemiştir (Hillier, 1998).

Bununla birlikte Moudon (1998) morfolojik çalışmaları Amerikan kentlerine taşıdı. Kent morfolojisi üzerindeki varsayımları morfolojik araştırmaların 3 temel bileşeni olan biçim, ayrışma ve zamana dayalı gelişmiştir. Aynı zamanda ideolojik, kültürel ve ekonomik olarak zaman içerisinde şehirlere göre farklılık gösteren form varyasyonlarına odaklanmıştır (Moudon, 1998). Her ne kadar diğer morfolojistler çalışmalarını bu alan üzerinde sürdürmüşse de aynı terminoloji kullanılmış ve Cannigia'nın yaklaşımında yapılan bazı ufak değişimlerle devam etmiştir.

Çizelge 2.2'de tarihsel süreç içerisinde morfolojiyi mimari düzeyde inceleyen kuramcılara ve yaklaşımlarına yer verilmiştir.

Çizelge 2.2. Mimari yaklaşım açısından kentsel morfoloji evrimi (Cömert, 2013)

Mimar adı	Yıl	Ülke	Yaklaşım
Durand	1780	Fransa	-Formların sınırsız bir biçimde birleşmesini tekrar eden formların dili gibi statik, işlevsiz veya biçimsel kısıtlamalar
Blondel, Boulle, Ledoux	1828	Fransa	-Mimari tip işleve dayalı bir şekilde ortaya çıkar
Muratori	1910	İtalya	-Çeşitli ölçeklerdeki yapılı çevre kavramlarının analizi -Tipo-morfoloji üzerinde çalışmalar
Caniggia	1933	İtalya	-Tiplerin evrimi ve bileşenleri bağlamında kentsel form bileşenlerinin tipolojik süreç içerisinde geliştirilmesi
Argan	1960	İtalya	-Tipin oluşumu, aralarında belirli bir fonksiyonel ve biçimsel benzerlik bulunan bir yapı serisine bağlı olarak ortaya çıkar
Rossi&Krier	1970	İtalya/Amerika	-Yapıların tipolojik süreçlerinin kentsel dokuyu nasıl etkilediği

Moudon	1980	Amerika	-İdeolojik, kültürel ve ekonomik olarak zaman içerisinde şehirlere göre farklılık gösteren form varyasyonları
Hillier	1980	İngiltere	-Mekanların birbirine kentsel doku ve mekan ilişkisine dayalı aksiyel analiz yöntemi içerisinde birbirlerine bağlanması

Coğrafya ve mimarlık kökenli morfolojik farklılıklar tartışmasından hareketle kentsel morfoloji sürecine damgasını vuran iki önemli isim ve yaklaşım ön plana çıkmıştır. Bunlardan biri Alnwick çalışması ile öne çıkan M.R.G. Conzen, diğeri ise tipolojik süreçleri ele alan Caniggia'dır. Yaklaşımları dolayısıyla Conzen ve Caniggia'nın yaklaşımlarını detaylı bir şekilde ele almak, kentsel morfoloji kavramı ve yaklaşımını daha iyi anlamak açısından önemlidir.

2.2.3. Conzen ve Caniggia Yaklaşımları

Conzen'in kentsel morfoloji yaklaşımı coğrafya bağlamında gelişirken Caniggia'nın kentsel morfoloji yaklaşımı mimarlık bağlamında gelişmiştir. Her ikisi de farklı ülkelerde ve farklı disiplinlerle ilgilenmelerine rağmen kentsel morfolojinin önde gelen kuramcıları olmuştur. Conzen ve Caniggia'nın yaklaşımlarının ayrı bir şekilde ele alınmasının nedeni kentsel morfolojiye dair tutarlı, kapsamlı ve uyumlu bir teorik alt bölüm oluşturmaktır. "Alnwick, Northumberland: A Study in Town-Plan Analysis"(Conzen, 1960) ve Thinking about urban form" (Conzen ve Conzen, 2004) çalışmaları Conzen'in yaklaşımının ortaya konulması açısından en önemli çalışmalardır. "Architectural Composition and Building Typology: Interpreting Basic Building" (Caniggia ve Maffei, 2001) çalışması ise Caniggia'nın yaklaşımını anlamak açısından önemlidir.

2.2.3.1. Conzen Yaklaşımı

Conzen, kentsel morfolojiye dayalı yaklaşımını coğrafyaya bağlamında ortaya koymuştur. Tarihsel süreç içerisinde kentlerin oluşum elemanları ve gelişimlerini sistematik bir analizle coğrafi bir konsept içerisinde incelemiştir. Ufuklar açan Alnwick (Conzen, 1960) çalışmasında olduğu gibi 5 genel ayırım ile başlar.

- Yer
- İşlev
- Şehir manzarası

- Sosyal ve ekonomik bağlam
- Gelişme

Şehir manzarasını (townscape) kendi içerisinde üç ayrı form kompleksine ayırır.

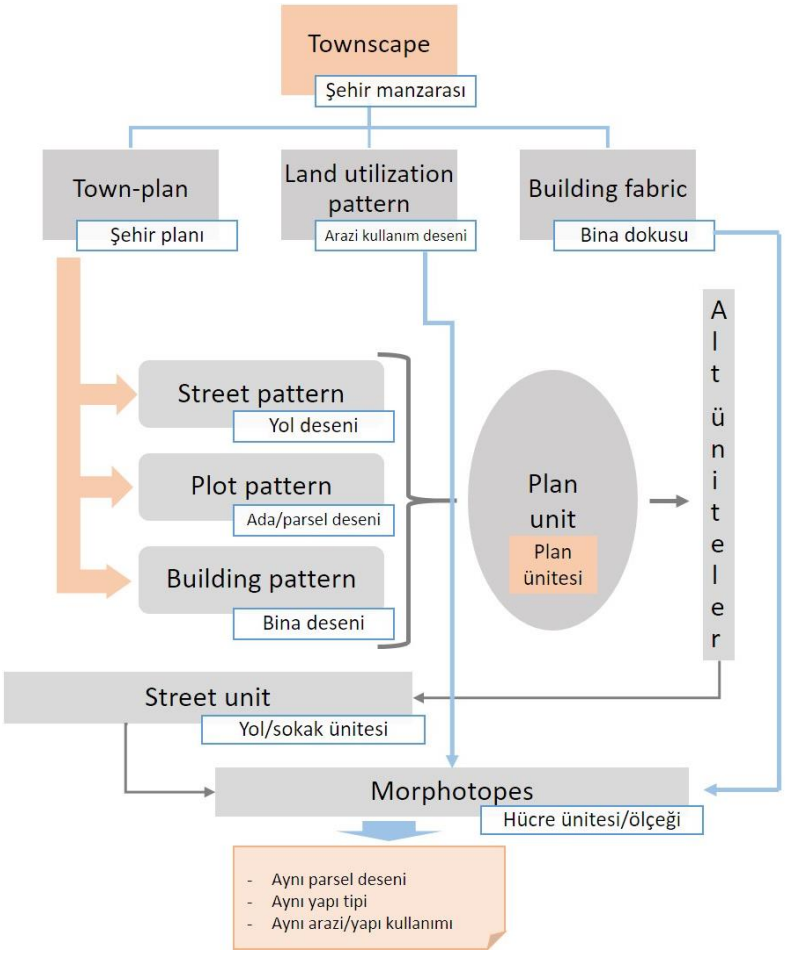
- Şehir planı
- Arazi kullanım deseni
- Bina dokusu

Şehir planını ise içerisinde üç ayrı plan bileşenine ayırmıştır.

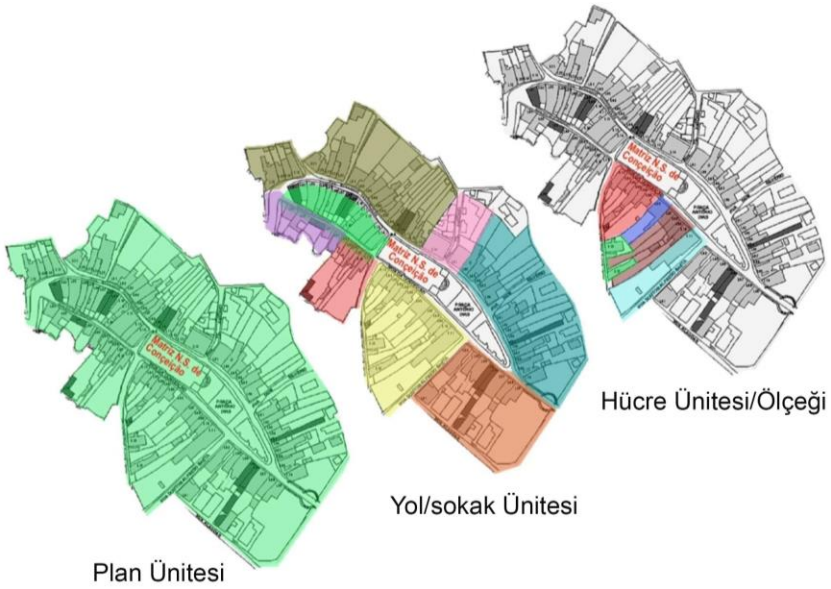
- Yol/sokak deseni
- Ada/parsel deseni
- Bina deseni

Yol, ada/parsel ve bina desenini ortaya koyan yapı planlarının oluşturduğu plan ünitelerinin farklı kombinasyonları ve alt ünitelerin olduğunu ifade eder (Kropf, 2009).

Sınıflar, ilişkiler/özellikler, işlev/sosyo-ekonomik bağlam bakımından insanlar ve yapı formları arasında bir ilişki olduğu görülür. İşlev, daha sınırlı ve konaklama ile ticari aktiviteler gibi belirli bir sınıflamadır. Sosyo-ekonomik bağlam geniş bir alandaki işlev ve farklı aktivitelerin etkileşimi ve kombinasyonudur. Bu bağlamda verilen herhangi bir işlev, sosyal ve ekonomik bağlamın bir parçasıdır. Yer ise esas olarak jeoloji, topografya, hidroloji ve bitki örtüsü gibi doğal fiziksel özelliklerin dağılımını ve mekânsal ilişkileri tanımlar (Kropf, 2009).

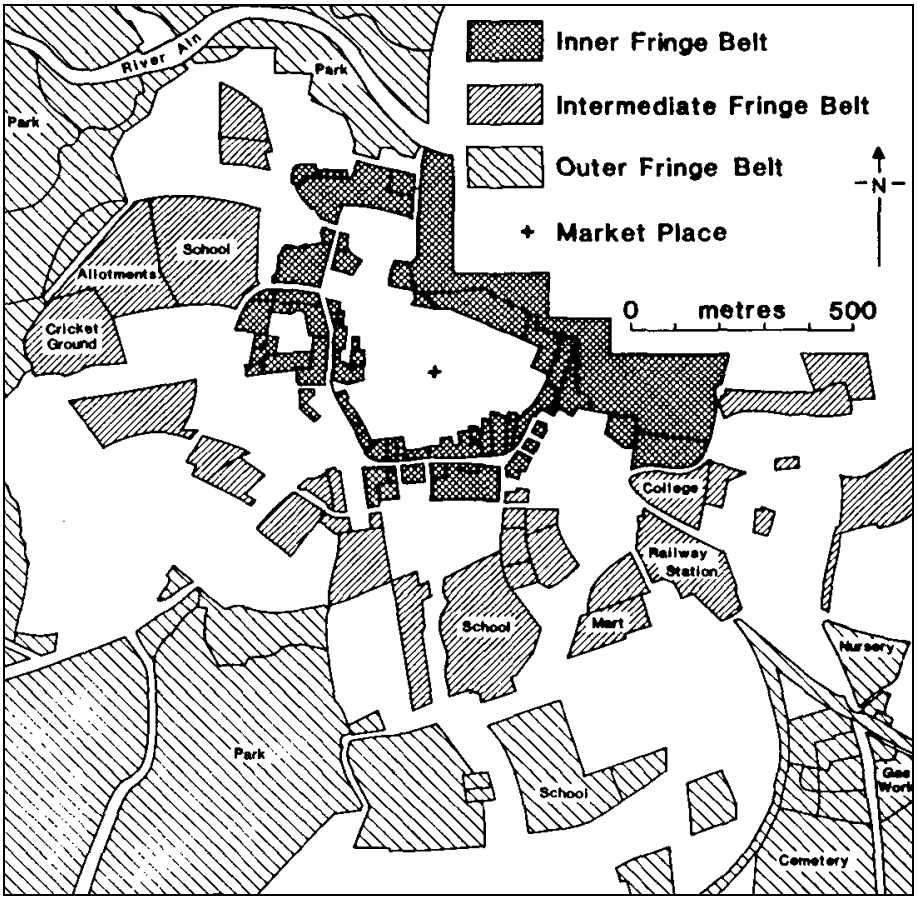

Şekil 2.3. Conzen'in townscape morfolojik çözümleme süreci şeması (tez kapsamında şematize edilmiştir)

Şekil 2.4. Plan ünitesi, sokak ünitesi ve hücre ünitesi analiz süreci (Whitehand, 2016)

Conzen'in kent morfolojisinin temel bileşenleri bağlamındaki çözümlemesi bu şekilde iken diğer bir yaklaşımı ise kuşak alanları yaklaşımıdır.

Şekil 2.5. Alnwick kuşak alanları: iç (inner fringe belt), orta (intermidiate fringe belt) ve çeper (outer fringe belt) kuşaklar (Conzen, 1960)

Kuşak alanları (Urban fringe belts), yapılaşma halkaları arasında oluşmuş, ilk önceleri kent çeperlerinde iken, kentin büyümesi ile iç kısımlara doğru gömülmüş, mekânsal doku ve işlevsel kullanım açısından kentin yapılaşmış diğer alanlarından farklılık gösteren kentsel koridorlardır. Conzen "kuşak alanını" geçici veya çok yavaş büyüyen bir kent çeperinden kaynaklanan ve başlangıçta çeperde yer alan arazi kullanım alanlarının karakteristik karışımından oluşan koridor biçimindeki bölgeler şeklinde tanımlamaktadır (Conzen, 1960).

Kuşak alanları kavramı ilk olarak Louis (Christaller ve Louis, 1937) tarafından ortaya atılmıştır. Louis 1936 yılında Berlin kent yapısı içerisinde eski kentsel ve çevresel kullanımları temsil eden bir dizi arazi kullanımını ve sonrasında meskûn alan içerinde eski ve yeni konut alanlarını ayıran tanımlamalar yapmıştır (Whitehand, 1988).

Louis'ten "kentsel kuşak" kavramını devralan Conzen, bu kavramını kentsel morfolojik büyüme ve değişim temelinde geliştirmiştir. Conzen'in kuşak alanları kavramına olan ilgisi bu kavramı kentsel gelişme karmaşıklığı içerisine bir düzenleme aracı olarak koymak istemesinden kaynaklanmaktaydı (Whitehand, 1988).

Kentsel kuşak alanları kentlerin içyapısında önemli bir unsur teşkil etmektedir. Güçlü bir kısıtlayıcı etki oluşturan bir eşik hattının (fixation line) olduğu durumlarda güçlü bir şekilde belirir.

Eşik hattı (fixation line) kentin büyümesini sınırlandıran ve genellikle doğrusal alan niteliğindedir. Kentin büyümesini yavaşlatan veya durduran bu sınırlayıcı alanlar doğal veya yapay eşiklerden oluşabilir (Conzen, 1960).

Kuşak alanı kavramı, kentin fiziksel formunu ve büyüme süreçlerini anlamak açısından önemlidir. Ulaşım modelleri, sosyo-ekonomik gelişim, araç trafiğine fazla geçirgen olmayan yapı, arazi kullanımı, bitki örtüsü yoğunluğu, yaya erişimi, arazi iyileştirilmesi ve topografik yapı, kuşak alanları oluşumunu etkileyen önemli etmenlerdir (Gu, 2010).

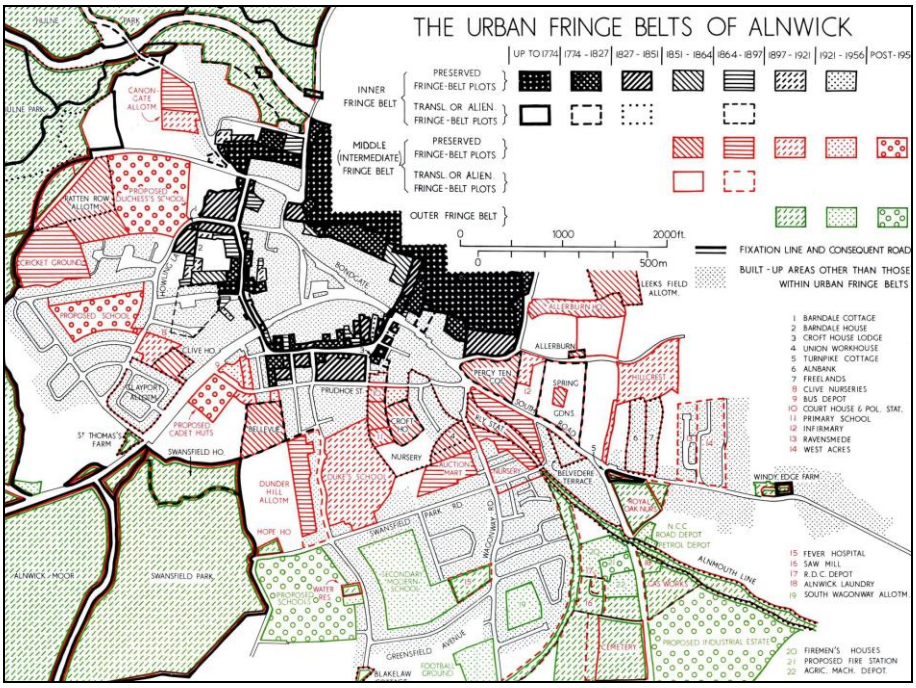
Kuşak alanları kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Kuşak alanlarının oluşumları gibi sürekliliği de sosyo-ekonomik, fiziksel veya kültürel etmenlerin işleyişi ile ilgilidir. Bu etmenler arasındaki etkileşim kuşak alanları kavramının planlama sürecinde bir potansiyel olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda kuşak alanları kavramının bir kent planlama aracı olarak kullanılmasının, bütüncül planlama (Whitehand ve Morton, 2003; Whitehand ve Morton, 2006), kentsel tasarım ve kent gelişimi yönetimi sürecine (Whitehand, 2005) katkı sunacağı öngörülmüştür.

Düşük yoğunluklu konut alanları, açık ve yeşil alanlar, rekreasyon alanları ve sanayi alanları kuşak alanlarına örnek olarak verilebilir. Konut ve ticari işlev ve benzeri yoğun kullanımların dışında, kısmen daha büyük parsel yapısına sahip, daha geniş açık alan ve dağınık yapılaşmanın bulunduğu alanlar kentsel kuşak alanlarına dahil edilebilir (Conzen, 2009).

"Kentsel kuşak alanları" (Urban fringe belts), oluşum dönemleri, kent merkezlerine uzaklığı ve eşik hatlarıyla ilişkisine göre üç kategoriye ayrılmıştır. Bunlar iç kuşak, orta kuşak ve çeper kuşak alanlarıdır.

Kuşak alanları, şehir manzarasının (townscape) gelecekteki yönetimi açısından önemli bir etkendir. İkinci nesil arazi kullanımında tamamlanan kuşak alanlarının şehir manzarası yönetimi, ilk kentsel ve yarı kentsel alanlardaki kuşak alanlarının şehir manzarası yönetiminden daha karmaşık sorunlar arz eder. Büyük ölçüde tamamlanan bu

kuşak alanları daha yoğun bir yapı düzeni ve parçalanmış mülkiyet dokusu oluşturma eğilimindedir (Buswell, 1990).

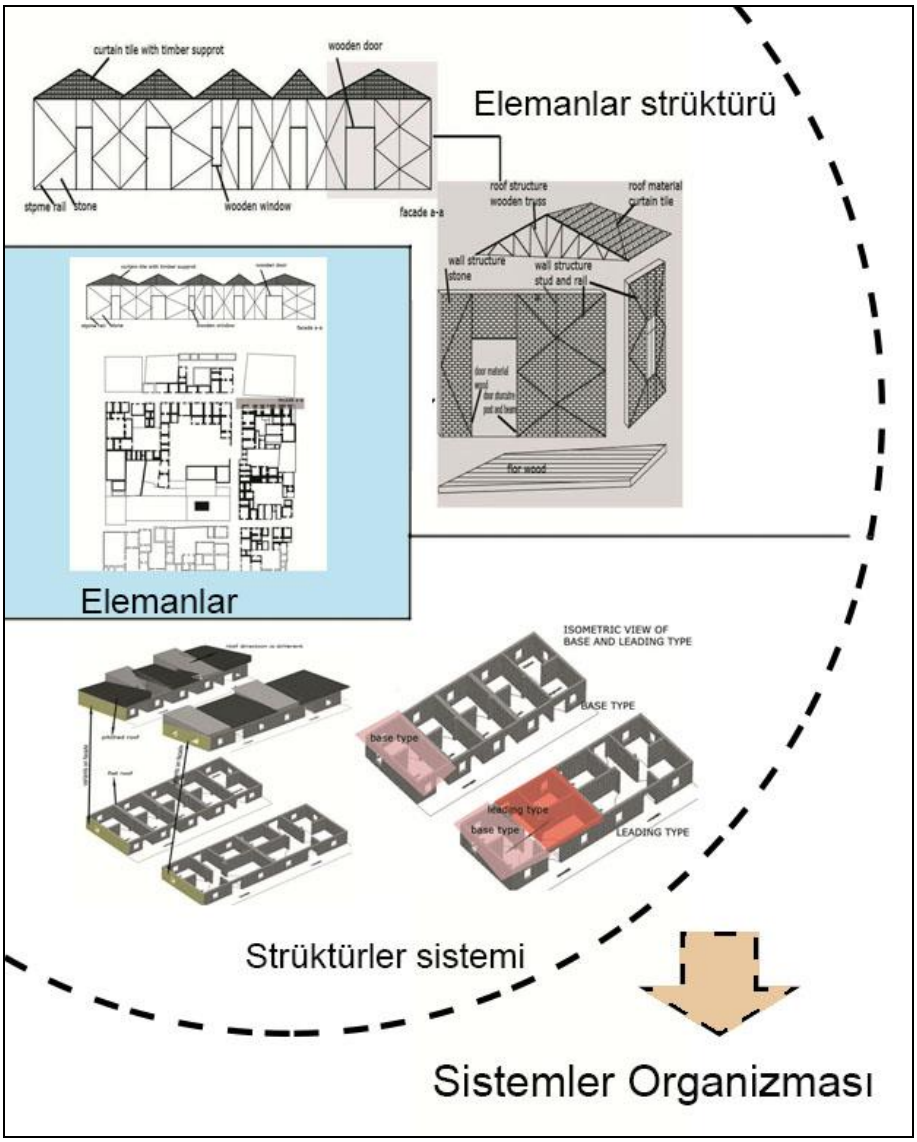

Şekil 2.6. Alnwick, iç (inner), orta (middle) ve çeper/dış (outer) kuşak alanları (Conzen, 1960)

2.2.3.2. Caniggia Yaklaşımı

Kentsel Morfoloji çalışmalarındaki tipolojik süreç İtalyan mimar Saverio Muratori'nin çalışmalarına dayanmaktadır. Ancak Muratori'yi takiben en iyi "tipolojik süreç" çalışmalarını mimar ve şehirci Gianfranco Caniggia ortaya koymuştur. Geliştirdiği "tipolojik süreç" (process of typological approach) yaklaşımı ile, yapı tiplerinin kentsel biçimin temel unsurunu oluşturduğu düşüncesinden yola çıkarak, işlevsel ve fiziksel biçimler ile değişimde etkili olan kültürel süreçleri incelemiştir. Bu yaklaşım, yapılı çevrenin tarihsel oluşum sürecini ve ayrıntılı yapısını inceleyerek mimari ve kentsel önerileri içermektedir. Sırasıyla mekânsal korelasyon (copresense) ve zamansal korelasyon (derivation) yöntemlerini kullanarak genel bir mekânsal ve zamansal değişkenler arasındaki ayırım ile başlamıştır (Caniggia ve Maffei, 2001). Bir hiyerarşiyi oluşturan alt bileşenler düzeninin mekânsal korelasyon analizi, *elemanlar, elemanlar strüktürü, strüktürler sistemi*, ve *sistem organizması* şeklindedir. Bu düzen ilk olarak tuğla, ahşap, fayans gibi inşaat malzemelerinin *elemanlar* olarak alınmasıyla bireysel yapılara uygulanmıştır. *Elemanlar strüktürü*, çatı, iç döşemeler ve duvarlar gibi

bileşenleri içeren inşaat malzemeleri kümesidir. *Strüktürler sistemi*, oda, merdiven, koridor gibi yapıları oluşturan düzenlemelerdir. Aynı düzendeki binalar *elemanlar* olarak alınarak kentlere uygulanır. Kentsel ölçekte *elemanlar strüktürü*, genellikle küme veya yığınlar olarak bahsedilen yapılar grubunu veya kentsel dokuyu oluşturur. Yine kent ölçeğinde s*trüktürler sistemi*, komşuluk ünitelerini veya mahalleleri oluşturan dokuların kombinasyonu şeklindedir (Caniggia ve Maffei, 2001). Bunlar birlikte ele alındığında bir kentsel yerleşmeyi oluşturur.

Şekil 2.7. Caniggia'nın tipolojik süreç yaklaşım şeması (tez kapsamında şematize edilmiştir)

Çalışmanın esas omurgasını oluşturan yaklaşımın Conzen'in yaklaşımı olması nedeniyle Caniggia'nın ortaya koymuş olduğu tipolojik süreç yaklaşımının detaylarından ayrıca bahsedilmemiştir.

2.3. Kentsel Morfolojiyi Oluşturan Bağımsız Bileşenler

Kentsel morfolojiyi oluşturan bileşenler kent morfolojisine ilişkin kuramsal yaklaşımlar bölümünde ifade edilmişse de ayrı bir başlık olarak belirtilmesi bileşenler kümesini anlamak açısından önem arz etmektedir.

Conzen, morfolojinin temel bileşenlerini birbiri ile sıkı bir şekilde bağlı olan üç eleman ile açıklar. Bunlardan birincisi, *town plan* olarak ifade ettiği yapı adası veya sokak desenini oluşturan kentsel planlardır. İkincisi arazi kullanımı desenidir *(land use pattern).* Üçüncüsü fiziksel yapıyı ortaya koyan üç boyutlu izlerdir (building fabric) (Whitehand, 2007).

Şekil 2.8. Solda sokak ve yapı adası dokusu (town plan), ortada mülkiyet dokusu(land use pattern) dokusu, sağda üç boyutlu yapı dokusu (building fabric) (Kostof, 1991)

Konut alanlarının yaşanabilirliği ve bütünleşmesi açısından önemli faktör olan yoğunluk ve erişebilirlik ise, kentsel dokunun morfolojik karakterinin biçimlenmesinde önemli birer bileşendir (Topçu ve Southworth, 2014).

Bu yaklaşımlar, şehir morfolojisini oluşturan temel bileşenlerin yapılar, açık ve yeşil alanlar, ada/sokak örüntüsü, yoğunluk, parseller, arazi kullanımı ve bunların alt bileşenleri olduğunu açıklamaktadır.

2.4. Kentsel Morfoloji Ekolleri

Dünya şehir morfolojisine katkıda bulunan, bu konuda önemli araştırma ve çalışmalar yapan üç önemli okul bulunmaktadır. Bu okullar İngiltere'deki Birmingham Üniversitesi, İtalya'daki Şehir Morfolojisi Okulu ve Fransa'daki Versailles Mimarlık Okulu olmuştur. Bu okulların çalışmalarındaki ana yaklaşımlar Çizelge 2.3.'de açıklanmaya çalışılmıştır.

Çizelge 2.3. Kentsel morfoloji ekolleri (Moudon, 1997)

İngiliz Ekolü	İtalyan Ekolü	Fransız Ekolü
Kentsel form çalışmaları kentsel yapı kuramlarını geliştirme üzerine betimleyici ve açıklayıcı amaçları içerir.	Kentsel form çalışmaları kentsel tasarım teorisini geliştirme üzerine tanımlayıcı amaçları içerir.	Kentsel form çalışmaları kent yapılarında geçmiş tasarım kuramlarının etkisini değerlendirme amaçlarını içerir.
Soru: Kentler nasıl ve neden inşa edildi?	Soru: Kentler nasıl inşa edilmeli?	Soru: Kentler nasıl inşa edilmeli ve aslında ne zaman inşa edildi?
Coğrafyacılar	Mimarlar	Sosyal Bilimciler, Mimarlar, Şehir Plancıları
Conzen, Whitehand	Muratori, Caniggia, Rossi	Henri Lefebvre, Panerai, Castex, Depaule

İngiliz Ekolü'nde şehir morfolojisi çoğunlukla kavramlara dayalıdır. Bu ekolün kökenleri Alman coğrafyacılarının çalışmalarına dayanmaktadır. Bu coğrafyacıların başında gelen kişinin Otto Schluter olduğu düşüncesi ağırlık kazanmıştır (Whitehand, 2007). Daha sonra yirminci yüzyılın ortalarında M.R.G. Conzen önemli ve biçimlendirici bir rol alarak İngiliz dünyasında şehir morfogenetiğinin temellerini atmıştır. Kent morfolojisine yapmış olduğu en büyük katkı ise geliştirdiği "burgage cycle" (mülkiyet hakkı dönüşümü), "urban fringe belts" (kentsel kuşak alanı) ve "Morphological region" (morfolojik bölge) kavramlarıdır (Pourmohammadi ve ark., 2011).

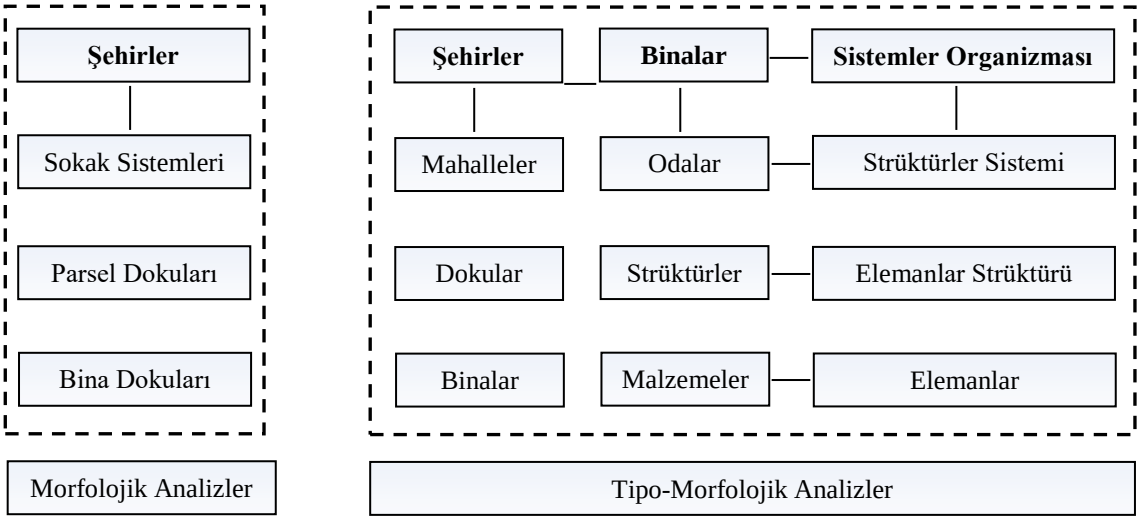
Bu kavramlardan "Burgage cycle" (mülk hakkı dönüşümü) ortaçağ kentlerindeki parseller ve arka bahçelerde oluşan yapılaşma ve bu yapılaşmanın temizlenmesine dayalı çalışmaları ifade etmektedir. "Urban fringe belts" (kentsel kuşak alanı) ilgi çekici veya yavaş gelişen kent çeperlerinde kuşak halini alan arazi kullanımlarını tanımlanmaktadır. "morphological region" (morfolojik bölge) ise yapılaşma karakteri olarak çevresinde bulunan yapılardan farklılık gösteren ve genellikle etrafını çevreleyen yapılardan daha farklı nitelik gösteren bölgeler olarak tarif

edilmiştir (Conzen, 1960). Ayrıca İngiliz Ekolü şehir morfolojisi çalışmalarında kent planlama olgusunun geleceğin kentsel formu üzerindeki etkisi üzerinde yoğunlaşmıştır (Kahraman, 2014).

İtalyan Ekolü Muratori, Caniggia ve Aldo Rossi'nin çalışmaları üzerinde yoğunlaşmıştır (Hazar, 2012). İtalya'da tipo-morfolojik çalışmalar 1940'larda Saverio Muratori'nin modernist mimariyi ve modernist kentleşmeyi eleştirerek antik dönemden 1930'lara kadar hakim olan kent planlama ve mimari geleneğin sürdürülmesini benimsemesi ile başlamıştır (Moudon, 1994). Tipo-morfoloji çalışmalarıyla İngiliz Ekolüne göre yapılarda detay çalışmalar yaparak tipolojik değişimler üzerinde durmuştur. Bu tipolojik değişimler binanın duvarlarından tüm binayı kapsayan malzemeleri içeren araştırmalara uzanmaktadır. İtalyan Ekolü yeni yapılarda planlamanın yapıldığı yerin yapılaşma kültürünün sürdürülmesi ile sağlanacağını savunur (Cataldi ve ark., 2002).

Henri Lefebvre tarafından desteklenen Jean Castex, Philippe Panerai ve Depaule'nin temsil ettiği üçüncü ekol, 1960'ların sonlarında Fransa'da ortaya çıkmıştır. Bu ekol İtalyan ekolünden ilham alarak modernist mimariye reaksiyon göstermiştir (Moudon, 1997). İtalyan Ekolü'nden gözlemlenen tipo-morfoloji çalışmaları mekânın sosyal yönleri kapsamında yeniden ele alınmıştır. Henri Lefebvre modern dönem yapılarının insanın yaşam alanlarında içgüdülerini kullanmasının engellediğini ve insanın çevresi ile olan ilişkilerini zayıflattığını öne sürmüştür. Bu ekol İngiliz ve İtalyan Ekollerinin arasında kalarak hem tasarım ve kentin yapılaşması sürecini konu edinmiştir (Moudon, 1994). Jean Castex, Philippe Panerai ve Depaule'nin önderliğinde çalışmalarına başlayan Fransız Ekolü, özel alan, kolektif alan ve kamusal alan tanımlamalarının her birini bu alanların sosyal hayat pratikleri bağlamında değerlendirerek ilişkili oldukları yönleri ortaya çıkarmayı hedeflemiştir (Kahraman, 2014).

Şehir morfolojisinin her üç ekolü de kentin yapılı çevresinin tarihsel bağlamına ilişkin bir entelektüel çerçeve oluşturmuştur. İngiliz Ekolü, yapılı çevrenin üretimine dayalı bir araştırma yaklaşımı sunmuş, İtalyan Ekolü geleneksel yapıların planlaması ve tasarımına yönelik temel sağlamış ve Fransız Ekolü tasarım kuramlarının eleştirel değerlendirmesi ile yapılı çevre çalışmasını birleştiren disipliner bir çerçeve çizmiştir (Pourmohammadi ve ark., 2011).

Şekil 2.9. Sol-morfolojik analizde kentsel sistemin hiyerarşik düzeni, sağ- tipo morfolojik analizler (Sima ve Zhang, 2009)

Morfolojik analiz, kentsel değişim sürecinde değişen ve farklı biçimlerde gelişerek kentsel planların ayrılmaz bir parçası olan sokak sistemi, arsa ve yapı dokusu ile ilgilenir. Fakat tipo-morfolojik analiz, kentsel sistemde alt bölümlerin sınıflandırılması bakımından farklılık göstermiştir. Bu yaklaşım, şehir ve yapılara ilişkin detay uygulamalarda; elemanları, elemanlar strüktürü ve yapı organizmasını kentsel yapı bileşenleri olarak ele alır. Her yapı için elemanlar yapı malzemesini ifade ederken elemanlar strüktürü ise duvardan binaya ait bütün detaylara karşılık gelmektedir. Kentsel mekan ve mimari tipoloji çalışması olarak karakterize edilebilen bu iki morfolojik çalışma sırası ile kentsel doku ve kentsel dokunun iç yapısının analizine önem vermiştir. Conzen'nin (Conzen, 1960) Alnwick şehir planı analizlerini yaptığı çalışması; Saverio Muratori'nin (Muratori, 1960) Venedik Lagün kasabasında yaptığı tarihi tipolojik inceleme; Caniggia'nın (Caniggia ve Maffei, 2001) Firenze Alinea Editrice'de temel yapılar için yaptığı değerlendirme ve Bruno Fortier'in (Fortier, 1989) Hayali metropol: Paris atlası isimli çalışmaları örnek olarak verilebilir (Sima ve Zhang, 2009).

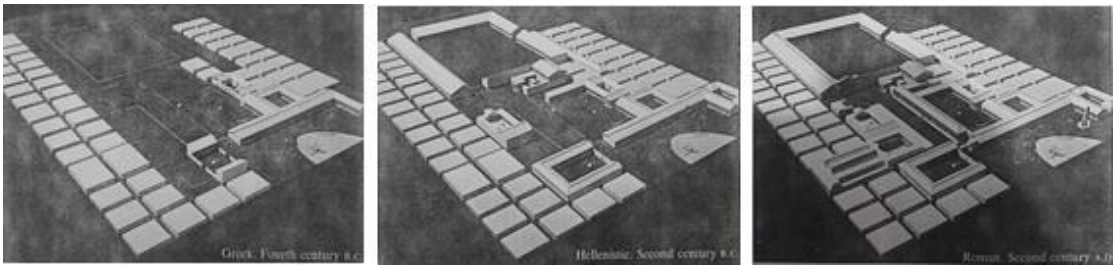
2.5. Tarihsel Süreçte Kentsel Mekânda Morfolojik Değişim

Tarihsel süreç içerisinde ilk olarak mağara veya mağaralar örüntüsü ile kendini gösteren yerleşimler daha sonra tarım toplumunun ihtiyaçları doğrultusunda doğal morfolojinin biçim değiştirerek kentsel morfoloji biçimini almaya başlaması ile devam

etmiştir. Şehir morfolojisinin kendini gösterme biçimi ilk yerleşmelerin ortaya çıkması ile başlamış olup takip eden bütün dönemlerde farklı dinamiklerden kaynaklı olarak yeniden biçimlenme süreçlerine girmiştir. Bu dinamiklerin bir kısmı yerleşimlerin işgal yolu ile el değiştirmesine dayalı olarak farklı bir medeniyetin hâkimiyeti altına girmesi şeklinde ortaya çıkarken bir kısmı değişen ihtiyaçlar ve stratejik politikaların etkileri doğrultusunda biçimlenmiştir. Şehirlerin veya yerleşmelerin tarihsel süreç içerisinde değişim göstermesi ile beraber yapısal dokuda ve mülkiyet deseninde de farklılaşmalar olmuştur (Birik, 2011).

Yapısal dokudaki değişimler, bazen doğal morfolojinin etkisi ile şekillenirken bazen de mülkiyet izleri doğrultusunda olmuştur. İlk önceleri tarımsal parsel ölçeğinde oluşan yapısal dokular mülkiyetin bölünmesi ile kentsel parsel ölçeğinde değişim gösterip devamlılık göstermiştir (Birik, 2011).

Tarihsel süreç içerisindeki kent morfolojisi kapsamında morfolojik değişimler yapısal doku ve mülkiyet dokusu şeklinde belirtilmiş ve bu doğrultuda Roma, Yunan, Helenistik dönemlerin yanı sıra farklı coğrafyalardaki yerleşimlerden ve günümüz kenti olan İstanbul'dan farklı örnekler verilmiştir.

Miletos Yunan kenti M.Ö. 4. yy. Miletos Helen kenti M.Ö. 2. yy. Miletos Roma kenti M.Ö. 2. yy.

Şekil 2.10. Miletos kent merkezinin farklı dönemlerde aldığı form (Bacon, 1974)

Farklı tarihsel dönemlerde, dokunun farklı dinamiklerden etkilenmesi ile değişimi görülmektedir. Planlı Miletos kentinde Yunan döneminin insan ölçeğindeki mekânı, yapısal alanlardan çok agora gibi kamusal açık alanlara öncelik veren yapısı ile ön plana çıkarken, Helen döneminde mekânı tanımlayan fakat tamamen çevrelemeyen simetrik yapı düzeni ile daha biçimsel kentsel doku ortaya çıkmıştır. Yunan ve Helen dönemlerini takip eden Roma döneminde ise kentsel doku tamamen çevrelenmiş, avlular ve dikdörtgen formlu alanlara bölünmüştür. Bu yaklaşım Roma imparatorluk kimliği ile örtüşen, yaşamın farklı ritüellerinin farklı alan kullanımlarına ayrılması ve

yapıların kendi mimari dillerinin ön plana çıkması ile de uyuşmaktadır. M.Ö. 4. yüzyıl ve M.Ö. 2. yüzyıl arasında değişime uğrayan kentsel doku, Hippodamus'un öngördüğü ritmik grid sistemden oluşan temel tasarım üzerine yapılanmış ve kimliğini korumuştur (Bacon, 1974).

Şişhane Meydanı 1860 yılı morfolojik yapısı

Şişhane Meydanı 1926 yılı morfolojik yapısı

Şişhane Meydanı 1966 yılı morfolojik yapısı

Şişhane Meydanı 1982 yılı morfolojik yapısı

Şişhane Meydanı 2010 yılı morfolojik yapısı

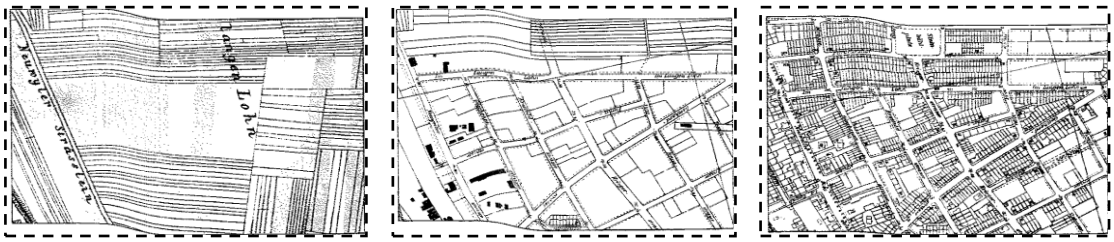
Şekil 2.11. İstanbul'da Şişhane Meydanı 1860, 1926, 1966, 1982 ve 2010 yılları morfolojik yapı değişimi (Birik, 2011)

İstanbul örneğinde Şişhane Meydanı ve çevresinin morfolojik süreci tanımlanmıştır.

Galata, çeperlerini oluşturan surlarla çevrili, içe dönük yapısını 19.yüzyılın ortasına kadar korumuştur. Pera'nın gelişmesiyle birlikte Tarihi yarımada ve gelişme alanları arasında sıkışan eski Ceneviz kenti ve yeni kentin birleştirilerek işlevsel hale getirilmesi amacıyla Şişhane Meydanı ve onu çevreleyen ışınsal sistem oluşturulmuştur. 19. yüzyıl sonunda, bu büyük kentsel operasyonla kentsel morfolojik yapının

karakteristiği dönemin modern kentsel tasarım yaklaşımları doğrultusunda yeniden biçimlenmiştir. Şişhane Meydanı'nda eski kent dokusu ile yeni kentin birbirine geçişinin sağlaması için yıkım, birleştirme ve dolgu gibi müdahaleler gerçekleştirilmiştir. Yerel kimlik ile birleşerek kendi özgün dilini veya dokusunu oluşturan Şişhane Meydanı, yapı adası, sokak örüntüsü, yapı ve parsel gibi morfolojik yapısı farklı biçimlenmeleri beraberinde getirmiştir. 19. yüzyılın ortasında başlayan ve 1950'lere kadar kentsel morfolojik yapının değişerek şekillendiği süreçte yapısal karakteristiğin korunarak sürekliliğini sağladığı izlenmektedir. 1960 yılında başlayan süreçte, kentsel morfolojik yapının niteliklerini kaybetmeye başladığı görülmektedir. Yapı adası içerisinde yeni yapılanmalar ve değişiklikler görülmektedir. Bu müdahalelere rağmen, doluluk-boşluk oranı önemli ölçüde değişmemiştir. 1980 sonrası Tarlabaşı Bulvarı'nın açılmasıyla başlayan süreçte ise kentsel morfolojik yapıya ait dokunun, yeni bir müdahale ile farklılaştığı görülmektedir. Bu yeni müdahale süreci ile beraber ışınsal formu meydana getiren eski ve yeni yapısal doku ile ulaşım dokusunun kaybolmaya başladığı izlenmektedir. 2010 yılı kentsel dokusunda görüldüğü üzere değişim sürecinin, kentsel morfolojik yapıyı değiştirdiğini ve niteliklerin sürekliliğini ortadan kardırarak başkalaşım ortaya çıkardığı ifade edilebilir (Şekil 2.11), (Birik, 2011).

Şekil 2.12'te görüldüğü gibi mülkiyet deseninin kentsel dokuyu tanımlaması ve değişiminde rol oynayan temel durum, büyük ölçekli kırsal arazi mülkiyet yapısının değişmesi ile daha küçük bahçelere veya yapı parseline dönüşürken oluşan kentsel mülkiyet desenidir. İsviçre'nin Basel kentinde yaşanan bu değişimin nedeni Avrupa'da Fransız devrimi ile ortaya çıkan, büyük arazilerin bölünerek parsellenmesi ve orta sınıf ve çiftçilerin mülkiyeti paylaşmasıdır. Fransız Devrimi ile kolektif yapıdan sıyrılarak diğer topluluklar arasında paylaşılan, değer ve spekülasyon aracı haline gelen yeni kentsel parsel, kentsel mekânın şekillenmesinde etkin rol oynamıştır. Bu durum tarihsel süreçte mülkiyet deseninin kentin morfolojik yapısının değişimindeki rolünü ortaya koymaktadır (Rossi, 1982).

Şekil 2.12. İsviçre, Basel'de arazinin mülkiyet deseni değişimi ve kentsel mekânın tanımlanmasına Etkisi (Rossi, 1982)

Şekil 2.13'te İran'da, Yazd yakınlarındaki Nowdusahn yerleşiminde sulama kanalları ile birbirinden ayrılan tarım alanları mülkiyet dokusunun izlerini oluşturmuş ve bu mülkiyet dokusu da yerleşimin morfolojik yapısının şekillenmesini sağlamıştır.

Şekil 2.13. İran, Yazd yakınlarındaki Nowdusahn yerleşimi mülkiyet izlerinin oluşturduğu yapısal doku (Kostof, 1991)

Kentsel morfoloji kavramı, ekolleri, bileşenleri bağlamında kavramsal ve kuramsal yaklaşımların ortaya konulmasından sonra morfolojik değişimleri beraberinde getiren kentsel yenileme olgusuna ilişkin kavramsal ve kuramsal yaklaşımlar ele alınmıştır.

3. BÖLÜM: KENTSEL YENİLEME

3.1. Kentsel Yenileme Kavramı

Kentsel alanlar karmaşık ve değişken sistemlerdir. Fiziksel, toplumsal, doğal, ekonomik veya ideolojik faktörlerin etkisinde değişim ve dönüşüm gösterdikleri gibi kendi iç dinamikleri de birçok transformasyona neden olabilirler. Kentteki değişim ve dönüşümler bazen mekan kalitesini arttırıcı yönde gerçekleşirken kimi zaman da bu durumun tam tersi yönde ve sosyo-ekonomik ve ekolojik bozulmalara sebep olabilir (Akkar, 2006).

Kentlerin bütünü veya belli başlı parçalarında tarihsel süreç içerisinde bir takım göç hareketleri ve buna bağlı meydana gelen demografik değişimlere dayalı olarak sosyal ve ekonomik yapıda çöküşler yaşanmaktadır. Söz konusu köhneme yalnızca belirli yapı veya yapı gruplarının yaşadığı fiziksel eskimeden ibaret değildir. Bu alanlar aynı zamanda kültürel yetersizliklerin ortaya çıktığı alanlar olarak da karşımıza çıkmaktadır (Erdoğan ve ark., 2004). Köhneme olgusunun temelinde kırdan kente olan kontrolsüz göç, aşırı nüfus, doğal afetler, sağlıksız yapılaşma, eski kent merkezlerinin sorunları ve süzülme süreci gibi nedenler yatmaktadır (Özden, 2002).

Akademik ve mesleki dizin incelendiğinde kentsel dönüşüm ve bileşenleri konusunda yapılmış birçok farklı tanım ile karşılaşmak mümkündür (Yenice, 2014). Çalışma kapsamında özellikle yenileme kavramı ve süreçleri üzerinde durulacağından kentsel dönüşüm kavramının tanımı verildikten sonra kentsel yenileme kavramına ilişkin farklı tanımlamalara ve yenileme boyutuna ilişkin alt bileşenlere geçilecektir.

Buna göre kentsel dönüşüm kavramı temel anlamı ile kentsel alanların var olduğu durumdan başka bir biçime girmesi olarak ifade edilebilir (Akkar, 2006).

Kentsel yenileme ise farklı nedenlerden dolayı süreç içinde eskimiş, bozulmuş, yıpranmış ya da terk edilmiş kentsel dokunun günün sosyo-ekonomik ve fiziksel koşulları göz önünde bulundurularak değiştirilmesi, dönüştürülmesi, ıslah edilmesi ve yeniden canlandırılarak kente kazandırılması olarak tariflenebilir (Erdoğan ve ark., 2004).

Başka bir tanımlamada ise, kentsel yenileme kavramının özünde değişim, dönüşüm, canlanma, hayat bulma gibi kavramlarla ifade edilen bir değişkenlik saklıdır. Bu değişkenlik, zamanın, doğal ve yapay faktörlerin tahrip ettiği kent dokusunu kente kazandırmada temel etkendir. Bu tanımlardan yola çıkarak kentsel yenileme, en genel

anlamıyla, tarihsel süreç içerisinde eskiyen, köhneleşen, yıpranan, sağlıksız ve yasadışı gelişen ya da potansiyel arsa değeri üst yapı değerinin üzerinde seyrederek değerlendirilmeyi bekleyen ve yaygın bir yoksunluğun hüküm sürdüğü kent dokusunun, alt yapısının sosyal ve ekonomik programlar ile oluşturulup beslendiği bir stratejik yaklaşım içinde, günün sosyo-ekonomik ve fiziksel şartlarına uygun olarak değiştirilmesi, geliştirilmesi, yeniden canlandırılması ve bazen de yeniden üretilmesi olarak ifade edilebilir (Özden, 2008).

Dilimizde "urban renewal" karşılığı olarak "kentsel yenileme" kavramı kullanılırken 1960 sonraları "urban renaissance" karşılığı olarak "kentsel yenileşme" ifadesinin ortaya atıldığı görülmektedir. Bu iki ifade arasındaki fark, "renewal" yani "yenileme" kavramının "yıkıp yeniden yapma" anlamı içermesinden kaynaklanmaktadır. Yenileşme ise, yeni yaşam koşulları ve yeni yaşam biçimi yaratılması anlamına geldiği söylenebilir (Çubuk, 1998).

Kentsel yenilemeye konu olan alanlar, çoğunlukla kent içinde, merkez ya da merkeze yakın, tarihi açıdan kente kattığı kimlik anlamında bir değer ve önem arz eden bölge ya da alt bölgeler olmaktadır.

Kentlerin tarihi dokularının içinde bulunduğu kent merkezleri planlamanın ve çoğu zaman da kentsel yenilemenin konu alanı olmuşlardır. Bu nedenle kentsel yenileme kavramı incelenirken ele alınması gereken önemli kavramlardan biri kentsel koruma kavramı olmasına karşın, doğrudan çalışma alanına ilişkin olmaması nedeni ile üzerinde durulmayacaktır.

3.2. Kentsel Yenileme Türleri

Dinamik bir yapıya sahip olan kentlerde dönüşüm ve alt bileşen olarak yenileme süreçleri farklı zaman dilimlerinde farklı bir şekilde gelişmektedir. Birçok ülkede değişim dönüşüm süreçlerine paralel olarak farklı müdahale biçimleri de ortaya çıkmıştır. Tüm bunların temelinde kentsel mekânda ortaya çıkan bozulmaların giderilmesi yatmaktadır (Uzun, 2006).

Kentsel yenileme, kentin veya alanın özelliklerine göre farklı müdahale biçimlerini gerektirir. Kentsel alanda fiziksel anlamda bir eskimişlik yaşanmışsa teknik tedbirler alınarak yenileme eylemi gerçekleştirilir. Sosyal anlamda bir çöküntü yaşanıyorsa sosyal yapıyı geliştirecek şekilde tedbirler alınmalıdır. Ekonomik anlamda bir çöküntü söz konusu ise ekonomik kalkınmayı sağlamaya yönelik bir takım tedbirler

alınmalıdır. Kentsel yenileme müdahale biçimlerini kısaca şu şekilde sıralamak mümkündür (Özden, 2002).

Yeniden Canlanma – Canlandırma (Revival – Revitalization): Kültürel, ekonomik ve sosyal açılardan köhnemeye yüz tutmuş veya köhnemiş kentsel mekânların veya kentsel alanların, çöküntüye temel oluşturan faktörlerinin ortadan kaldırılması veya değiştirilmesine dayalı olarak alanın yeniden canlandırılması eylemidir (Karadağ, 2008).

Yenileme - Yenilenme (Renewal - Renovation): Fiziksel, işlevsel ve ekonomik olarak çöküntü sürecine girmiş kentsel mekânların yenilenmesini konu edinen bir eylem şeklidir. Yıkıp yeniden yapma anlamını içerisinde barındırmaktadır (Dinçer, 2012).

Yeniden Oluşum (Regeneration): Tümüyle yok olmuş, köhnemiş, çöküntü bölgesi haline gelmiş alanlarda yeni bir dokunun yaratılması veya mevcut dokunun iyileştirilmesi olarak ifade edilmektedir (Genç, 2003).

Soylulaştırma (Gentrification): Sosyo-kültürel açıdan dar gelirli grupların yaşadığı alanların değişim/dönüşüm pratiğine tabii tutularak yerinden edilmesi ile üst gelir grubu insanların bu alanlara yerleştirilmesi eylemidir (Ciravoglu ve Tolga, 2006).

Eski Haline Getirme (Rehabilitation): Bu yöntem planlı olarak gelişmiş ve deformasyonun yeniden başladığı, ancak özgün niteliğini henüz kaybetmemiş olan kent parçalarının eski haline kavuşturularak tekrar değerli hale getirilmesidir (Dinçer, 2012).

Alansal Temizleme (Urban Clearence): Kentin köhnemiş bir parçasının tümüyle yıkılıp eski fiziksel dokusunun yerine yeni bir dokunun oluşturulması olarak tanımlanmaktadır (Özden, 2002).

3.3. Kentsel Yenileme Boyutları

Kentsel yenileme, sadece fiziksel bir çevrenin planlanması şeklinde olmaması ile birlikte çeşitli gereksinimleri ve sonuçları olan zorlu bir süreçtir. Kentler, içinde yaşayan insanlarla bir bütün olduğuna ve insanların bütün davranış biçimleri, beklentileri ve sosyal durumları kenti etkilediğine göre kentlerin yenilenmesi de insansız düşünülemez. Bu süreçte rant beklentisi olduğu gibi sosyal yapının geleceğine ilişkin beklentiler de vardır (Özden, 2002). Kentsel yenileme, sosyal, fiziksel, yasal ve ekonomik boyutları bünyesinde barındıran ve bu boyutların ayrı ayrı incelenmesini gerektiren bir eylem biçimidir.

Fiziksel Boyut: Kentsel yenileme gereksinimini ortaya çıkaran en önemli faktörlerden biri kentsel dokularda, ekonomik, doğal veya sosyal dinamikler gibi çeşitli nedenlerle ortaya çıkan fiziksel değişim ve bozulmalardır. Kentsel yenileme olgusunun fiziksel gerekliliğini eskime, yıpranma ve bozulmanın yanı sıra sel ve deprem gibi doğal felaketler de ortaya çıkarmıştır. Yenilemenin bu boyutunun gerekliliği bu noktada önem arz etmekte ve mekândaki kaliteyi arttırması beklenmektedir. Yenileme pratiğinde mekânsal hedeflere öncelik verildiğinde ekonomik, kültürel ve sosyal problemler ortaya çıkabilmektedir. Kentsel yenilemeye konu her alanın mekânsal ve sosyo-ekonomik profili birbirinden farklı olabileceği ve farklı dinamiklere sahip olabileceği için her alan kendine özgü bir yaklaşımla ele alınmalı ve fiziksel yenileme sürecinin yanı sıra sosyo-ekonomik hedefler de göz önünde bulundurulmalıdır (Kasımoğlu, 2010).

Değişen dünya ve değişen yaşam koşulları doğrultusunda yapılı çevrenin yenileme pratiği ile iyileştirilmesi ve talep edilen ölçütler temelinde tasarlanması insanların mutlu olması çerçevesinde bir ilke niteliği taşımaktadır (Akıncıtürk, 2002).

Kentsel mekânda yenileme müdahaleleri gerçekleştirilirken çevrenin fiziksel karakteristiği ile yaşam biçimlerinin sürekliliği açısından önem arz etmektedir (Özden ve Kubat, 2003).

Sosyal Boyut: Kentsel yenilemenin en önemli etmenlerinden biri de çalışmanın uygulanacağı alanın sosyal profilidir. Yenileme pratiğinin uygulanacağı alanlarda yaşayan grubun profilini ortaya koyan eğitim düzeyi, yöreden hoşnutluğu, ekonomik durumu, kültürel yapısı, bilinç düzeyi ve aidiyet hissi gibi etmenlerin önemsenmesi alınacak kararları biçimlendirir ve etkiler (Özden, 2002). Kentsel yenileme pratiği sosyal ilişkilerin yok edilmesi ve değerli grupların yerinden olmasına neden olmaktadır (Chan ve Lee, 2008).

Kentsel yenilemede sosyal boyut tartışılırken ele alınması gereken en önemli kavramlardan biri de soylulaştırma olarak ifade edilen gentrification kavramıdır (Yüksel, 2007). Soylulaştırma, kent merkezlerindeki yoksul ve işçi yerleşimlerinin özel sermaye eli ile orta sınıf ev sahibi ve kiracıların akını ile yenilendiği bir süreçtir (Smith, 1996). Sosyal boyut, sağlık, eğitim, suç, kamusal hizmetlere erişim, toplumdan dışlanma ve katılımın içerisinde bulunduğu bir süreçtir.

Katılım Boyutu: Çoğulculuk ve yansıma biçimi olarak ortaya çıkan katılım modeli veya sürecinin işlemesi veya işletilebilmesi için öncelikli olarak demokratik yaşam biçiminin bir kültür olarak algılanmış ve özümsenmiş olması ve bunun bir hak ve

görev olarak bilinmesi gerekir (Baransu, 1987). Kentsel yenileme sonucunda bölgede oturanların yerinde kalması veya yenileme pratiği sonucunda geri dönmesi planlama pratiğinin başlıca hedefleri içerisinde yer almasına rağmen projelerin halk katılımı boyutundan yoksun olması ve bu projelerin paydaşlarından olması gereken halka rağmen yapılıyor olmasından kaynaklı olarak katılım başarısız olan bir durumdur (Keser, 2010). Halk katılımı kavramı, bölgede yaşayanları, sivil toplum kuruluşlarını, meslek kuruluşlarının temsilcilerini ve bölgedeki diğer unsurları kapsamaktadır (Kasımoğlu, 2010).

Kültürel Boyut: Tarihi ve kültürel değerlerin korunması ve geleceğe aktarılması planlama pratiğinin en önemli hedeflerinden olmasına karşın tarihi kent merkezlerinde yapılan yenileme uygulamalarının geçmişe dair izleri yok etmesi önemli bir sorun oluşturmuştur. Kültürel mirasın geleceğe aktarılması ve tarih bilincinin sürekliliği çağdaş insana kavratılması gereken önemli olgulardır. Kentsel mekânda yenilemeler yapılırken kültürel mirasın devamlılığı da akılcı bir şekilde planlanarak sürdürülebilir. Tarihi kentsel dokunun geliştirdiği yaşam biçiminin, kentsel rant uğruna heba edilerek kültürel yaşamın boyutlarından birinin kesintiye uğratılması önemli bir yenileme problemidir (Eruzun, 1987).

Ekonomik Boyut: Kentsel yenileme ihtiyacını ortaya çıkaran temel faktörlerden biri de kuşkusuz ekonomik nedenlerdir. Toplumsal çöküntü ve fiziksel bozulmanın ve köhnemenin yanı sıra çöküntü haline gelen alanların ekonomik işlevini ve sürekliliğini yitirmesi yenileme olgusunun baş gösterme nedenlerindendir. Kentsel yenileme birçok kentsel uygulama gibi ekonomik kapsama sahip olan ve büyük maliyetler gerektiren bir süreç ise de başarılı ve akılcı bir yaklaşım ve planlama pratiği ile ekonomik anlamda geri kazanımı mümkün olan bir durumudur (Özden, 2002).

3.4. Kentsel Yenilemenin Başlangıcı ve Gelişimi

Günümüzdeki anlamda kentsel dönüşüm ve alt bileşen olarak kentsel yenileme düşüncesinin temelleri, yetersiz kalan altyapı sistemi ile sosyal ve ekonomik açıdan yaşanan sorunlar ve sanayileşme sürecinde ortaya çıkan sağlıksız kentsel çevreye çözüm üretilmesi amacı ile yapılı çevrenin yıkılıp yeniden yapılanmasına tarihlenmektedir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, hasar gören kent veya kent parçaları bağlamında konut dokularını yenilenmesi veya onarılması politikaları yoksul komşuluk birimleri olarak da adlandırılan çöküntü bölgelerinin temizlenmesi takip etmektedir.

Ekonomik alanda gelişmenin ve istihdamın sağlanması amacı ile gerçekleştirilen değişim/dönüşüm uygulamaları 1960 yıllarına denk gelmiştir. Ekonomik, sosyal veya fiziksel açıdan ekonomik ömrünü tamamlamış veya niteliklerini yitirmiş konut alanları, sanayi bölgeleri veya şehir içerisinde kalan fonksiyonunu yitirmiş liman bölgeleri ve yıpranmış kent dokusunun yenilenmesine dönük müdahaleler, 1960 ve 1980 yılları arasındaki değişim/dönüşüm eylemlerinin ana temasını oluşturmaktadır (Yenice, 2014).

3.4.1. Dünya ölçeğinde kentsel yenilemenin tarihsel gelişimi

İkinci Dünya Savaşı sonrasında gelişen değişim/dönüşüm eylemleri kent ve kent parçalarının fiziksel dokusunun yenilenmesi ile ilgilenmiştir. Bu eylemler merkezi alanların yıkılıp yoksul kesimin uzaklaştırılması ve bu alanlara yeni bir profil kazandırılması şeklinde olmuştur. Tarihsel süreçte bu dönem "buldozer dönemi" olarak geçmektedir. Buldozer döneminde İngiltere'de yaklaşık 25 bin ile 60 bin arasında konut yıkılıp yerine yenileri yapılmıştır (Kütük İnce, 2006).

Fransa'da 1960 ve 1970 yılları arasında çöküntü alanlarında yaşayan gelir düzeyi düşük insanların yaşam alanlarından çıkarılması ve yeni yapılan binalara yerleştirilmesi ve bu durumun ihtiyaca cevap verememesi yapılan uygulamaların olumsuz etkilerini göstermiştir. Bu dönem değişim ve "yenileme sonrası modernizm" veya "temizleme sonrası modernizm" olarak isimlendirilmiştir (Primus ve Metselaar, 1992). Bu dönemde A.B.D.'de de yenileme süreçleri slumların temizlenmesi ile oluşan yeni konut alanlarına yeni ve varsıl bir profilin yerleştirilmesi şeklinde olmuştur (Teaford, 2000).

1970 ve 1980 yılları arasında kentsel yenileme olgusu ve uygulamalarında farklı bir değişim baş göstermiş ve katılım boyutu kent planlama sürecine katılmıştır. Bu dönemde sosyal içerikli projeler ön plana çıkmaya başlamıştır (Özden, 2002). Ayrıca kent merkezleri yeniden kent ekonomileri için cazibe haline gelmiş ve kent merkezlerine yeniden dönüş süreçleri başlamıştır (Kütük İnce, 2006).

1980-1990 yılları arasındaki dönem sadece fiziksel boyutun değil aynı zamanda sosyal boyutun da süreçlerin içerisine katıldığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde küreselleşmenin hız kazanması ile beraber yaşanan teknolojik gelişmeler kent planlama ve tasarım sürecine yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu süreçte yenilenmeyen alanlarda köhneleşme başlamış ve 1980 sonrası kentsel yenileme boyutunda farklı bir yaklaşım gelişmiştir. Bu yaklaşım sadece fiziksel boyut veya sosyal boyutun tek başına yer aldığı

bir süreç değil de bu iki boyutun yanı sıra ekonomik boyutunda işin içerisine katılarak çok boyutlu bir yenileme konsepti şeklinde gelişmiştir (Erdoğan ve ark., 2004).

1990 sonrası dönem çok aktörlü bir dönem olarak ön plana çıkmıştır. Özel ve kamusal teşebbüslerin yanı sıra gönüllü kuruluş ve toplumun diğer kesimlerinin de yer aldığı bir yaklaşım gelişmiştir. Ayrıca neoliberal politikaların etkisi ile merkezi hükümetler birçok alandan çekilmiştir. Bu durum, kentsel yenileme olgusunda bütüncül bir yaklaşım yerine "projeci" bir konsept ortaya çıkarmıştır (Kasımoğlu, 2010).

2000'li yıllarda bütüncül yaklaşımın önemi yeniden anlaşılmış ve değişim/dönüşüm uygulamaları hız kazanmıştır. Bu dönem Kentsel Rönesans olarak adlandırılmıştır. Çalışmalarda sosyal entegrasyonun sağlanması ile kentsel yoksulluk ve sosyal adaletsizliğin kentsel yenileme süreçlerinde çözülmesi hedeflenmiştir (Force ve Rogers, 1999).

3.4.2. Türkiye ölçeğinde kentsel yenilemenin tarihsel gelişimi

Türkiye ölçeğinde kentsel yenilemenin deneyimini konu-kapsam ve alanları ile sosyo-ekonomik ve siyasal gelişmeler gibi farklı dinamikler açısından 5 farklı döneme ayırmak mümkündür; Osmanlı'nın 1923 yılına kadar olan son yüzyılı, 1923-1950, 1950-1980, 1980-1999 ve 2000 ile günümüz arası dönemleri içermektedir (Yenice, 2014).

Birincisi Osmanlı devletinin son yüzyılı içerisinde İstanbul'da meydana gelen yangınların tahribatını gidermeye yönelik yapılan fiziksel içerikli imar planlarıdır. (Tekeli, 2011)

İkincisi Cumhuriyetin ilanı ile beraber başlayan süreçtir. Bu dönemde Türkiye kentlerinde karşılaşılan başlıca sorun, savaş sırasında yakılıp yıkılan kentlerin yeniden imarı şeklinde ortaya çıkmıştır. Bu durum aynı zamanda dönemin kentsel dönüşüm eylemlerinin ana konusunu oluşturmuştur. Bu dönemde mübadele gibi bir olayın gerçekleşmesi sonucu birçok mülk sahibinin ülkeyi terk etmesi ile ortaya çıkan mülkiyet probleminin çözülememesi yangın yerlerinin yeniden imar edilmesindeki zorluklar oluşturmuştur. Cumhuriyetin en eski kentlerinin yeniden imarının yanı sıra yeni kent oluşturma çabaları da kentsel yenileme/dönüşüm süreci içerisinde olmuştur (Tekeli, 2011).

Üçüncüsü olan 1950 ve 1980 yılları arası dönem ise Türkiye kentleri için yeni bir başlangıç niteliği taşımaktadır. Bu dönemde liberal ekonomiye dayalı büyüme ve

sanayileşme politikasını benimsemenin getirmiş olduğu kırdan kent göç olgusu ve hızlı kentleşme, beraberinde gecekondulaşmayı ve özel araziler veya hazine arazisi üzerinde yasadışı yapılaşmayı getirmiştir. Bu süreçte gecekondu veya yasadışı yapılaşmanın engellenmesi ve kent merkezlerindeki düşük yoğunluklu dokunun yok edilerek yerine daha yüksek yapılaşmanın sağlanması dönüşüm/yenileme faaliyetlerini oluşturur (Yenice, 2014).

Dördüncü dönem olarak nitelendirilebilen 1980 ve 1999 yılları arasında yasadışı yapıların ruhsatlandırılarak yasal boyut kazandırılması anlayışı kentsel dönüşüme veya daha alt bileşen olarak kentsel yenilemeye bakış açısını ortaya koymuştur. Bu dönemde bir yandan gecekondu alanlarının dönüşümü sağlanırken bir yandan sanayi alanları kent dışına çıkarılmıştır (Uzun, 2006).

Son olarak 2000 yılı ve sonrası dönem, 1999 Marmara Depremi ile Türkiye'nin kentsel dönüşüm veya alt bileşen anlamında yenileme boyutunda yasal çerçevede değişiklikler eşliğinde afet riski altındaki yerleşmelere odaklandığı görülmüştür. 2011 yılında meydana gelen Van depremi ile beraber kentsel dönüşüm konusunda yasal ve yönetsel problemlerin çözümüne yönelik olarak farklı isimler altında yasalar düzenlenmiştir. Bu yasaların başında 2012 yılında yapılan "6306 sayılı Afet Riski Altındaki alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun" gelmektedir. Bu yasanın başlıca amacı isminden de anlaşıldığı gibi afet riski taşıyan alanlarda yenilemeye dair usul ve esasları belirlemektir (Anonim, 2012). Bu kanunun çıkması ile birçok kentte yenileme veya dönüşüm alanı ilan edilmiş ve uygulamalar gerçekleştirilmiştir.

3.5. Kentsel Yenileme ve Kentsel Morfoloji İlişkisi

Kentlerde yapısal değişimin birçok nedeni bulunmaktadır. Bunlardan bir kısmı sosyal dinamiklerin değişimi, bir bölümü rant kaygısı, bir bölümü doğal felaketler sonucu oluşan değişimler iken bir kısmı da fiziksel eskime veya köhnemeden ve çöküntü alanlarına dönüşmüş olma nedenlerinden kaynaklanmaktadır. Bu değişimleri gerçekleştirmenin farklı yöntemlerinden biri de muhakkak ki yenileme pratiğidir (Ulu ve Karakoç, 2004).

Kentsel mekânda yaşanan bu değişimler beraberinde morfolojik değişimi de getirmektedir. Yenileme müdahalelerinin getirmiş olduğu morfolojik değişimler iki boyutta; parsel bazında çekme mesafelerinin değişimi ve yapılaşma biçiminin dönüşmesi şeklinde, üçüncü boyutta ise; kat yüksekliklerini değişimi, yoğunluk

değişimi ve yine yapı düzeninin değişmesi şeklinde olabilmektedir. Bu durum kent dokusundaki morfolojik değişimi göstermektedir. Kimi pratiklerde yoğunlukların değişimi ve mimari üslubun farklılaşması ile özgün doku karakterleri ve kimliklerin değişmesine dayalı bir şekilde biçimsel değişimler ortaya çıkmaktadır (Köseoğlu ve Aydın, 2009).

Günümüzde de ekonomik, fiziksel, sosyal veya işlevsel nedenlerle biçimsel bozulmalara uğramış alanlar dışında imar planları yolu ile geliştirilen ve yıkıp yeniden yapma yöntemi ile kentsel değişimi öngören bir süreç yaşanmaktadır. Tarihi dokunun yoğun olduğu çevrelerde korumaya yönelik gerçekleştirilen kentsel yenileme uygulamaları ile daha önceki dönemlerde oluşturulan dokular üzerinde yeni mekânsal ve toplumsal ilişkiler ağı kurulmak istenmektedir. Ancak bu tür pratiklerin sonuçları tarihi, kültürel ve doğal alanların özgün kentsel dokularını ve kimliklerini kaybetmesi şeklinde olmuştur (Çetin, 2011).

1980 yılları itibariyle gayrimenkul piyasasında sistematik olarak yapılan yatırımlar beraberinde yapısal değişimi meydana getirmiştir (Bilgin, 1998). Tarihi ticaret merkezlerindeki mekânsal ilişkilerin yeniden yorumlandığı bu dönemlerde yıkıp yeniden yapma sürecinin yoğun olarak başlamasına dayalı olarak kentsel mekânda varlığını sürdüren geleneksel yapıların büyük bir kısmı değişime uğramıştır. Tarihi kentsel mekânın karakterini meydana getiren bu yapı karakterleri ve çevresindeki mekânların karakteri ile tarihi sokak örüntüsünde deformasyonların meydana gelmesinde kentsel yenileme pratikleri büyük paya sahip olmuştur (Çetin, 2011).

Başlangıcı yoğun olarak 1950'li yıllara dayanan ve bugün de yoğunluğundan ödün vermeden devam eden kent merkezlerindeki değişimlerin (Özden, 2001) bazıları çok geniş alanları kapsamakta iken bazıları tek yapı adası veya tek parsel ölçeğinde gerçekleşmiştir. Bu değişimler parçalar halinde gerçekleşmekte ve tek parselde yapıların yıkılıp yeniden yapılması, yapı adalarının biçimlerinin değişmesi, yapı yüksekliklerinin değişmesi, parsel boyutlarının değişmesi veya yapılaşma biçiminin değişmesi şeklinde gerçekleşmektedir (Tüter ve Ökesli, 2015).

Kentsel yapılı çevrede müdahaleler sonucu meydana gelen bu değişimler farklı niteliklerde olabilmektedir. Bu değişimlerden en gözlenebilir olanı ise fiziksel dokuda yaşanan değişimlerdir. Ortaya çıkan bu değişimler kentin karakteri üzerinde olumlu ya da olumsuz sonuç doğurabilmektedir (Ünlü, 2006). Yoğunluklu olarak kentsel mekânda oluşan bu morfolojik değişimin alışılagelmiş yerleşme biçimine ve fiziksel dokusuna

aykırı bir şekilde sonuçlandığı gözlemlerinin yanı sıra müdahalelerin gerçekleştirildiği alandaki toplumsal yapı üzerinde de negatif bir sonuç ortaya çıkardığı görülmektedir.

4. BÖLÜM: ÇALIŞMA ALANI

4.1. Alan Araştırma Metodolojisi

Çalışma alanı olarak seçilen Sekiz Mahalle, Konya Kenti içerisinde gerçekleştirilmiş en büyük ölçekli kentsel yenileme alanıdır. Bu alanda yapısal değişime dair önemli kararlar getirilmiştir. Düşük yapı yoğunluğuna sahip bir alan niteliği taşırken getirilen kararlarla bu yoğunluğun daha üst seviyelere çıkarılması hedeflenmiştir. Ayrıca yapılaşma biçimi öncekine tamamen aykırılık göstermiştir. Bu nedenle Sekiz Mahalle çalışma alanı olarak seçilmiş ve bu örnek üzerinden kentsel morfoloji kavramı ve yaklaşımının planlama ve tasarım süreçlerindeki yeri irdelenmiştir.

Türkiye'de kentsel morfoloji kavramı ve yaklaşımının kentsel planlama ve kentsel tasarım süreçlerine daha özel anlamda kentsel yenileme süreçlerinde yer almaması nedeniyle Konya Kenti Sekiz Mahalle Kentsel Yenileme Alanının morfolojik boyutu ele alınarak kentsel morfoloji yaklaşımın kentsel planlama ve tasarım süreçlerinde bir araç olarak kullanılması hedeflenmiştir.

Bu hedefe yönelik olarak seçilen alanda kullanılan yöntem nicel, yapısal ve sosyo-kültürel yaklaşımları içermektedir. Nicel yaklaşım bağlamında kent morfolojisi bileşenlerinin sayısal incelemesi yapılmıştır. Yapısal yaklaşım, görsel analiz bağlamında M.R.G Conzen ve Gianfranco Caniggia'nın yaklaşımları baz alınarak morfolojik ve tipolojik açıdan yapılan analizleri ve değerlendirmeleri içermektedir. Sosyo-kültürel yaklaşım kapsamında ise çalışma alanında morfolojik değişimin sosyal ve kültürel etkilerini ölçmeye yönelik anketler yapılmıştır.

Öncelikle yol, açık ve yeşil alan, yapı ile yapı yoğunluklarının kentsel yenileme öncesi ve sonrası sayısal analizleri yapılarak her bir bileşenin ayrı ayrı değerleri ve oranları ortaya konulmuştur. Bu değişimler alanda yapılan müdahalenin morfolojik boyutun bir bölümünün ne kadar göz önünde bulundurulduğunu ortaya koymaktadır. Sayısal analizler çeşitli tablo ve grafiklerle desteklenmiştir. Çalışma alanının tamamının henüz dönüşmemiş olması nedeniyle dönüşen alanlar üzerinden bir simülasyon yapılmıştır. Yapılan bu simülasyon sayısal değerlere dayanmaktadır. Bu bağlamda alanın tamamının dönüşmesi durumunda ortaya çıkabilecek bileşen değerleri de tespit edilmiştir.

Görsel veya algısal incelemeye dayalı yapısal yaklaşım kapsamında alanın yol dokuları, ada dokuları ve yapı yoğunlukları ele alınarak yenileme öncesi ve sonrası sürece ilişkin sezgisel ve görsel değerlendirmelerde bulunulmuştur. Alanın yüzde yüz dönüşmemesinden kaynaklı olarak yenileme sürecini tamamlayan alanlarda birbirinden farklı altı plan ünitesi seçilmiştir. Seçilen bu alanlarda Conzen'nin kent manzarası (townscape) yaklaşımının ortaya koymuş olduğu "town-plan" analiz sürecinde ortaya çıkabilecek plan üniteleri ve sokak üniteleri mantığında yol, parsel ve yapı deseni ile yapı dokusu değerlendirmeleri yapılmıştır. Çalışma konusunun kentsel yenileme öncesi ve sonrası yapısal farklılıkların incelenmesi ve bu incelemelerin sosyo-kültürel hayata olan etkisinin tespiti olması nedeniyle Conzen'in morfolojik analiz sürecindeki arazi kullanım boyutu çalışma yönteminin kapsamı dışında bırakılmıştır.

Ortaya çıkan plan ve sokak üniteleri morfolojik analiz ve bileşenleri bağlamında karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Yine Conzen'in yaklaşımı doğrultusunda hava fotoğrafları üzerinden görsel bir inceleme yapılmıştır. Alanda çekilen fotoğraflardan ise Caniggia'nın tipolojik süreç yaklaşımına dayalı olarak tipo-morfoloji boyutunun elemanlar sistemi kapsamında yapıların tipleri ve formlarına yönelik bir morfolojik değerlendirme yapılmıştır.

Bu morfolojik değişimlerin sosyo-kültürel yaşama olan etkilerini ölçebilmek amacıyla alanda öncelikle bir pilot anket çalışması yapılmıştır. Gerçekleştirilen bu pilot çalışma sonucunda alanın nabzı alınarak anket formunda bazı değişlikler yapılmıştır. Anket değerlendirmeleri IBM SPSS Statistics 22 programı aracılığıyla yapılmış olup frekans ve çaprazlama teknikleri kullanılmıştır. Böylece değişkenler arası ilişkilerin ölçülmesi hedeflenmiştir.

4.2. Çalışma Alanı Seçimi

Günümüzde ekonomik, fiziksel, sosyal veya işlevsel nedenlerle biçimsel bozulmalara uğramış alanlar dışında imar planları yolu ile geliştirilen ve yıkıp yeniden yapma yöntemi ile kentsel değişimi öngören bir süreç yaşanmaktadır (Çetin, 2011). Tarihi dokular, köhneme veya çöküntü alanları, gecekondu alanları ve bozulmalara uğramış alanlar bu değişimlerden etkilenmişlerdir. Değişimi oluşturan bileşenler bazen bozulmalara uğramış alanları iyileştirmeyi amaçlarken bazen de yatırımlara yer açmaya dayalı bir şekilde kendini göstermiştir (Görgülü, 2009).

Konya Kenti de bu süreçlerden etkilenen şehirlerden biridir. Farklı nitelikte birçok değişim/dönüşüm uygulamaları gerçekleştirilmiştir. Çalışma alanını oluşturan "Sekiz Mahalle Kentsel Yenileme Alanı" dışında, Kule site ve çevresi, Karatay Kent Merkezi ve Eski Garaj Çevresi, Meram Et Kombinası ve Çevresi, Çaybaşı Mahallesi, Mevlana Kültür Merkezi ve İstiklal Harbi Şehitliği Çevresi, Yeni Adliye ve Çevresi, Eski Sanayi gibi değişim/dönüşüm ve kentsel yenileme pratikleri gerçekleştirilmiştir (Sağ, 2011).

Bu çerçevede çalışmanın amacına uygun olarak Konya ili Selçuklu ilçesi sınırları içerisinde yer alan "Sekiz Mahalle Kentsel Yenileme Alanı" seçilmiştir. Sekiz Mahalle Kentsel Yenileme Alanı'nın seçilmesindeki temel nedenler;

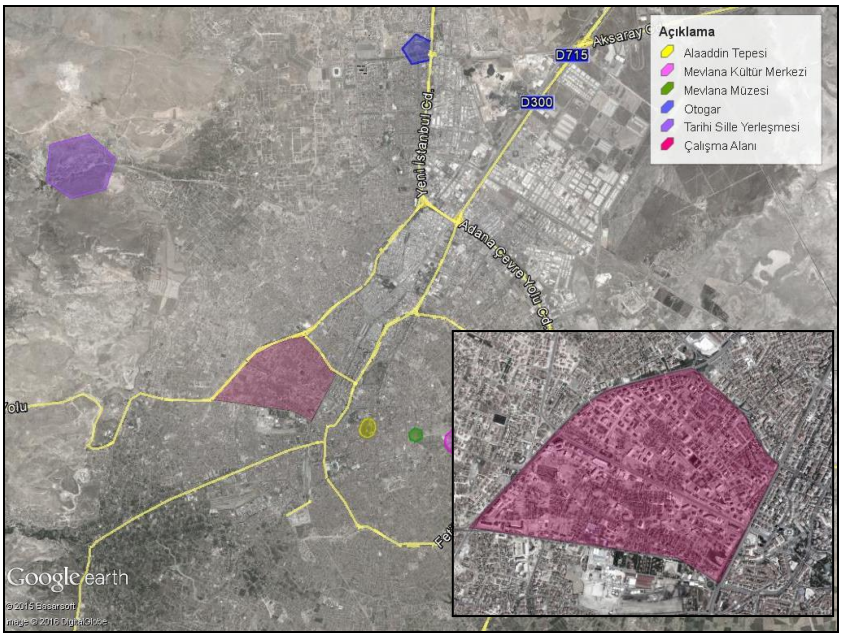
- Alanın Konya kentinde gerçekleşen en büyük kentsel yenileme alanı,
- Alanın konut, ticaret, kamu yapılarını içeren bir bölge olması,
- Kent merkezine yakın bir konumda yer alması ve kenti etkileme ölçeği,
- Yeni emsal kararları doğrultusunda meydana gelen yoğunluk artışı ve kat yükseklikleri,
- Mülkiyet deseninde oluşan farklılıklar,

şeklindedir.

Belirtilen nedenler, yenileme alanında oluşan doku farklılıklarını morfolojik ve görsel yöntemlerde irdelenmesi ve yapısal ilişkilerin yorumlanması noktasında önem arz etmektedir.

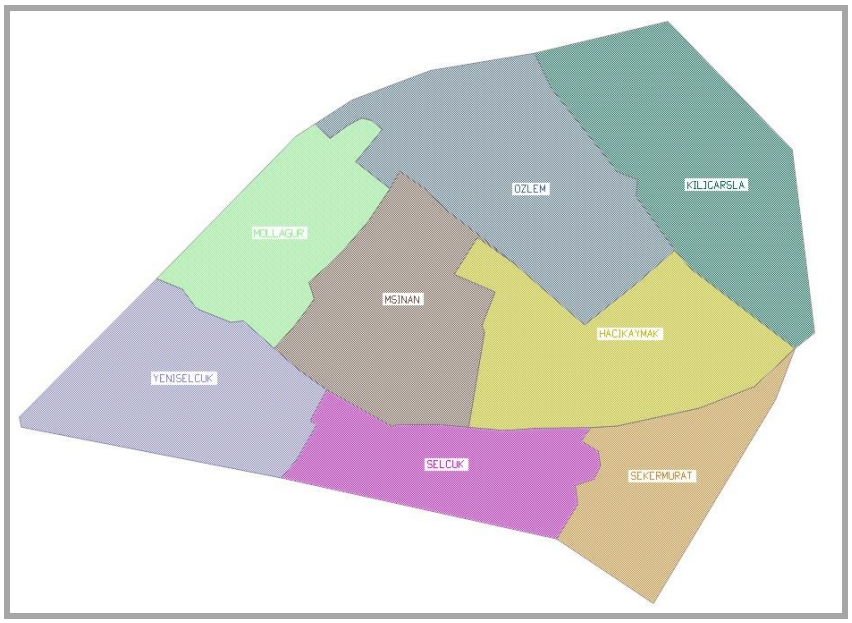
4.3. Çalışma Alanı Tanımı ve Sınırları

Bu çalışmada "Sekiz Mahalle" olarak ifade edilen bölge, Konya ili Selçuklu ilçesinin idari sınırları içerisinde yer almakta olup doğuda Demiryolu, güneyde Beyşehir Caddesi, kuzeyde Rauf Denktaş Caddesi ve batıda Beyşehir Çevre yolunun çevrelediği alanda yer almaktadır (Şekil 4.1).

Şekil 4.1. Çalışma alanı lokasyonu (Google maps, 2015; Yazarın kendi çizimi)

Çalışma alanı içerisinde Mimar Sinan, Şeker Murat, Selçuk, Yeni Selçuk, Hacı Kaymak, Molla Gürani, Kılıçarslan ve Özlem mahalleleri bulunmaktadır (Şekil 4.2).

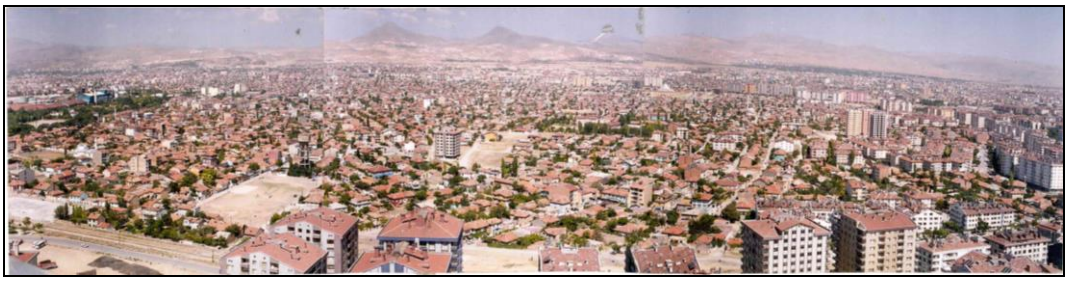
Şekil 4.2. Mahalle sınırları (SelçukluBelediyesi, 2016)

Kentsel yenileme uygulamaları öncesinde Sekiz Mahalle çalışma alanının büyük bir bölümü konut alanlarından oluşmaktaydı. Yapıların önemli bir kısmı kötü

durumdaydı (SelçukluBelediyesiBülteni, 2003). Alanda yer alan konutlar genellikle 1 ve 2 katlı müstakil yapı tarzında bir yapı tipolojisi göstermekteydi (Şekil 4.3, Şekil 4.4).

Şekil 4.3. Yenileme öncesi alandaki yapı tipolojileri (2015 yılı – yazarın kendi arşivi)

Şekil 4.4. Çalışma alanından yenileme öncesi fotoğraf (SelçukluBelediyesi, 2016)

Kentsel yenileme uygulaması her ne kadar tam olarak gerçekleştirilmemişse de alanın fonksiyon profilinin devam ettirildiği ancak yapı yoğunluklarında önemli değişikliklerin meydana geldiği gözlenmiştir (Sağ, 2011). Yenileme müdahaleleri sonrası süreçte ise alanda 10-17 katlı yapılar ortaya çıkmıştır. Bu yeni yapılar önceki gecekondu yapı tipolojilerinden farklı bir nitelik göstermiştir (Şekil 4.5, Şekil 4.6).

Şekil 4.5. Yenileme sonrası alandaki yapı tipolojileri (2015 yılı – yazarın kendi arşivi)

Şekil 4.6. Çalışma alanından yenileme sonrası fotoğraf (2015 yılı – yazarın kendi arşivi)

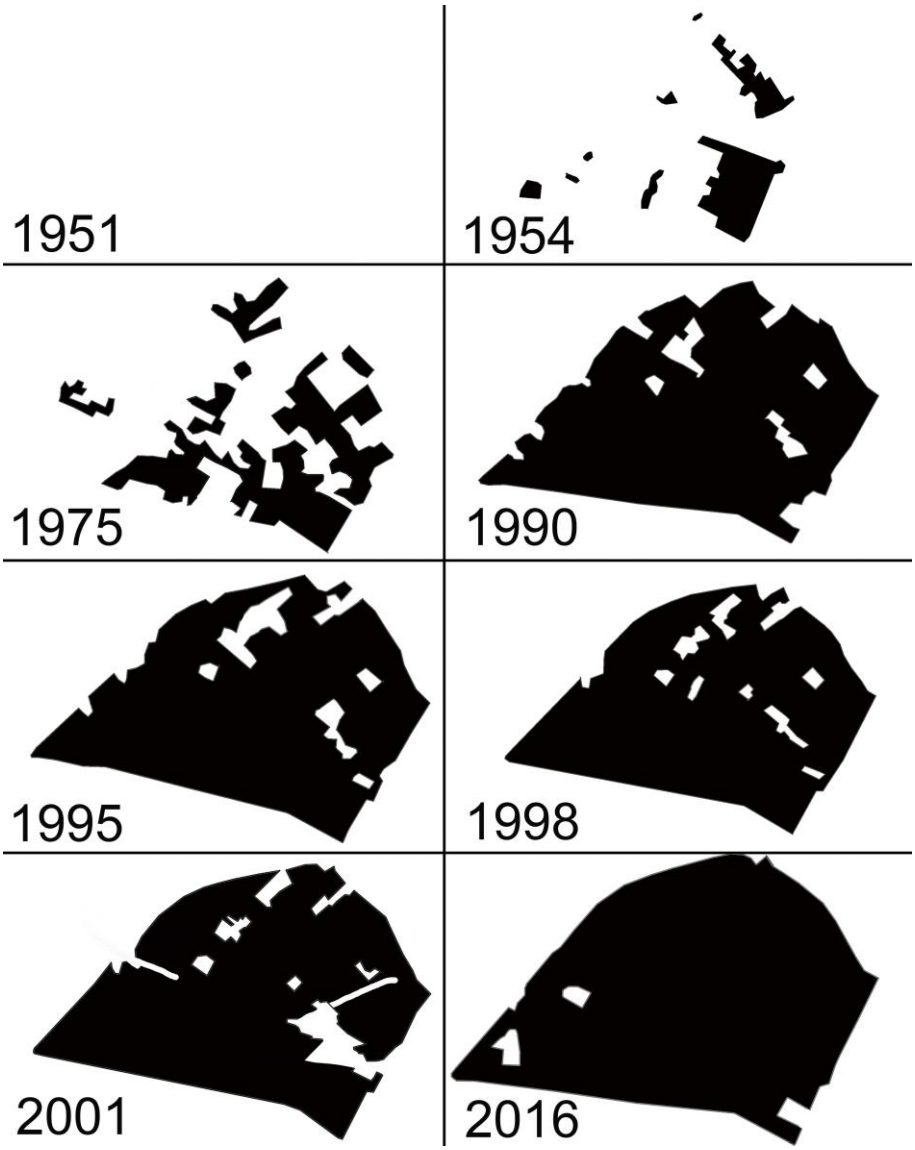
4.4. Çalışma Alanının Mekânsal Gelişimi

Çalışma alanının yapılaşmaya başladığı tarih 1950'li yıllara dayanmaktadır. 1950 yıllarında tarımsal arazi niteliğinde olan alan (Şekil 4.7) 1954 yılında yapılaşmaya başlamış ve 1959 yılında Konya Şeker Fabrikası'nın hizmete girmesi ile fabrikada çalışmak için başta Hocacihan ve Sarayköy olmak üzere yakın yerleşmelerden Konya'ya göç eden işçi ve aileleri yakın bir alanda ikamet etmesi ile yapılaşma süreci devam etmiştir. 1965 yılına kadar Şeker Fabrikası'nın bitişiğinde yer alan bu bölgede inşa edilen kaçak yapı sayısı çok küçük bir düzeyde olup bugünkü Sekiz Mahalle'nin çekirdeğini oluşturmuştur. Bölgedeki kaçak yapılaşma, belediyenin denetimsizliği ve o dönemde henüz tarımsal nitelik taşıyan alanın hisseli ifraz yoluyla yeni parsel oluşumlarına dayalı olarak bir ve iki katlı yapılar şeklinde 1993 yılına kadar devam etmiştir. (Selçuklu Belediyesi Bülteni, 2003).

Şekil 4.7. 1951 yılı hava fotoğrafı – çalışma alanının 1951 yılında tamamen tarımsal nitelikli bir alan olduğunu göstermektedir. Bu yıllarda henüz yapılaşma başlamamıştır (HaritaGenelKomutanlığı, 2016).

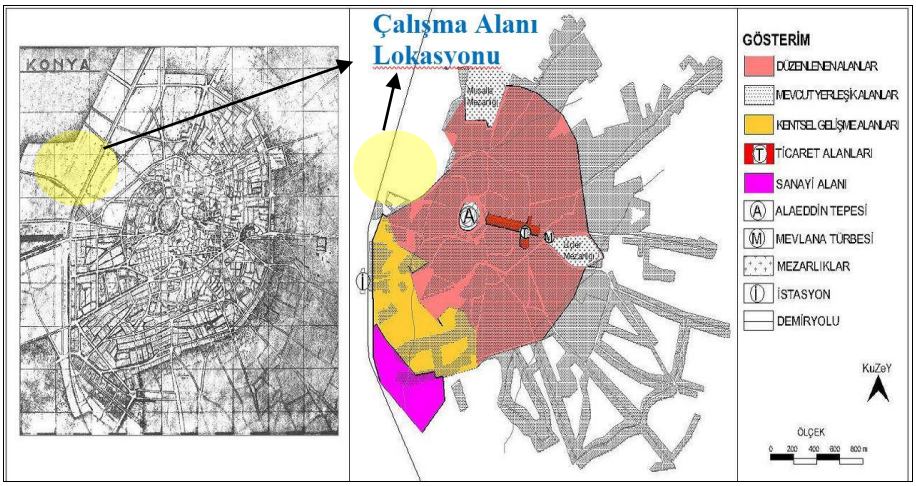
1951 yılında herhangi bir yapılaşma olmayan alan güneydoğu yönünden yıllar içerisinde gelişme göstermiştir. Şekil 4.8 incelendiğinde alanda yıllar içerisinde yıkımlar ve yeniden yapılanmaların olduğu görülmektedir. 2016 yılı mekânsal gelişimin en yoğun olduğu dönem olarak gözlemlenmiştir. Ancak yenileme süreci tamamlanmadığı için 2016 yılı sonrasında da bir takım mekânsal değişimlerin yaşanması beklenmektedir.

Şekil 4.8. Çalışma alanının mekânsal gelişim süreci (Tez kapsamında Harita genel komutanlığı, Selçuklu Belediyesi arşivi ve Google maps'ten elde edilen hava fotoğraflarından üretilmiştir)

4.5. Çalışma Alanının Plansal Gelişimi

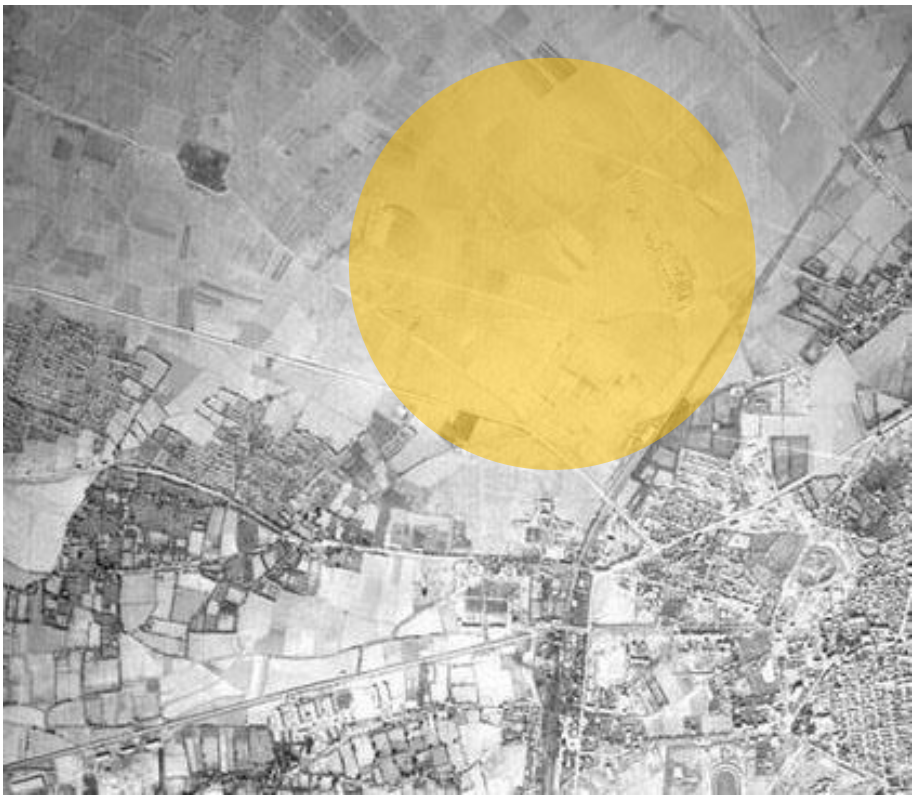
Konya kentinin ilk kent planlama eylemi, 1946 yılında Asım Kömürcüoğlu tarafından yapılan 1/2.000 ölçekli Konya İmar Planı'dır. Bu plan "Güzel Kent" yaklaşımı ile ele alınmıştır. Planın mekânsal gelişme açısında temel ilkesi konut veya sanayi alanları için gelişim yönünün batı ve güneybatı yönleri olarak belirlenmesidir (Şekil 4.9), (Yenice, 2012).

Şekil 4.9. 1946 Konya imar planı ve arazi kullanış deseni (Yenice, 2012)

1946 Konya İmar Planı her ne kadar çalışma alanını kapsamasa da planın Konya kenti için ilk ve bütüncül olması nedeni ile burada vurgulanması önem arz etmektedir.

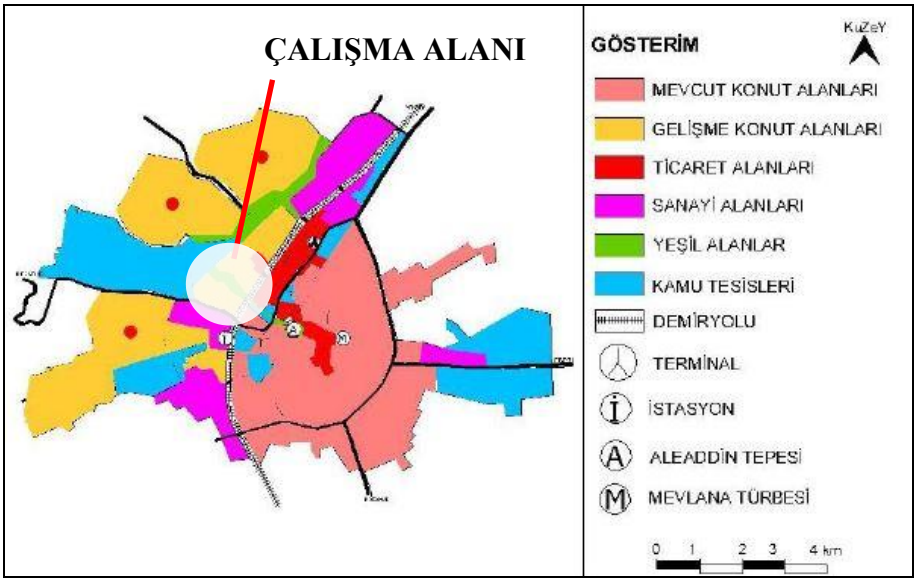
1946 Konya İmar Planı kapsamında çalışma alanına ilişkin herhangi bir eylem veya düzenleme olmadığı, mekânsal gelişmenin demiryolu ile sınırlandığı, böylece alana müdahalenin yapılmamasına dayalı olarak alanın tarımsal niteliğini sürdürdüğü görülmektedir (Şekil 4.10).

Şekil 4.10. 1951 yılı hava fotoğrafı (HaritaGenelKomutanlığı, 2016)

Çalışma alanını da içerisine alan ve doğrudan çalışma alanına yönelik kararların bulunduğu ilk plan yarışma yolu ile elde edilen 1965 yılında Yavuz Taşçı ve Haluk Berksan tarafından yapılan imar planıdır. Kentin gelişme yönleri batı ve kuzeybatı yönleri olarak belirlenmiş olup 1985 yılı hedef nüfusu 300.000 ile 350.000 kişi olarak tahmin edilmiştir. Bu planın temel hedefleri, kentin güney çeperinde yer alan tarım alanları üzerindeki kentsel baskıların azaltılması, çeper bölgelerinde altyapı eksiklerinin giderilerek kaçak yapılaşmanın önlenmesi ve açık-yeşil alan ihtiyacının giderilmesi şeklinde olmuştur (Yenice, 2012).

Çalışma alanına, 1965 yılı Konya İmar Planı kapsamında konut ve kent parkı işlevleri kazandırılmıştır. Alanın belirli bir bölümü Şekil 4.11'de da belirtildiği gibi yeşil alanlardan oluşmuştur.

Şekil 4.11. 1965 Konya imar planı arazi kullanış deseni (Yenice, 2012)

Konya Şeker Fabrikasının 1959 yılında hizmete girmesi ile başlayan kaçak yapılaşma, belediyenin denetimsizliği ve o dönemde henüz tarımsal nitelik taşıyan alanın hisseli ifraz yoluyla yeni parsel oluşumlarına dayalı olarak bir ve iki katlı yapılar şeklinde 1993 yılına kadar devam etmiştir. Bu tarihe kadar bölgede yaşayan nüfus yaklaşık 10.000 kişi civarındadır (SelçukluBelediyesiBülteni, 2003).

Selçuklu Belediyesinin 1993 yılında bölgede imar çalışması başlatacağını belirtmesi ile kaçak yapılaşma durdurulmuş ve 1998 yılında alanın bulunduğu bölge için bir imar planı hazırlanmıştır. İmar kanunun 18. maddesi hükümleri çerçevesinde kentsel yenileme kapsamına alınması kararı alınmıştır (Sağ, 2011). Bu plan çalışması ilk olarak

1998 yılında 1/5.000 ölçekli Nazım İmar Planı olarak gerçekleştirilmiş olup hedef nüfus yaklaşık 125.000 kişi olarak belirlenmiştir. Plan kapsamında konut, ticaret, açık/yeşil alan ile resmi kurum ve sosyal donatı alanları önerilmiştir. Alanın yüzölçümü yaklaşık olarak 325 hektardır (Şekil 4.12)

Şekil 4.12. 1998 yılı 1/5.000 ölçekli nazım imar planı (BüyükşehirBelediyesi, 2015)

1998 yılı imar planında emsal 2.0 olarak belirlenmiş olup 2, 3, 4, 6, 8, 10 katlardan oluşan konut alanları önerilmiştir (Sağ, 2011). Lokomotif etkisi yaratmak amacı ile Şefik Can caddesinin yapım çalışmalara 2001 yılında başlanmış olup 2004 yılında çalışmalar bitirilmiştir. Ancak sonraki aşamalarda çeşitli plan değişiklikler ile yapıların katsayısı değişerek 17'ye kadar yükselmiştir.

1946 yılında yapılmış olan imar planı çalışma alanının doğusunda yer alan demiryolu ile sınırlanmıştır. Bu plan döneminde bugünkü Sekiz Mahalle planlama kapsamı dışında kalmıştır. 1951 yılından itibaren çalışma alanında gecekondu şeklinde yapılaşma başlamış ve 1965 imar planı çalışması gerçekleştirilinceye kadar devam etmiştir. Ancak bu planın yapılması gecekondu yapılaşmasını durduramamıştır. Bunu temel nedeni ise o dönemdeki belediyenin denetimsizliği olmuştur. Selçuklu Belediyesi'nin 1993 yılında alana ilişkin imar planı yapılması kararının alıncaya kadar gecekondu yapılaşması devam etmiştir. Bu karardan sonra kaçak yapılaşma ve gecekondu yapılaşması son bulmuştur. 1998 yılında onaylanan imar planı ile birlikte

alanda kentsel yenileme projeleri gerçekleştirilmiş ve mekânsal kurgusu değişmiştir. Müstakil bahçeli, avlulu ve yaya ağırlıklı bir kurgudan güvenlikli site düzenine sahip ve taşıt ağırlıklı bir mekânsal kurguya evirilmiştir. Böylece ilk planlı gelişimi 1998 yılında onaylanan imar planı ile başlamıştır.

5. BÖLÜM: SEKİZ MAHALLE YENİLEME ALANINDA ANALİTİK İNCELEME

Çalışma alanını oluşturan Sekiz Mahalle Kentsel Yenileme Alanı'ndaki morfolojik farklılıkları ortaya koymak açısından yapılan incelemelerden biri müdahale öncesi ve sonrasına ilişkin gerçekleştirilen analitik çalışmadır. Bu çalışma kapsamında alanın, müdahale öncesi ve sonrası morfolojik karakterini ortaya koymak için yapı, yoğunluk, açık ve yeşil alan, yol şeklindeki kullanım ve dokuların kapsadıkları alan sayısal olarak ortaya çıkarılmış ve karşılaştırılmıştır.

5.1. Yenileme Öncesi ve Sonrası Yapı Alanları Analizi

Çalışma alanındaki yapısal dokuda meydana gelen değişimler, yapı formları ve yüksekliklerinin önemli ölçüde farklılaşmasına dayalı olarak belirmiştir. Bu aşamada yapı alanlarının sayısal olarak değerleri tespit edilmiştir. Yaklaşık olarak 326 hektarlık alandan oluşan çalışma alanında kentsel yenileme müdahalesi öncesi ve sonrasına dair sayısal değişimler Çizelge 5.1'de belirtilmiştir. Şekil 5.1 ve Şekil 5.2'de kentsel yenileme müdahalesi öncesi ve sonrasındaki yapısal dokunun sahip olduğu desenler ifade edilmiştir.

Şekil 5.1. Kentsel yenileme öncesi yapısal doku (Yazarın kendi çizimi)

Şekil 5.2. Kentsel yenileme sonrası yapısal doku (Yazarın kendi çizimi)

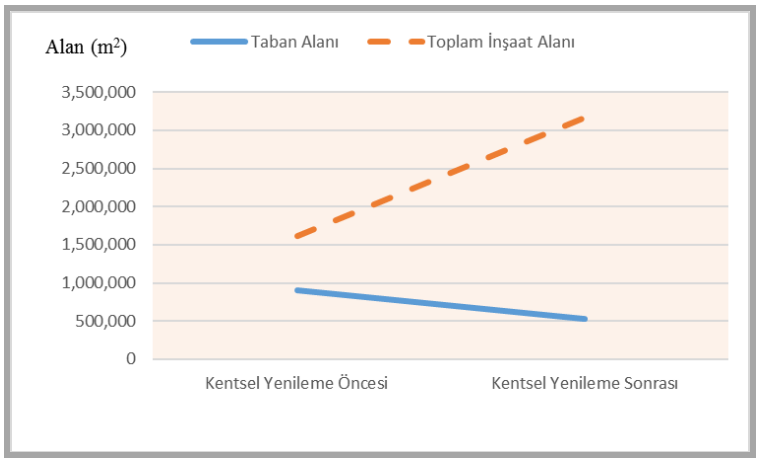
Çizelge 5.1. Kentsel yenileme öncesi ve sonrası yapı alanları değişimi

	Kentsel Yenileme Öncesi	Kentsel Yenileme Sonrası
Yapı Taban Alanları (m^2)	901,620	529,659
Toplam İnşaat Alanı (m^2)	1,618,381	3,162,336
Toplam alan (m^2)	3,258,237	
Taban Alanındaki Değişim (%)	41,25	
Toplam İnşaat Alanındaki Değişim (yoğunluk) (%)	95,4	

Morfolojik yapıdaki değişimlerin sayısal karşılaştırmasını ortaya koymak için yapılan analiz çalışmasında kentsel yenileme müdahalesi öncesi (Çizelge 5.1) toplam yapı taban alanlarının 901,620 m^2 olduğu ve bunun toplam alan içerisindeki payının yaklaşık olarak %27,67 olduğu tespit edilmiştir. Müdahale sonrası (Çizelge 5.1) toplam yapı taban alanlarının ise 529,659 m^2 olduğu ve bunun toplam alan içerisindeki payının yaklaşık olarak %16,26 olduğu tespit edilmiştir.

Alandaki analiz sonucu müdahale öncesi toplam inşaat alanının 1,618,381 m^2 olduğu ve bunun düzlemsel olarak alanın % 49,67'sine tekabül ettiği ortaya çıkmıştır. Müdahale sonrası çıkan toplam inşaat alanının ise 3,162,336 m^2 olduğu ve yine düzlemsel olarak alanın % 97,05'ine denk geldiği tespit edilmiştir.

Şekil 5.3 Toplam yapı taban alanları azaldığını ve toplam inşaat alanlarının ise artış gösterdiğini ifade etmektedir.

Şekil 5.3. Yapı taban alanı ve yoğunluk değişimi grafiği

5.2. Yenileme Öncesi ve Sonrası Yol Alanları Analizi

Yol alanlarının karşılaştırılması da yapı yoğunluklarının karşılaştırılmasında olduğu gibi kentsel yenileme müdahalesi öncesi ve sonrasında oluşan sokak/ada dokusundaki farklılıklara dayalı olarak yapılmıştır. Çalışmada önceki yol dokusu (Şekil 5.4) ile büyük bir kısmı dönüşen ve yeniden şekillenen yol dokusunun (Şekil 5.5) oransal olarak karşılaştırması verilmiştir. Yol alanlarında oluşan farklılıkların temel nedeni yapısal dokuda oluşan farklılıklardır. Yapı büyüklüklerinin değişmesine bağlı olarak yol alanları da farklılaşmıştır.

Şekil 5.4. Kentsel yenileme öncesi yol dokusu (Yazarın kendi çizimi)

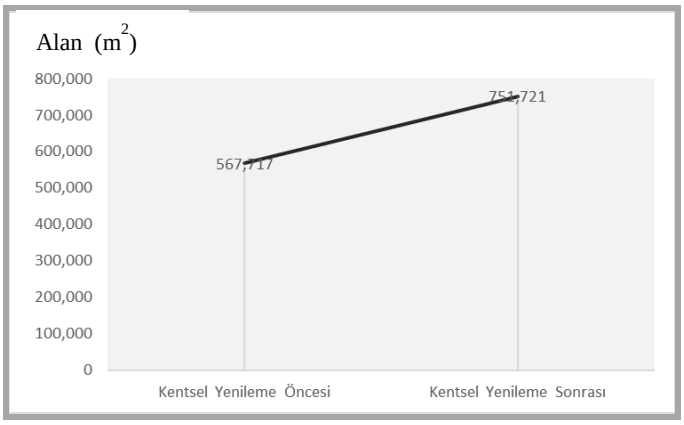

Şekil 5.5. Kentsel yenileme sonrası yol dokusu (Yazarın kendi çizimi)

Sokak ve ada dokusunun farklılaşmasına dayalı bir şekilde yol alanlarında sayısal değişikliklerin meydana geldiği gözlenmiştir. Kentsel yenileme müdahalesi öncesi toplam yol alanlarının 567,717 m^2 olduğu ve bunun toplam alan içerisindeki payının yaklaşık olarak % 17,42 olduğu tespit edilmiştir. Müdahale sonrası toplam yol alanlarının ise 751,721 m^2 olduğu ve bunun toplam alan içerisindeki payının yaklaşık olarak % 23,07 olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 5.2). Yenileme müdahalesi sonucunda yol alanlarında meydana gelen değişimin oransal olarak % 5,65 olduğu tespit edilmiştir (Şekil 5.6).

Çizelge 5.2. Kentsel yenileme öncesi ve sonrası yol alanları değişimi

	Kentsel Yenileme Öncesi	**Kentsel Yenileme Sonrası**
Yol Alanı (m^2)	567,717	751,721
Toplam alan (m^2)	3,258,237	
Yol Alanlarındaki Değişim (%)	32,41	

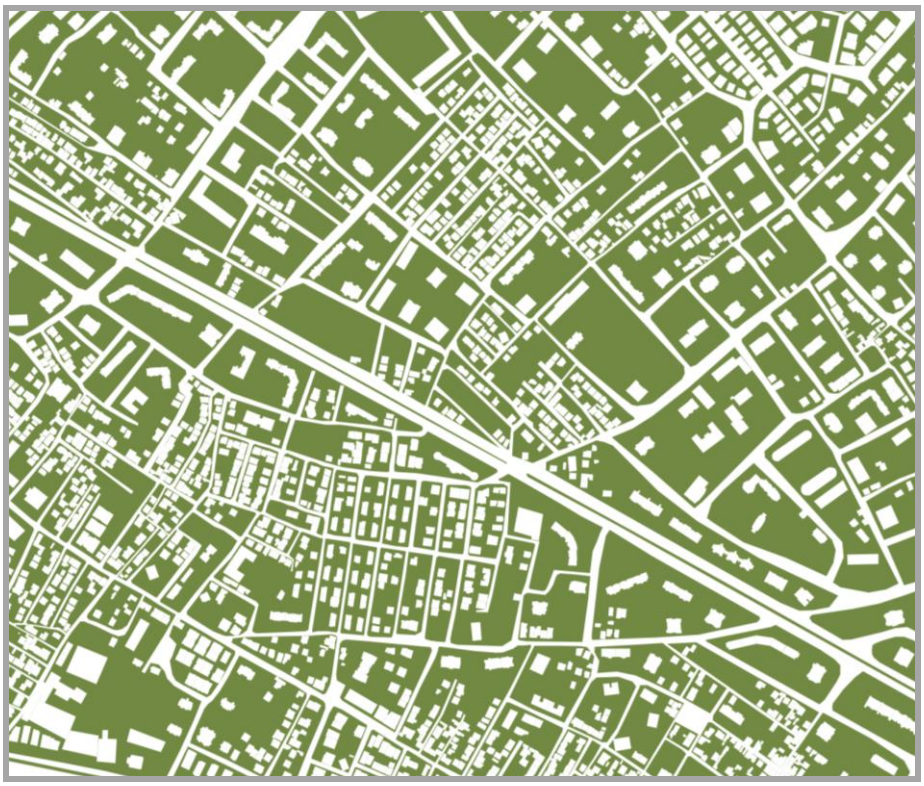
Şekil 5.6. Yol alanları değişimi grafiği – sokak/ada dokusunda meydana gelen değişim sonucu yol alanlarının arttığı gözlenmiştir

5.3. Yenileme Öncesi ve Sonrası Açık ve Yeşil Alan Analizi

Bu çalışmada yapılan incelemelerden biri de sayısal değerlerin değişimine dayalı yapılan analitik inceleme kapsamında kentsel yenileme öncesi (Şekil 5.7) ve sonrası (Şekil 5.8) açık ve yeşil alanların karşılaştırılmasıdır. Yapısal doku ile sokak ve ada dokusunun değişimi sonucu açık ve yeşil alan dokusunda da farklılıklar meydana gelmiştir. Kat yüksekliklerindeki artış sebebiyle yapılar arası açıklıkların artması, açık ve yeşil alan oranının artmasına neden olmuştur.

Şekil 5.7. Kentsel yenileme öncesi açık ve yeşil alan dokusu (Yazarın kendi çizimi)

Şekil 5.8. Kentsel yenileme sonrası açık ve yeşil alan dokusu (Yazarın kendi çizimi)

Yapı ile sokak ve ada dokularında meydana gelen değişimlerle birlikte açık ve yeşil alan dokusunda da sayısal değişikliklerin meydana geldiği gözlenmiştir. Kentsel yenileme müdahalesi öncesi toplam açık ve yeşil alanların 1,788,900 m^2 olduğu ve bunun toplam alan içerisindeki payının yaklaşık olarak % 54,91 olduğu tespit edilmiştir. Müdahale sonrası toplam açık ve yeşil alanların ise 1,976,857 m^2 olduğu ve oransal olarak alanın % 60,67'sini oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Yenileme müdahalesi sonucunda açık ve yeşil alanlarda meydana gelen değişimin ise % 5,76 olduğu tespit edilmiştir (Çizelge 5.3).

Çizelge 5.3. Kentsel yenileme öncesi ve sonrası açık ve yeşil alan değişimi

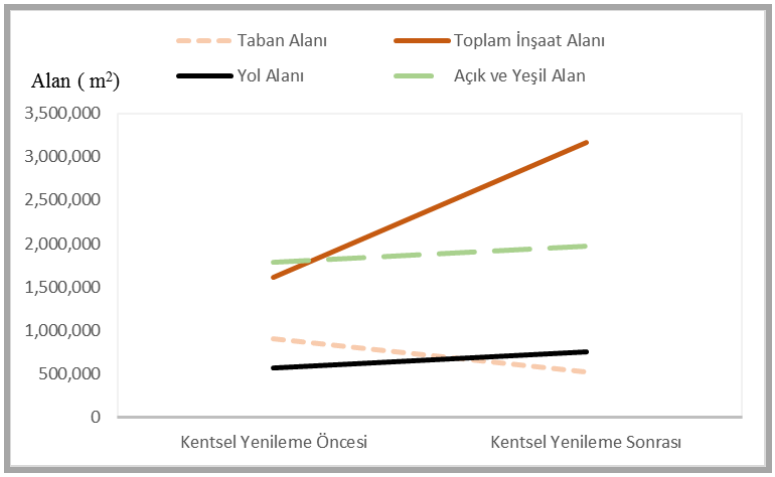
	Kentsel Yenileme Öncesi	**Kentsel Yenileme Sonrası**
Açık ve Yeşil Alanı (m^2)	1,788,900	1,976,857
Toplam alan (m^2)	3,258,237	
Açık ve yeşil alandaki değişim (%)	10,50	

5.4. Yenileme Öncesi ve Sonrası Yapı, Yol ve Yeşil Alanların Karşılaştırılması

Yapılan alan çalışmasında yapı, yoğunluk, açık ve yeşil alanlar ile ada ve yol dokusunun sayısal değişimi incelenmiştir.

Kentsel morfoloji kavramı ve yaklaşımının Türkiye'deki yenileme pratiği süreçlerine yeterince dahil edilmemesi nedeniyle kent bütünü, kent parçaları, yapı adası, sokak örüntüsü, parsel ve yapı düzeyinde ortaya çıkan değişimlerin kentsel mekândaki kültürel yapıya gelişme gösteren yapısal karakteristiği yok ettiği düşüncesine yönelik yapılan analitik incelemede çarpıcı değerler ortaya çıkmıştır.

Analizler sonucunda çalışma alanındaki yapı taban alanlarının %41,25 oranında azalış gösterdiği buna karşılık olarak yapı yoğunluğunun %95,4 oranında arttığı gözlenmiştir. Yol dokusunda meydana gelen değişim % 32,41 artış şeklinde iken açık ve yeşil alan oranında ise %10,50 olarak gözlenmiştir (Şekil 5.9).

Şekil 5.9. Çalışma alanına ilişkin kentsel morfoloji bileşenlerinin kentsel yenileme müdahalesi öncesi ve sonrasına dair sayısal değişimleri göstermektedir

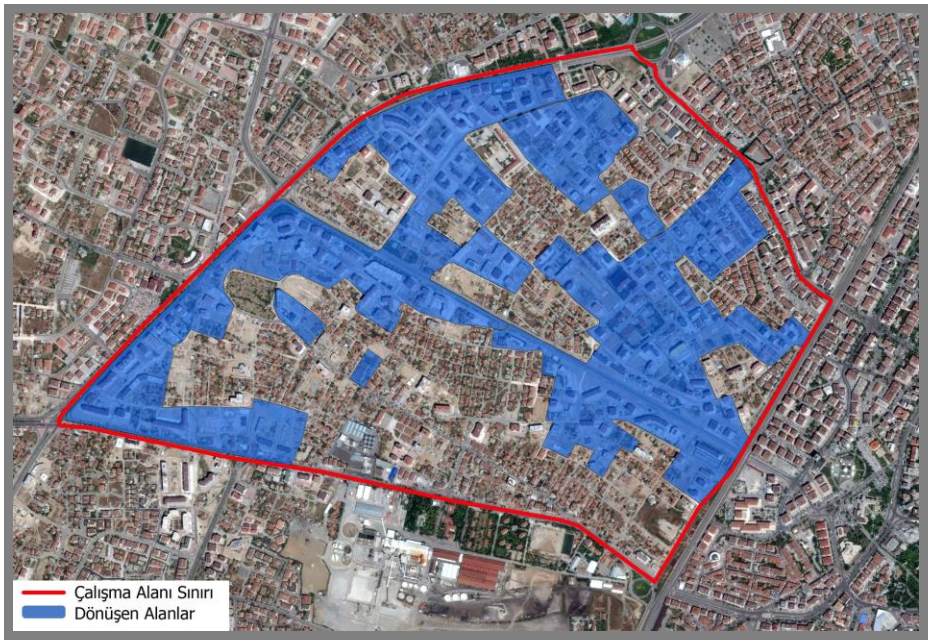
Ada ve sokak örüntüsü, yapı, açık ve yeşil alan ile yoğunluk biçimindeki kentsel morfoloji bileşenleri bağlamında yapılan sayısal analizlerden elde edilen verilere göre Sekiz Mahalle Yenileme Alanı'nda radikal değişimlerin meydana geldiği görülmüştür.

5.5. Yenileme Sürecini Tamamlayan Alanda Yapılan Simülasyon

Çalışma alanında gerçekleştirilen kentsel yenileme müdahalelerinin henüz tamamlanmaması nedeniyle elde edilen analiz değerleri tamamen dönüşmemiş bir alana

ilişkin bulguları sunmuştur. Çalışmanın yöntemi çerçevesinde değişim ve dönüşümün tamamen gerçekleştiği alanlar tespit edilmiştir. 3,258,237 m^2lik çalışma alanından 1,463,322 $m^{2'}$lik bir alanda dönüşümün tam olarak gerçekleştiği saptanmıştır (Şekil 5.10). Bu oran alanın yaklaşık % 45'lik bir kısmına tekabül etmektedir. Yenileme müdahalelerinin tamamlandığı kısımlarda kentsel morfoloji bileşenlerine yönelik sayısal bir simülasyon analiz yapılmıştır. Alandaki değişim ve dönüşümün tamamlanması halinde ortaya çıkabilecek mekânsal dokunun morfoloji bileşenleri bağlamında sayısal değerleri ortaya konmuştur.

Şekil 5.10'da değişim ve dönüşümün tamamen gerçekleştiği alanlar gösterilmiştir. Değişim ve dönüşümün tamamlanmadığı yapı adaları göz ardı edilmiştir.

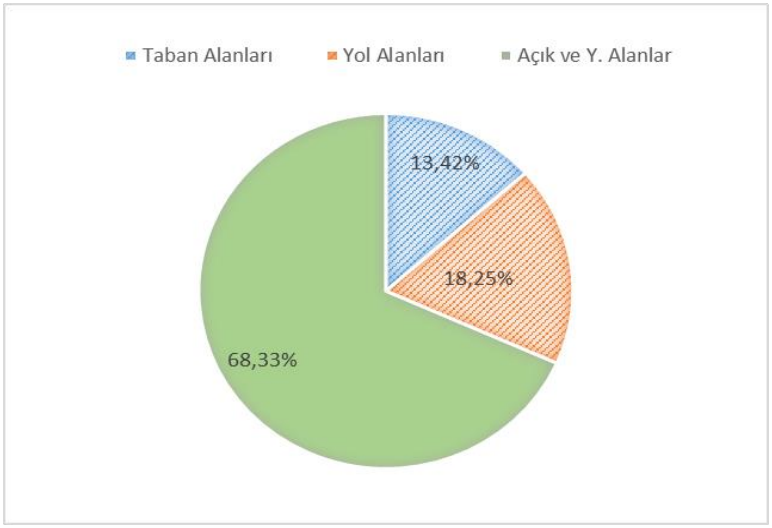
Şekil 5.10. Çalışma alanı içerisinde değişim ve dönüşümün tamamlandığı alanlar (Yazarın kendi çizimi)

Öncelikle yenileme sürecinin tamamlayan alanlar üzerinden yapı taban alanları, toplam inşaat alanları, açık ve yeşil alanlar ile yol alanları hesaplanmıştır (Çizelge 5.4).

Çizelge 5.4. Yenileme sürecini tamamlayan alanlardaki kentsel morfoloji bileşenlerinin sayısal dağılımı

	Alan (m^2)	**Oran (%)**
Yenileme sürecini tamamlamış alan	1,463,322	45
Taban alanları	196,377	13,42
İnşaat alanları	1,972,718	134-iki boyutta
Yol alanları	267,119	18,25
Açık ve yeşil alanalar	999,826	68,33

Yenileme sürecini tamamlayan yaklaşık 147 hektarlık alandaki yapı, yol ile açık ve yeşil alanların oransal dağılımları Şekil 5.11'de verilmiştir. Buna göre, tamamen yenilenen alandaki toplam yapı taban alanları %13,42, toplam yol alanları %18,25 ve açık ve yeşil alanların ise % 68,33 olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 5.11. Yapı, yol ve açık/yeşil alanların dağılımı

Yenileme sürenini tamamlayan alanların yapı, yol ile açık ve yeşil alan dokuları Şekil 5.12'de gösterilmiştir. Yapı formlarının büyük ölçekli olmasına bağlı olarak yapılar arasındaki açıklıkların artması ile açık ve yeşil alan oranında da önemli bir artış meydana gelmiştir.

Şekil 5.12. Yenileme sürecinin tamamlamış alandaki yapı, yol ile açık ve yeşil alan dokusu (Yazarın kendi çizimi)

Alanın yenileme sürecinin tamamlanması halinde yapılan simüle analiz bağlamında ortaya çıkabilecek yapı taban alanları, toplam inşaat alanları, yol alanları ile açık ve yeşil alanların sayısal değerleri Çizelge 5.5'te belirtilmiştir.

Çizelge 5.5. Simüle edilen kentsel morfoloji bileşenlerinin sayısal dağılımı

	Simülasyon Alan (m^2)	**Toplam alan içerisindeki oran (%)**
Toplam çalışma alanı	3,258,237	-
Taban alanları	437,254	13,42
İnşaat alanları	4,392,460	134-iki boyutta
Yol alanları	594,768	18,25
Açık ve yeşil alanalar	2,226,215	68,33

Burada göze çarpan en önemli hususun yapı yoğunluğunun önemli bir artış göstereceğidir. Oluşması beklenen durumda toplam alan içerisinde yapı taban alanlarının %13,42, yol alanlarının %18,25 ve açık ve yeşil alan oranının %68,33 olabileceği gözlenmiştir.

5.6. Simüle Analizde Yapı, Yol ile Açık ve Yeşil Alanların Karşılaştırılması

Sekiz Mahalle Kentsel Yenileme Alanı'na yönelik gerçekleştirilen fiziksel müdahalelerin henüz tamamlanmaması ve yaklaşık olarak alanın %45'inde gerçekleşmiş olmasına nedeniyle değişim ve dönüşümü tamamlayan alan üzerinden simüle analiz yapılmıştır. Bu bağlamda kentsel yenileme öncesi ve sonrasında yapı, yol ile açık ve yeşil alanlarda meydana gelen değişime ilişkin analizin daha doğru bir sonuç vermesi amacıyla simüle analiz üzerinden karşılaştırma yapılmıştır (Çizelge 5.6).

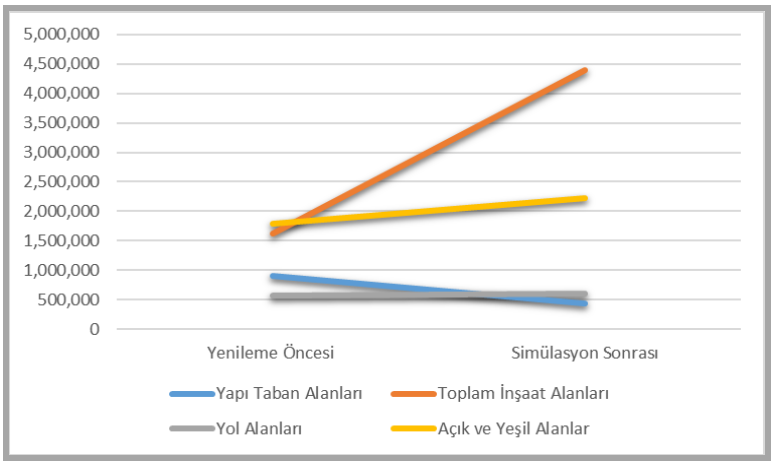
Çizelge 5.6. Simüle analizde yapı, yol, açık ve yeşil alan ile toplam inşaat alanlarının sayısal dağılımı

	Yenileme Öncesi		**Simülasyon**		**Beklenen Değişim**		**Durum**
	Alan (m^2)	Oran (%)	Alan (m^2)	Oran (%)	Alan (m^2)	Oran (%)	
Çalışma Alanı	3,258,237	-	3,258,237	-	-	-	-
Yapı Taban Alanları	901,620	27,67	437,254	13.42	464,366	51.50	Azaldı
Toplam İnşaat Alanları	1,618,381	49,67-iki boyutta	4,392,460	134.81-iki boyutta	2,774,079	171.41	Arttı
Yol Alanları	567,717	17,42	594,768	18.25	27,051	4.76	Arttı
Açık ve Yeşil Alanlar	1,788,900	54,91	2,226,215	68.33	437,315	24.45	Arttı

Yapılan sayısal analizler sonucu kentsel yenileme müdahaleleri öncesi ve alana ilişkin yapılan simülasyon hesaplamasında ortaya çıkan değerler, yapı, yol, açık ve yeşil alan ile yapı yoğunluğu değerlerinde önemli değişimlerin meydana gelebileceğini göstermiştir.

Analizler sonucunda yapı taban alanlarında %51,50 oranında azalma gerçekleşirken buna karşılık olarak toplam inşaat alanlarında % 171,41 oranında bir artışın gerçekleşmesi beklenmektedir. Yol alanlarındaki değişimin %4,76, açık ve yeşil alan oranındaki değişimin ise%24.45 olarak gerçekleşebileceği görülmüştür (Çizelge 5.6).

Şekil 5.13'de simüle analiz ve yenileme müdahaleleri öncesine ilişkin yapı taban alanları, toplam inşaat alanları, yol alanları ve açık ve yeşil alan miktarlarındaki değişimler gösterilmektedir.

Şekil 5.13. Çalışma alanına ilişkin kentsel morfoloji bileşenlerinin kentsel yenileme müdahalesi öncesi ve simüle hesaplara dair sayısal değişimler

Sonuç olarak, kentsel yenileme müdahalesi sonrasında Sekiz Mahalle çalışma alanında yapı taban alanlarının azaldığı, toplam inşaat alanları, yol alanları ile açık ve yeşil alanların arttığı ortaya çıkmıştır.

Görsel ve algısal incelemeye ilişkin bir sonraki bölümde analitik incelemesi yapılan kentsel morfoloji bileşenlerinin biçimsel değişimine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır.

6. BÖLÜM: SEKİZ MAHALLE YENİLEME ALANINDA GÖRSEL/ALGISAL İNCELEME

6.1. Çizimler Üzerinden Yapılan Morfolojik Değerlendirme

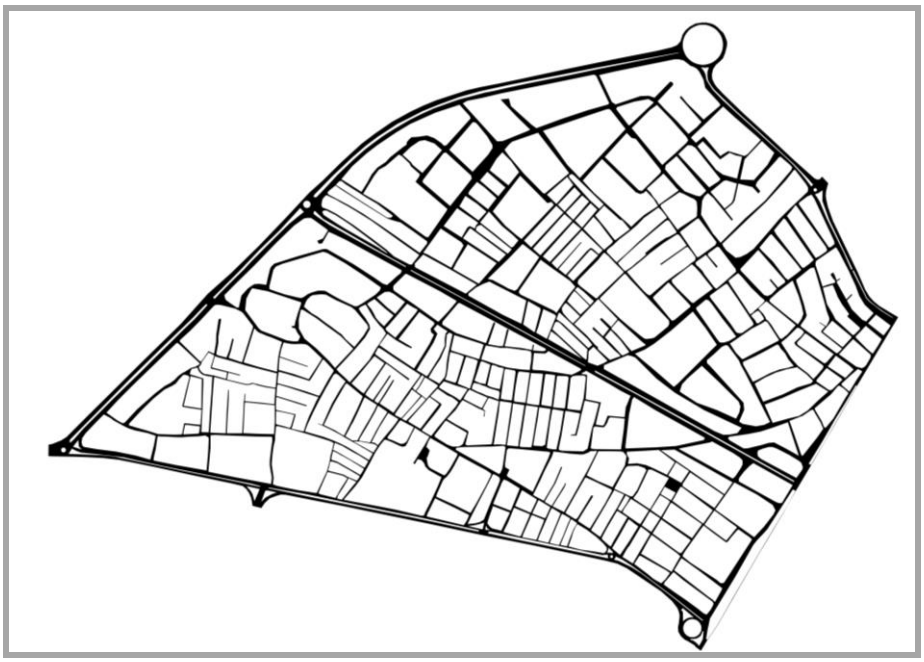
Coğrafi Bilgi Sistemleri kullanılarak elde edilen çizimler üzerinden öncelikle çalışma alanının bütününe yönelik olarak kentsel yenileme öncesi ve sonrasında oluşan yol dokuları, ada/sokak örüntüsü ve yapı yoğunlukları incelenmiştir.

Bu bağlamda ilk olarak kentsel yenileme müdahalelerinin başlamasından önce alanın sahip olduğu yol dokusu ele alınmıştır. Alanda büyük serbest veya organik formlu ada dokusu içerisinde geometrik veya gridal yol düzeninin hâkim olduğu görülmektedir. Alanın bütününde olmasa da kısmen ada içerisinde çıkmaz sokakların da olduğu gözlenmektedir. Yol genişlikleri daha küçük olup yaya ölçeğinde gelişmiştir. Yol sisteminin yoğunluklu olarak gridal ve kısmen serbest olarak gelişmesinde gecekondu alanı olarak biçimlenen alanın büyük ölçekli tarımsal nitelik taşıyan parsellerin bahçeli yapı düzeni oluşturması amacıyla hisseli ifraz yolu ile bölünmesi etkili olmuştur. Bu durumda ortaya çıkan kadastral desenin geometrik doku oluşturması ve yol düzeninin bu kadastral deseni takip etmesiyle büyük adalar içerisinde yaya ulaşımının hâkim olduğu yol dokusunun ortaya çıktığı ifade edilebilir (Şekil 6.1).

Şekil 6.1. Kentsel yenileme öncesi yol dokusu (Yazarın kendi çizimi)

Kentsel yenileme sonrasında oluşmaya başlayan yol dokusu çalışma alanının kuzeyinde ve iç bölgelerde kendini göstermiştir. Önceki ulaşım düzeninden farklı olarak daha geniş ve taşıt ağırlıklı yollar olarak biçimlenmiştir. Yol sistemi gridal sistemden uzaklaşarak daha serbest bir doku almıştır. Alanın içerisinde grid düzen yol dokularının bulunmasının nedeni henüz değişim/dönüşüm sürecinin tamamlamamasıdır (Şekil 6.2).

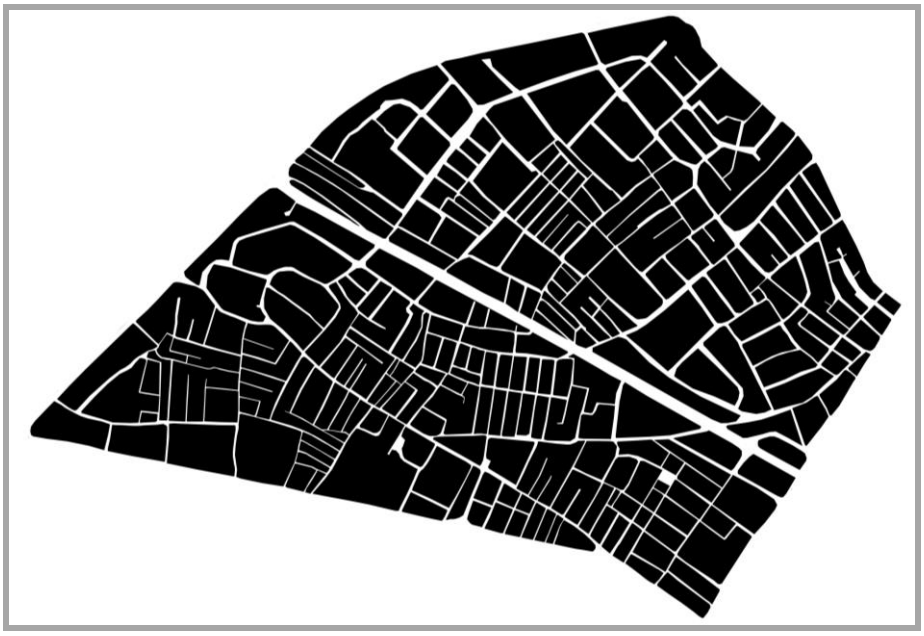

Şekil 6.2. Kentsel yenileme sonrası yol dokusu (Yazarın kendi çizimi)

Ada dokuları kentsel yenileme müdahaleleri öncesinde ve sonrasında farklılaşmaktadır. Öncesinde grid yol düzeninin meydana getirdiği kare veya dikgörtgen formlu metrik ada dokusu söz konusu iken kentsel yenileme müdahaleleri sonrasında daha serbest veya organik yol sistemi doğrultusunda şekillenmiş yapı adaları söz konusudur. Yenileme öncesi dokuda ada içlerine doğru çıkmaz sokaklar varlık gösterirken yenileme sonrası oluşan ada dokusunda herhangi bir girinti gözlenmemektedir. Ortalama 6863 m^2 büyüklüğe sahip olan yapı adası büyüklüğü ortalama 15740 m^2 büyüklüğe sahip yapı adasına dönüşmüştür (Şekil 6.3, Şekil 6.4).

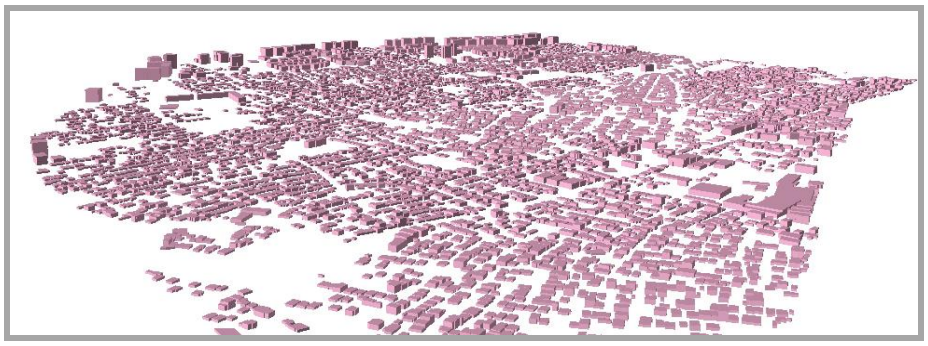

Şekil 6.3. Kentsel yenileme öncesi ada dokusu (Yazarın kendi çizimi)

Şekil 6.4. Kentsel yenileme sonrası ada dokusu (Yazarın kendi çizimi)

Çalışma alanı değişim ve dönüşüm sürecini tamamlamamakla birlikte yataydaki yapı yoğunluğunun kentsel yenileme uygulamaları öncesine oranla azaldığı; ancak daha önceki bölümde yapılan simülasyondan ve kat sayılarının 1-2 kattan 10-17 kata çıkmasından anlaşıldığı üzere dikeydeki yapı yoğunluğu yenileme müdahaleleri öncesine oranla artış gösterdiği gözlenmiştir (Şekil 6.5, Şekil 6.6).

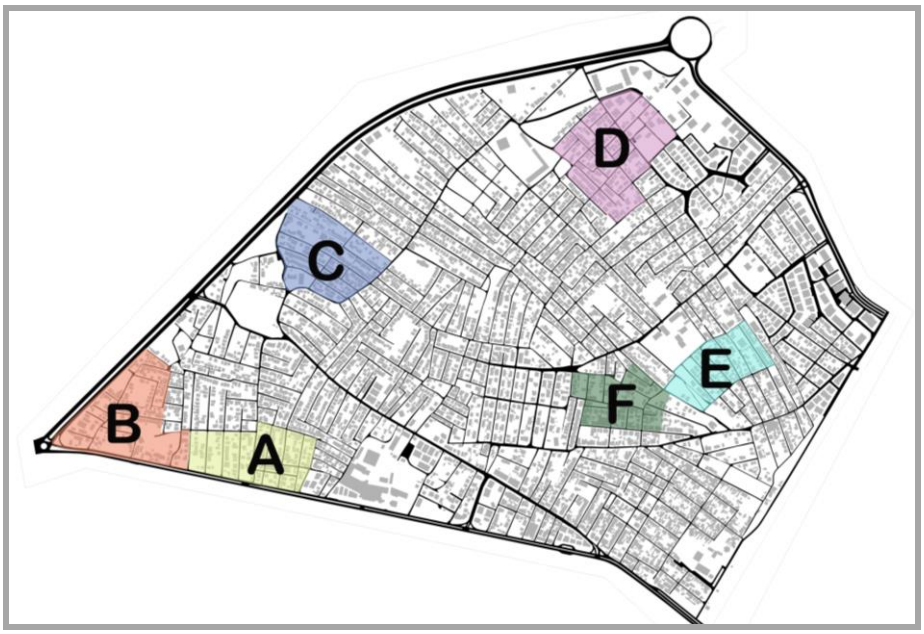

Şekil 6.5. Kentsel yenileme öncesi yapı yoğunluğu (Yazarın kendi çizimi)

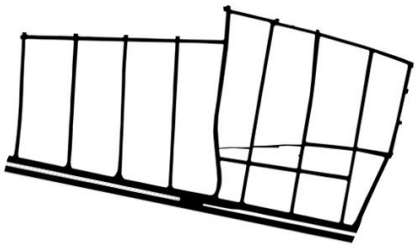
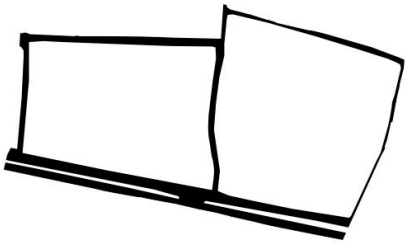
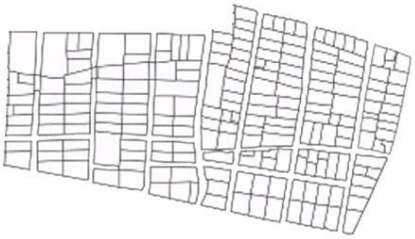
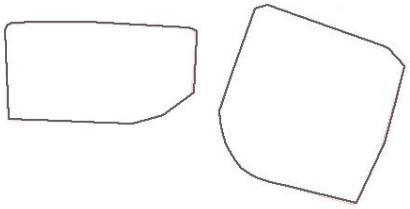
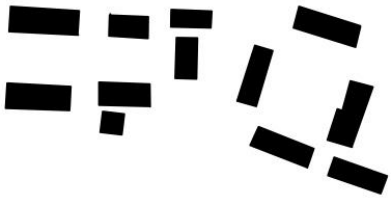
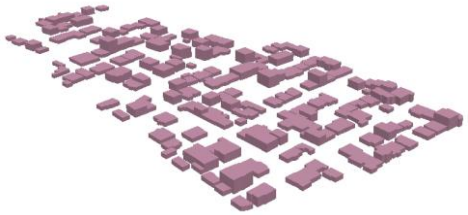
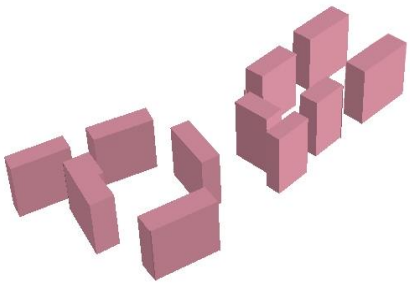
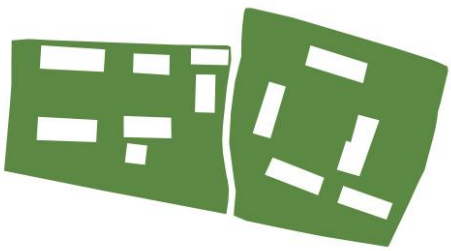
Şekil 6.6. Kentsel yenileme sonrası yapı yoğunluğu (Yazarın kendi çizimi)

Alanın tamamının dönüşmemesinden kaynaklı olarak değişim sürecini tamamlamış alanlar içerisinden altı farklı alan seçilmiştir (Şekil 6.7). Seçilen alanların yenileme öncesine dayalı yol dokusu, ada/sokak örüntüsü ve parsel deseninin farklılaşması nedeniyle ayrı birer morfolojik uyum bölgesi veya plan ünitesi olarak ele alınmıştır. Her ünite için kentsel yenileme öncesi ve sonrasına yönelik kentsel morfoloji elemanları incelenmiştir.

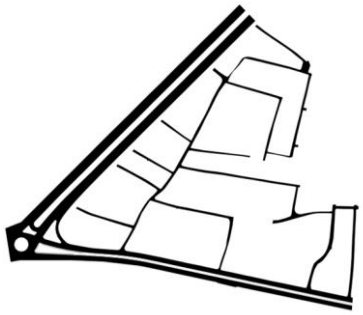
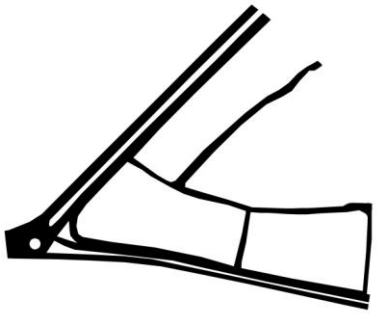
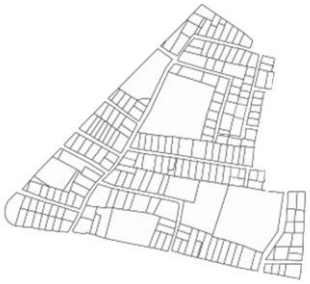
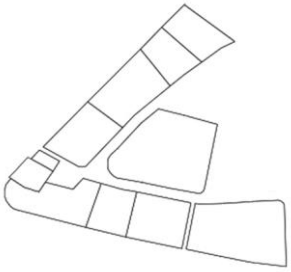
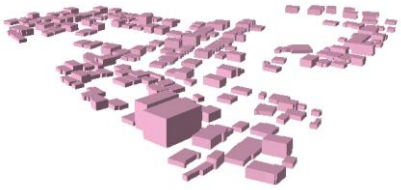
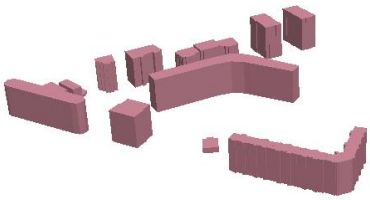

Şekil 6.7. Farklı dokuların oluşturduğu plan üniteleri (Yazarın kendi çizimi)

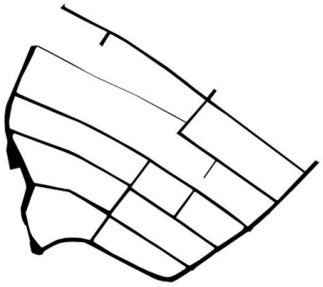
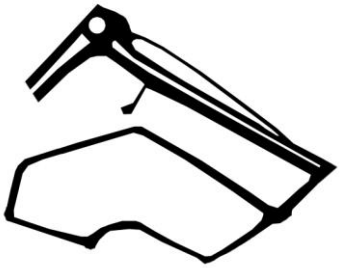
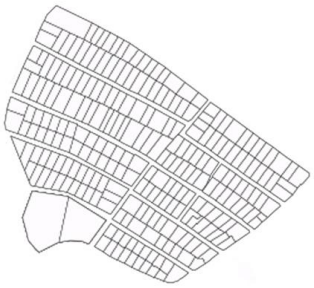
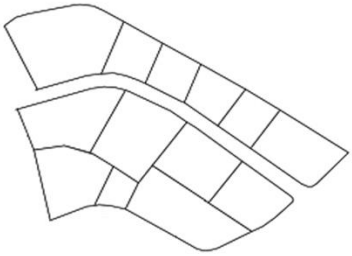
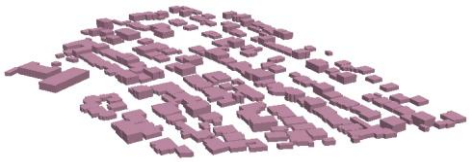
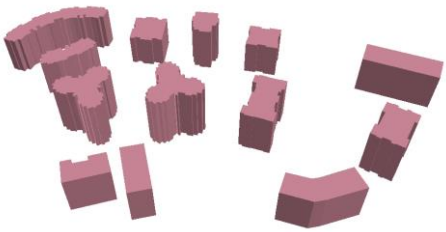
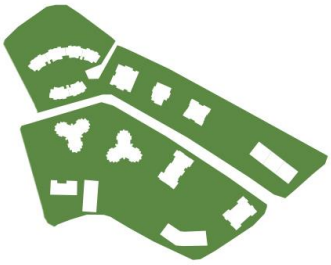
Seçilen her A, B, C, D, E ve F plan ünitesinin kentsel yenileme öncesi sahip olduğu farklı ada/yol dokusu, parsel, yapı, açık ve yeşil alan dokuları ile yapı yoğunluğunun kentsel yenileme sonrasında aldıkları form, doku ve mekânsal kurgu gösterilmiştir (Şekil 6.8, Şekil 6.9, Şekil 6.10, Şekil 6.11, Şekil 6.12, Şekil 6.13).

A	Kentsel yenileme öncesine ait kentsel dokular	Kentsel yenileme sonrası oluşan kentsel dokular
Yol dokuları		
Parsel dokuları		
Yapısal dokular		
Yapı yoğunlukları		
Açık / yeşil dokular		

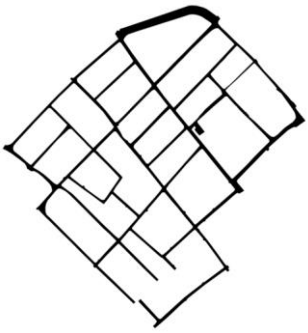
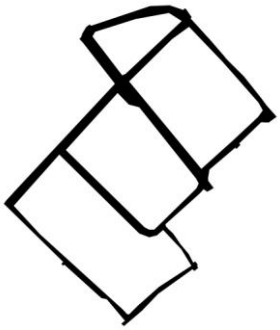
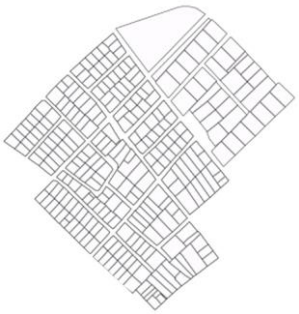
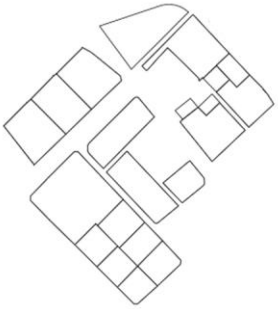
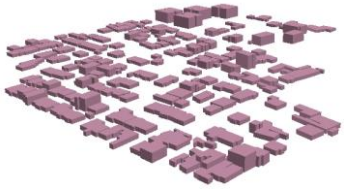
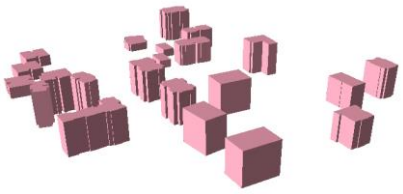
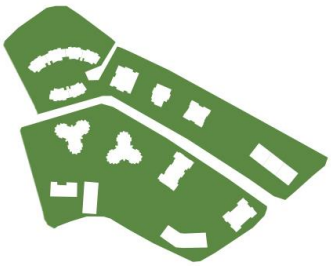
Şekil 6.8. A plan ünitesinin kentsel morfoloji bileşenleri (Yazarın kendi çizimi)

B	Kentsel yenileme öncesine ait kentsel dokular	Kentsel yenileme sonrası oluşan kentsel dokular
Yol dokuları		
Parsel dokuları		
Yapısal dokular		
Yapı yoğunlukları		
Açık / yeşil dokular		

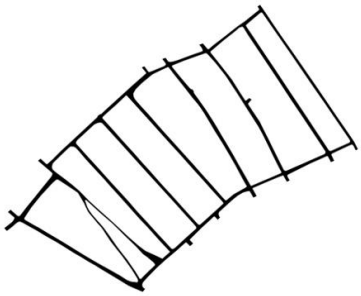
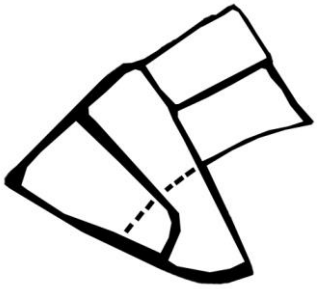
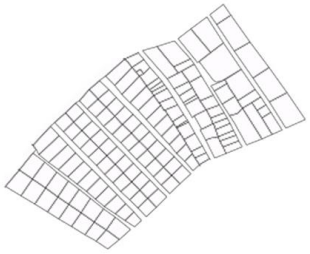
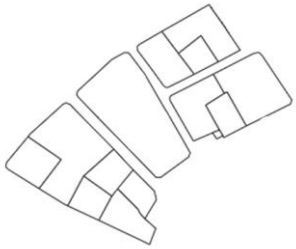
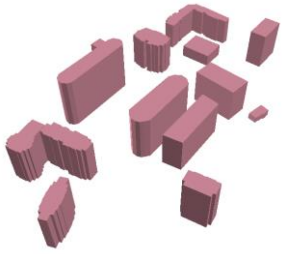
Şekil 6.9. B plan ünitesinin kentsel morfoloji bileşenleri (Yazarın kendi çizimi)

C	Kentsel yenileme öncesine ait kentsel dokular	Kentsel yenileme sonrası oluşan kentsel dokular
Yol dokuları		
Parsel dokuları		
Yapısal dokular		
Yapı yoğunlukları		
Açık / yeşil dokular		

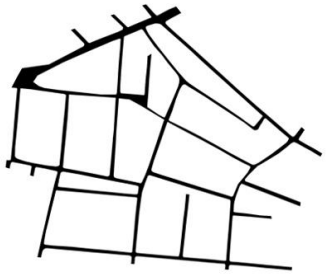
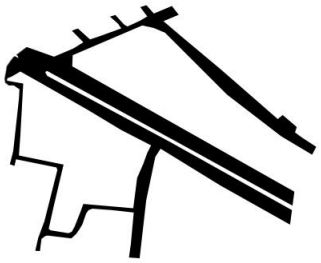
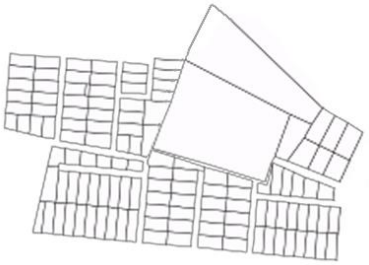
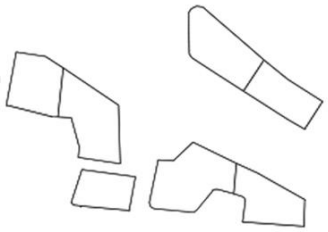
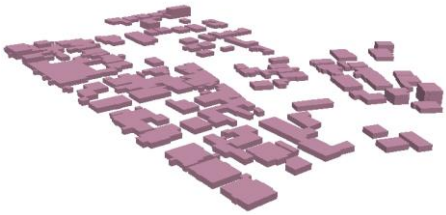
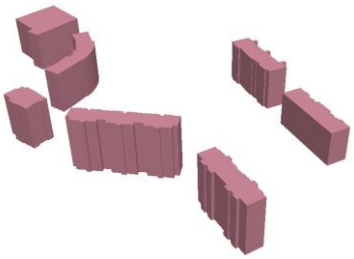
Şekil 6.10. C plan ünitesinin kentsel morfoloji bileşenleri (Yazarın kendi çizimi)

D	Kentsel yenileme öncesine ait kentsel dokular	Kentsel yenileme sonrası oluşan kentsel dokular
Yol dokuları		
Parsel dokuları		
Yapısal dokular		
Yapı yoğunlukları		
Açık / yeşil dokular		

Şekil 6.11. D plan ünitesinin kentsel morfoloji bileşenleri (Yazarın kendi çizimi)

E	Kentsel yenileme öncesine ait kentsel dokular	Kentsel yenileme sonrası oluşan kentsel dokular
Yol dokuları		
Parsel dokuları		
Yapısal dokular		
Yapı yoğunlukları		
Açık / yeşil dokular		

Şekil 6.12. E plan ünitesinin kentsel morfoloji bileşenleri (Yazarın kendi çizimi)

F	Kentsel yenileme öncesine ait kentsel dokular	Kentsel yenileme sonrası oluşan kentsel dokular
Yol dokuları		
Parsel dokuları		
Yapısal dokular		
Yapı yoğunlukları		
Açık / yeşil dokular		

Şekil 6.13. F plan ünitesinin kentsel morfoloji bileşenleri (Yazarın kendi çizimi)

Her plan ünitesi kentsel yenileme öncesi farklı metrik ada/yol dokuları ve parsel dokularına, müstakil parsel ve bahçeli yapı düzenine, küçük yapı formlarına, düşük yapı yoğunluklarına ve açık ve yeşil alan dokusuna sahip iken kentsel yenileme sonrası daha büyük ve serbest yapı adası ve yol düzenine, blok veya site yapılaşma düzenine, bu düzene dayalı parsel desenine, büyük ölçekli yapı formlarına ve daha geniş açık ve yeşil alan dokusuna sahip mekânsal kurguya dönüşmüştür (Şekil 6.8, Şekil 6.9, Şekil 6.10, Şekil 6.11, Şekil 6.12, Şekil 6.13).

Plan ünitelerinin genel özellikleri Çizelge 6.1'de verilmiştir. Çizelgede her ne kadar bu ünitelerin özellikleri benzer olsa da özellikle yol sistemi ve ada dokuları büyük farklılıklar göstermektedir. Yol yönlenmeleri, yol genişlikleri, ada düzeni ve ada yönlenmeleri birbirinden farklılık göstermektedir.

Çizelge 6.1. Her A, B, C, D, E ve F plan ünitesinin genel özellikleri

A, B, C, D, E, F plan üniteleri için morfolojik bileşenler	**Kentsel yenileme öncesi**	**Kentsel yenileme sonrası**
Yol dokusu	Metrik / gridal yol dokusu	Organik veya serbest yol dokuları
Ada dokusu	Kare, dikdörtgen gibi serbest olmayan ada dokuları	Metrik ve serbest ada dokuları
Parsel dokusu	-Bahçeli/müstakil yapı tarzı parsel düzeni, -Ortalama parsel büyüklüğü 353 m^2 (bazı parsellerin hisseli olması nedeniyle ortalama parsel büyüklüğü olduğundan daha büyük çıkmıştır)	-Blok yapı ve hisseli parsel düzeni -Ortalama parsel büyüklüğü 5520 m^2
Yapı dokusu	-1 ve 2 katlı yapılar -Müstakil yapı düzeni -ortalama yapı büyüklüğü 90 m^2 Bitişik ve ayrık yapı düzeni	-8 ve 17 katlı yapılar -Kat mülkiyeti düzeni - Ortalama yapı büyüklüğü 445 m^2 -Ayrık/blok yapı düzeni
Yapı yoğunluğu	-Ortalama 0.50 -Yatay yoğunluk	-Ortalama 1.35 -Dikey yoğunluk
Açık ve Yeşil alan dokusu	-Yapılar arası küçük açıklıklar - Özel açık mekân -Küçük açık ve yeşil alanlar	-Yapılar arası büyük açıklıklar -Ortak açık mekân -Büyük açık ve yeşil alanlar

Müstakil/bahçeli yapı tipolojisine dayalı parsel düzeni, blok yapı tarzı ve kat mülkiyeti esaslı hisseli parsel düzenine dönüşmüştür. Yenileme öncesi ve sonrası parsel büyüklüklerinin incelenmesi sonucunda parsel boyutlarında büyük farklılıkların ortaya çıktığı gözlenmiştir (Çizelge 6.2).

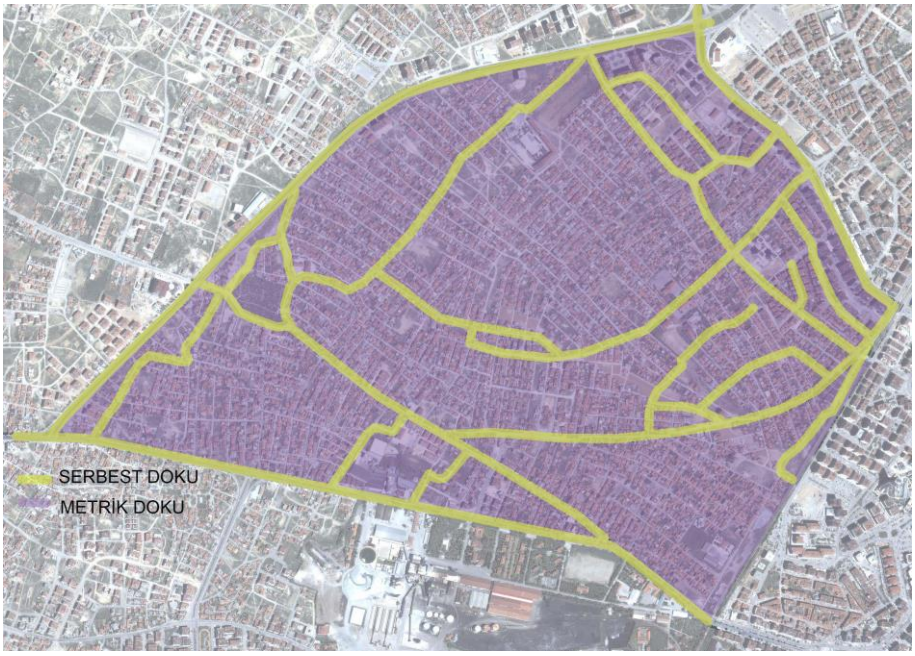
Çizelge 6.2. A, B, C, D, E ve F plan ünitelerinin yenileme öncesi ve sonrası ortalama parsel büyüklükleri

Uyum bölgeleri	Kentsel yenileme öncesi (m^2)	Kentsel yenileme sonrası (m^2)
A	308	21310
B	394	5495
C	282	3608
D	395	2777
E	345	3350
F	390	3462

6.2. Hava Fotoğrafları Üzerinden Yapılan Morfolojik Değerlendirme

Hava fotoğrafları üzerinden yapılan morfolojik değerlendirme kapsamında kentsel yenileme öncesi ve sonrasına ilişkin yol dokuları incelenmiştir.

Kentsel yenileme öncesi süreçte çalışma alanında hâkim olan yol dokusu gridal nitelikte metrik bir düzen arz etmiştir. Yenileme sonrası oluşan yol dokusunun ise daha serbest olduğu gözlenmiştir. Müdahalelerin gerçekleştiği alanların yol düzeninin tamamen farklılaştığı görülmektedir (Şekil 6.14; Şekil 6.15).

Şekil 6.14. 2001 yılına ait hava fotoğrafı (SelçukluBelediyesi, 2016)

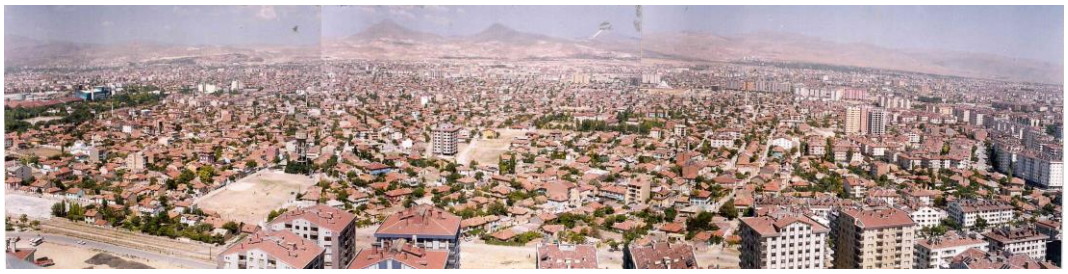

Şekil 6.15. 2016 yılına ait hava fotoğrafı (Googlemaps, 2016)

6.3. Yerinde Çekilen Fotoğraflar Üzerinden Yapılan Morfolojik Değerlendirme

Alanda yapılan incelemelerden biri de fotoğraflar üzerinden yapılan morfolojik değerlendirmedir. Bu kapsamda alanın kentsel yenileme süreci öncesi ve sonrasına ilişkin yapı yoğunlukları, formları ve tipolojilerine yönelik değerlendirmeler yapılmıştır.

Kentsel yenileme uygulamaları öncesinde çalışma alanının mekânsal profili genellikle 1 ve 2 katlı, müstakil bahçeli yapılar şeklindedir. Yapıların kaplamış olduğu alanlar her ne kadar yenileme sonrasına oranla daha fazla olsa da yapı yoğunluklarına dayalı bir şekilde yeşil doku daha iyi bir biçimde hissedilmektedir (Şekil 6.16). Yenileme sonrası gelişen yapılar 10-17 kat yükseklikleri arasında olup ve yapıların tabanlarının kaplamış olduğu alan yenileme öncesine nazaran daha az olsa da dikeyde yapı yoğunluğunun artmasına dayalı olarak görsel açıdan da yoğun bir doku hissedilmektedir. Açık alanlar artmış olmasına rağmen alandaki yeşil doku hissedilmemektedir (Şekil 6.17).

Şekil 6.16. Çalışma alanının yenileme öncesindeki genel görünümü (SelçukluBelediyesi, 2016)

Şekil 6.17. Çalışma alanının yenileme sonrasındaki genel görünümü (Yazarın kendi arşivi)

Eski dokuyu oluşturan yapılar daha küçük bir forma sahip iken yeni dokunun blok yapı düzeni biçiminde gelişmesi nedeniyle daha büyük ölçekli formlar ortaya çıkmıştır. Eski ve yeni doku arasındaki temel farklardan biri de yeni dokunun yapılaşma düzeni ve yoğunluğuna dayalı olarak ciddi bir duvar etkisi yaratmasıdır. Önceki dokuya ait müstakil yapılara girişler doğrudan sokaktan ve avludan gerçekleşirken mekânsal kurgunun değişmesi ve yapılaşma düzeni ile yaşam biçimin değişmesiyle konut girişleri site içerinden sağlanabilmektedir (Şekil 6.18).

Şekil 6.18. Çalışma alnındaki eski ve yeni dokudan örnek (Yazarın kendi arşivi)

Yapı tipolojileri bağlamında alanın mekânsal karakteristiğinin değişmesi sonucu ortaya çıkan ölçek farklılıkları ve mekânsal kurgunun önceki dokuya aykırılığı (Şekil 6.19), toplumsal ve kültürel yaşam açısından olumsuz bir şekilde geliştiği söylenebilir.

Şekil 6.19. Eski ve yeni yapıların ölçek farkı (Yazarın kendi arşivi)

Yenileme öncesindeki bahçeli ev düzeninde bir veya iki katlı yapılar daha mahrem özellik taşırken, yeni yapıların böyle bir özelliği tam olarak göstermediği, bunun nedeninin de yeni tip konutlarda yaşayan insanların mahremiyetinin korunmasını sağlayacak bir tip kurgusunun olmamasıdır. Böyle bir tip tasarımı mahremiyet kavramının etkisinin azalmasına neden olabilmektedir.

Tip veya tipoloji bağlamında yepyeni yapılar ortaya çıkmasına dayalı olarak yenileme sürecinin önceki yapısal dokuya ve tiplere tamamen aykırı bir şekilde geliştiği ifade edilebilir.

Görsel ve algısal incelemesi yapılan kentsel morfoloji bileşenleri bağlamında bir sonraki bölümde çalışma alanında gerçekleştirilen anket çalışmasının sonuçları ve değerlendirmeleri yer almaktadır.

7. BÖLÜM: ÇALIŞMA ALANINA İLİŞKİN ANKET DEĞERLENDİRMELERİ

Sekiz Mahalle Yenileme Alanı'nda yapılan anket çalışması, 5 anketör ile 6-7 Ağustos 2016 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Sekiz Mahalle çalışma alanında gerçekleşen kentsel yenileme eylemi sürecinde değişen morfolojik yapının sosyo-kültürel yansımalarını ölçmeye yönelik olarak çalışma alanındaki genel yapıyı temsil etmesi açısından "Basit Rasgele Örnekleme Yöntemi" kullanılmıştır. Bu örneklemede evreni oluşturan her elemanın örneğe girme şansı eşittir. Dolayısıyla hesaplamalarda da her elemana verilen ağırlık aynıdır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2011).

Alan araştırmasında örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde %90 güven düzeyi ele alınmıştır. Kitle genişliği olarak çalışma alanının nüfusu 100.000 kişi olarak kabul edilmiştir. Örneklem tespitinde $n=Nt^2pq/d^2(N-1)+t^2pq$ formülü uygulanmıştır. Formüllerde N=hedef kitledeki birey sayısını, n=örnekleme alınacak birey sayısını, p=incelenen olayın görülüş sıklığını (gerçekleşme olasılığı), q=incelenen olayın görülmeyiş sıklığını (gerçekleşmeme olasılığı), t=belirli bir anlamlılık düzeyinde "t" tablosuna göre bulunan teorik değeri, d=olayın görülüş sıklığına göre kabul edilen örnekleme hatasını ifade etmektedir (Anonim, 2016).

Örneklem sayısı $n=Nt^2pq/d^2(N-1)+t^2pq=(100.000)x(1.96)^2x(0.50x0.50)/(0.1)^2x(100.000-1)+(1.96)^2x(0.1x0.1)=96$ olarak ortaya çıkmıştır. Bu sayı kitle içerisindeki oluşturulması gereken en küçük örneklemi ifade etmektedir. Kitlenin temsil kabiliyetini arttırmak için 214 kişi üzerinde anketin gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

Anket çalışmasında demografik profilin tespit edilmesinin yanı sıra Likert ölçeği kullanılarak katılımcılara yöneltilen ifadelere katılıp katılmama derecelerini belirtilmeleri istenmiştir. Likert ölçeği 5, 7, 9 ve 11'li ölçekler şeklinde olup genellikle 5'li ölçek tercih edilmektedir. Bu ölçek ifade ve yargılara katılıp katılmama durumu ile ilgilidir. Likert ölçeği kişilerin tutum ve eğilimlerini ölçmeye yönelik olarak kullanılmaktadır. Ayrıca bu ölçekte her ifade ayrı ayrı değerlendirilebileceği gibi ifadeler arası ilişki ve korelasyonlar da incelenebilir (Altunışık ve ark., 2010).

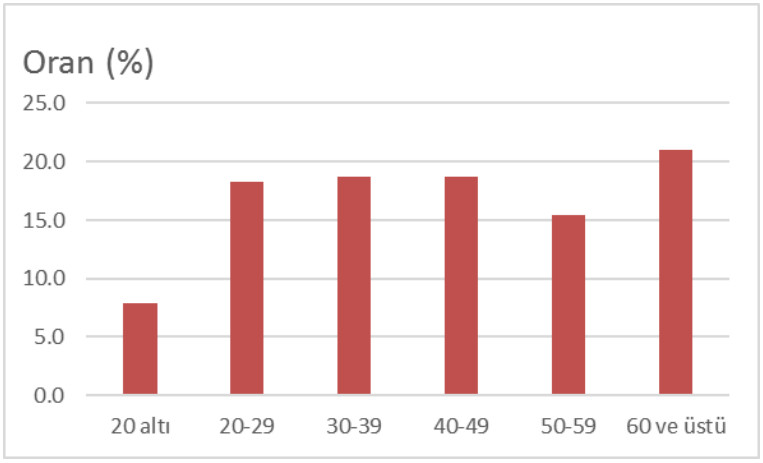
Bu bağlamda anket sonuçlarının değerlendirilmesi sürecinde frekans(sıklık) dağılımı ve çaprazlama (Khi-kare) teknikleri kullanılmıştır.

7.1. Frekans Analiz Tekniğine Göre Yapılan Değerlendirmeler

Sıklık/frekans dağılımı, bir veya daha fazla değişkene ait değerlerin dağılımına ilişkin özellikleri betimlemek amacıyla verilerin sayı ve oran(yüzde) olarak verilmesidir. Bu dağılım tekniğinde sonuçlar tablo veya grafikler şeklinde verilebilir (Büyüköztürk, 2009). Bu çerçevede anket formunda yer alan 35 soru veya ifadelere cevap verme ve katılıp katılmama durumları ayrı ayrı incelenmiştir. Değerlendirmeler ilişkin çizelgeler Ek 7'de yer almaktadır.

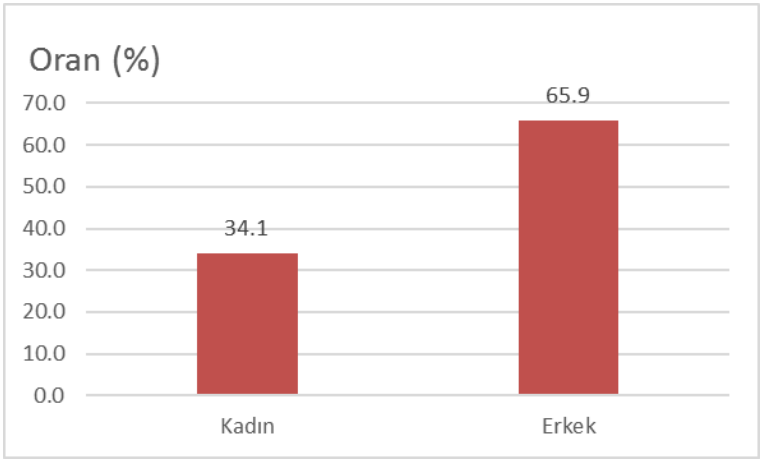
7.1.1. Demografik verilerin frekans dağılımları

Katılımcıların yaş ortalamasına bakıldığında en büyük oranın %21 ile 60 ve üstü yaş aralığında olduğu görülür. Bu oranı %18.7 ile 30-39 ve 40-49 yaş aralığı izlemektedir. En düşük yaş aralığının ise 20 yaş ve altı olduğu görülmektedir. Şekil 7.1 Sekiz Mahalle'de yaşayan kullanıcıların yaş dağılımını göstermektedir.

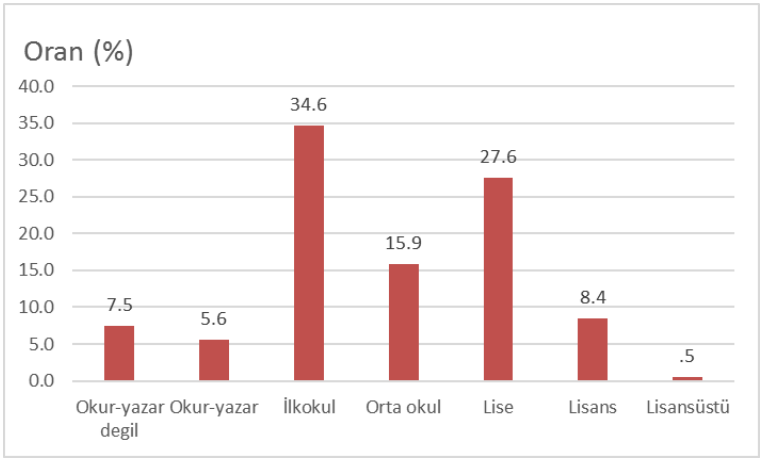
Şekil 7.1. Katılımcıların yaş dağılımı

Çalışma alanı olan Sekiz Mahalle'de görüşme gerçekleştirilen katılımcıların % 34.1'i kadın, %65.9'u erkek olmuştur. Kadın oranının düşük olmasının temelinde yatan sebep alanın dışa kapalı bir toplum özelliği taşıması ve kadınlarla görüşme yapma olanağının kısıtlı olmasıdır. Görüşme yapılan katılımcıların cinsiyet dağılımı Şekil 7.2'de yer almaktadır.

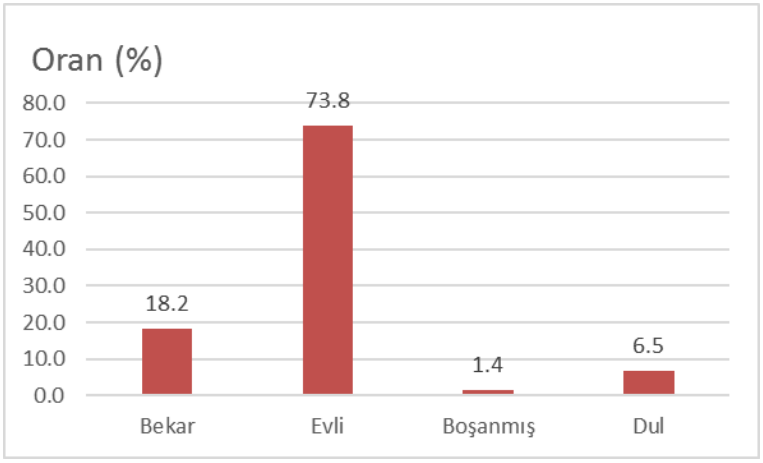
Şekil 7.2. Katılımcıların cinsiyet dağılımı

Katılımcıların eğitim durumuna bakıldığında %34.6 ile ilkokul mezunları önde gelmektedir. Bu oranı %27.6 ile lise mezunları takip etmektedir. Okur-yazar olmayanların oranı da azımsanmayacak niteliktedir. Lisans mezunu oranının (8.4) çok az olduğu görülmektedir. Genel olarak eğitim seviyesinin düşük olduğu ortaya çıkmıştır. Şekil 7.3'te katılımcıların eğitim durumu yer almaktadır.

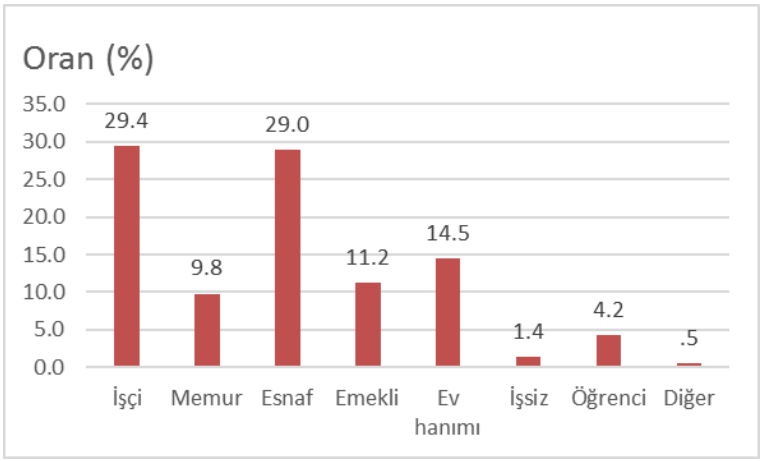
Şekil 7.3. Katılımcıların eğitim durumu

Görüşme yapılan katılımcıların %73.8 oranında evli olduğu, %18.2 oranında bekâr olduğu görülmektedir. Bu oranı %6.5 ile dul olanların izlediği anlaşılmaktadır. Aşağıdaki şekilde katılımcıların medeni hal durumları bulunmaktadır (Şekil 7.4)

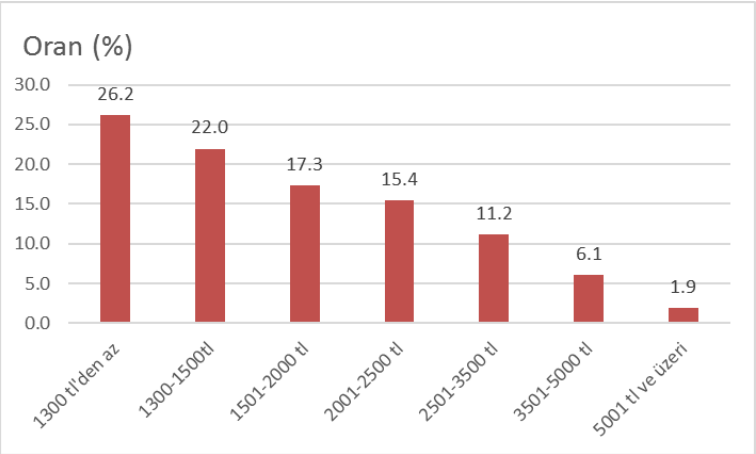
Şekil 7.4. Katılımcıların medeni hal durumu

Çalışma alanında anket aracılığı ile meslek durumlarının sorgulanmasından elde edilen sonuçlar Şekil 7.5'te verilmiştir. Alanın meslek profilini çoğunlukla işçi ve esnaf gruplarının oluşturduğu görülmektedir.

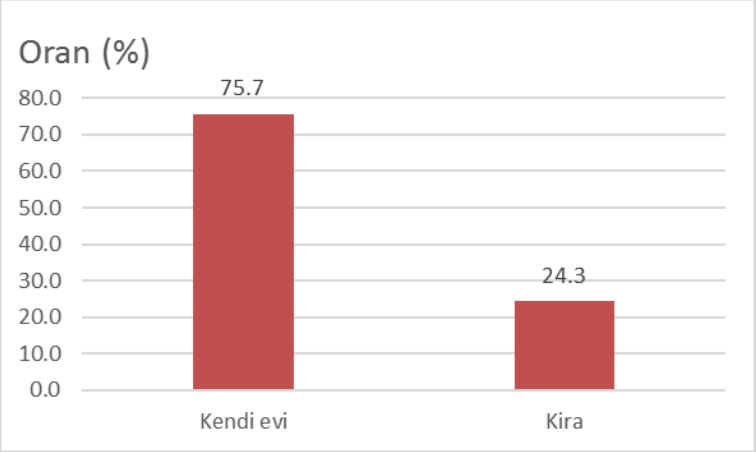
Şekil 7.5. Katılımcıların mesleki durumu

Gelir düzeyine bakıldığında düzenli azalan bir grafiğin ortaya çıktığı görülmektedir. En yüksek orana sahip gelir düzeyinin % 26.2 ile 1300 tl'den az gelir grubunun olduğu görülmektedir. Bu grubun içerisinde ev hanımlarının olduğu unutulmamalıdır. En yüksek gelir düzeyine sahip grubun %1.9 olduğu ortaya çıkmıştır (Şekil 7.6).

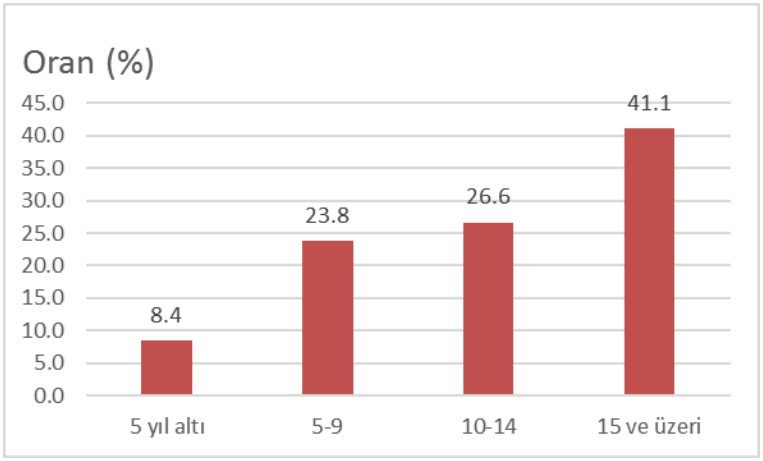
Şekil 7.6. Katılımcıların gelir düzeyi

Katılımcıların konut sahipliliğine dair grafik Şekil 7.7'de yer almaktadır. Buna göre ev sahibi olanların oranını %75. 7 olduğu ve kiracı olanların oranının ise %24.3 olduğu ortaya çıkmıştır (Şekil 7.7). Alanda ikamet edenlerin önemli bir bölümü konu sahibi olmasına rağmen gelir düzeyinin düşük olmasının (Şekil 7.6) nedeni alanın henüz yenileme sürecini tamamlamamasına dayalı olarak anketlerin eski konutlarda yaşayan kullanıcılarla yapılmış olmasıdır.

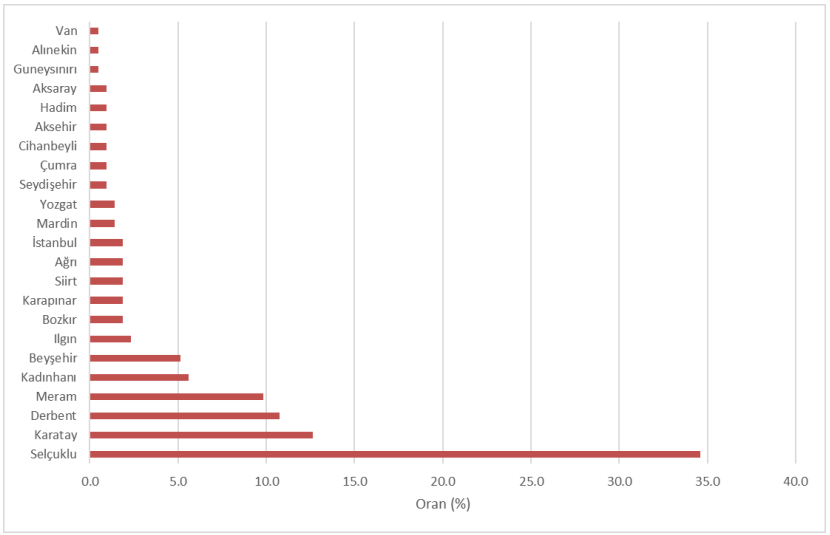
Şekil 7.7. Katılımcıların konut sahipliliği

Görüşme gerçekleştirilen katılımcıların %41.1'inin 15 yıl üzerinde bir süreden beri alanda ikamet ettiği görülmektedir. Bu oranı % 26.6 ile 10-14 yıl arasında alanda yaşayanlar izlemektedir. En düşük oran ise 5 yıldan az bir süredir ikamet edenlere aittir (Şekil 7.8).

Şekil 7.8. Katılımcıların Sekiz Mahalle'deki ikamet süreleri

Anketin yapıldığı alanda katılımcılar, Sekiz Mahalle'ye "nereden geldiniz" sorusuna karşılık olarak yaklaşık %35 oranı ile en çok Selçuklu ilçesi cevabını vermiştir. Bu oranı sırasıyla Karatay, Derbent ve Meram ilçeleri izlemektedir. Katılımcıların Sekiz Mahalle'ye nereden geldikleri sorusuna verdikleri cevapların yüzde dağılımları Şekil 7.9'da verilmiştir.

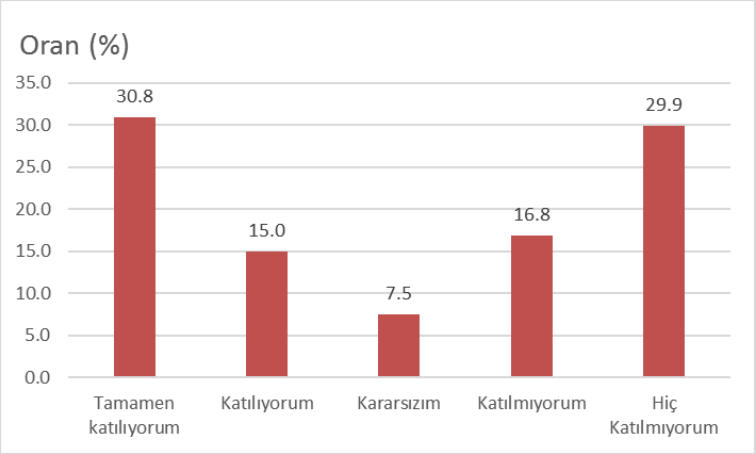

Şekil 7.9. Katılımcıların Sekiz Mahalle'ye nereden geldiklerini ifade eden dağılım

7.1.2. Morfolojik ve sosyo-kültürel verilerin frekans dağılımları

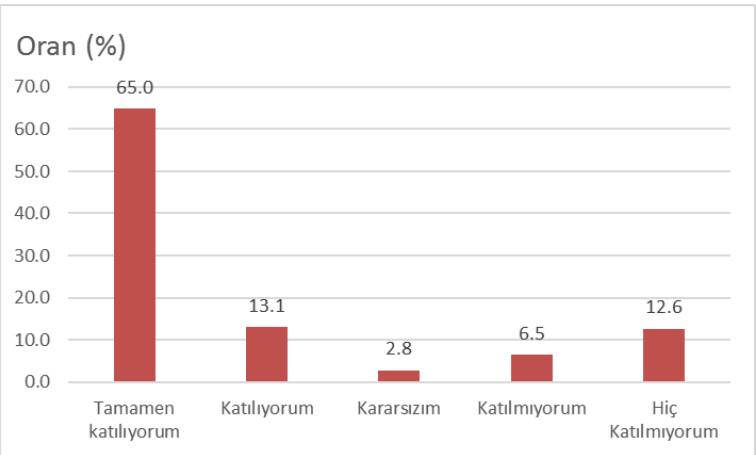
Anket sonuçlarına göre katılımcılara yöneltilen eski yapı tiplerinin yeni yapı tiplerine göre daha çok beğenilme ifadesine katılma ve katılmama durumlarının

yaklaşık olarak eşit olduğu gözlenmiştir. Eski yapı tiplerini beğenenler, müstakil yapıların kendilerine daha çok hitap ettiğini gerekçe göstermiştir. Beğenmeyenler ise yapıların köhnemesini gerekçe göstermiştir. Şekil 7.10 katılımcıların eski yapı tipleri ve yeni yapı tiplerinin karşılaştırılmasına dair ifadeye katılıp katılmama durumunu göstermektedir.

Şekil 7.10. Eski yapı tiplerinin beğenilmesi

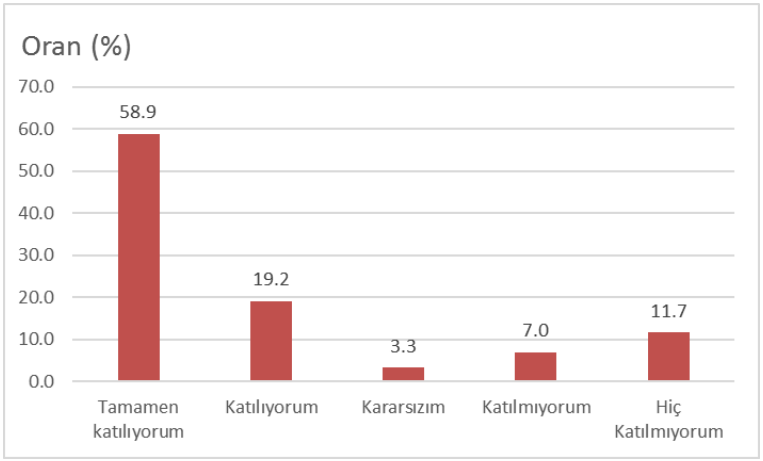
Aşağıdaki grafik(Şekil 7.11) katılımcıların apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumlarını göstermektedir. Buna göre ankete katılanların büyük bir bölümünün apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulduğu ortaya çıkmıştır.

Şekil 7.11. Katılımcıların apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumu

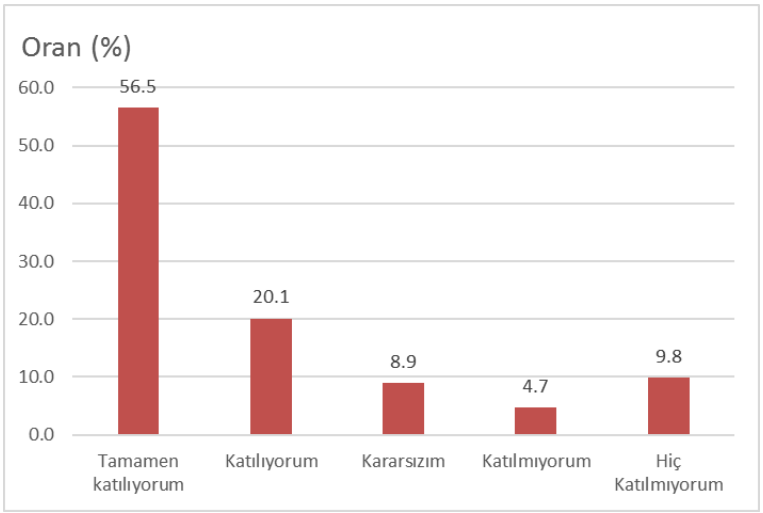
Görüşme gerçekleştirenlere yöneltilen "yapı yoğunluklarının artmış olmasından rahatsız oluyorum" ifadesine katılıp katılmama durumları sorulmuştur. En yüksek oranı

%58.9 ile tamamen katılıyorum şeklinde cevap verenler oluşturmaktadır. Bunu %19.2 ile yine katıldığını beyan edenler izlemektedir. Aşağıda katılımcıların yapı yoğunluğunun artmasından rahatsız olma ifadesine katılıp katılmama durumları gösterilmiştir (Şekil 7.12).

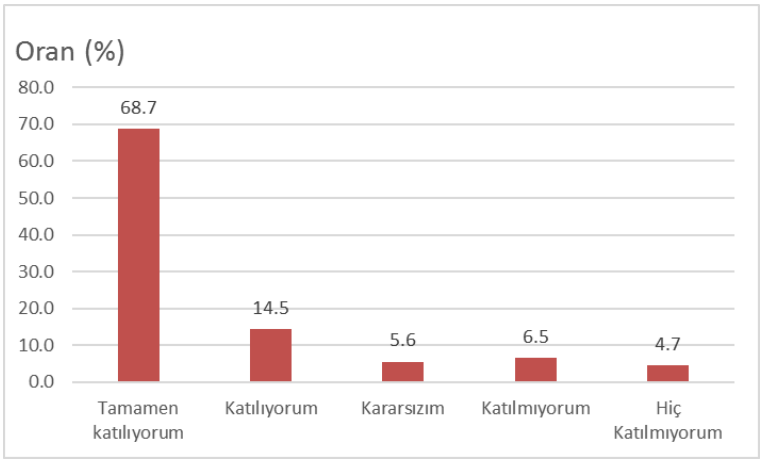
Şekil 7.12. Katılımcıların yapı yoğunluğunun artmasından rahatsız olma durumu

Şekil 7.13'te yapıların yüksek olmasına dayalı olarak kuşatılmışlık hissi yaratması düşüncesine katılma durumları gösterilmiştir. Ankete katılanların çoğunun yüksek yapıların kuşatılmışlık hissi yarattığını ve bu durumun onların rahatsız ettiğini belirtmiştir.

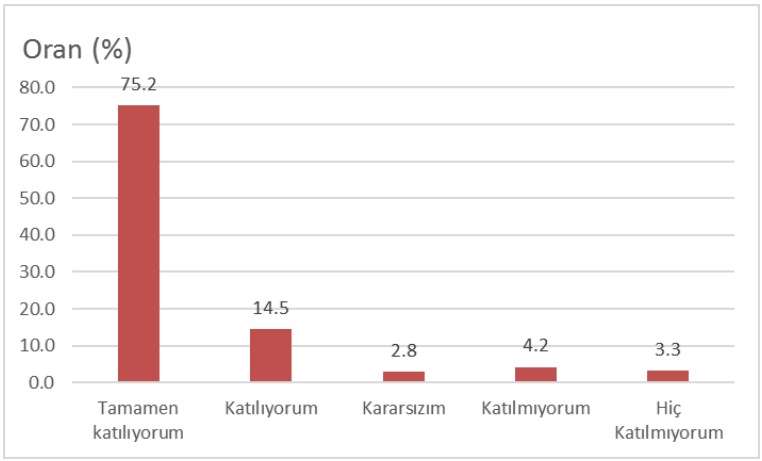
Şekil 7.13. Katılımcıların yeni yapıların kuşatılmışlık hissi yaratma ifadesine katılma durumu

Yapılaşma biçiminin değişmesine dayalı olarak yeni yapılaşma düzeninde mahremiyet durumu incelendiğinde anket görüşmesine katılanların % 68.7'si mahremiyetin kalmadığı fikrine tamamen katıldığını belirtmiştir. Önceki yapılaşma biçiminin daha mahrem bir nitelik taşıdığını ifade etmişlerdir. Aşağıdaki grafikte (Şekil 7.14) mahremiyetin kalmamış olma ifadesine katılıma durumlarına ilişkin dağılım gösterilmiştir.

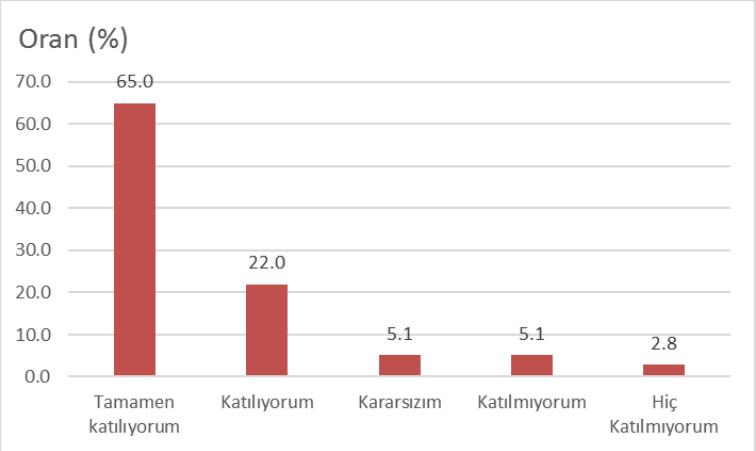
Şekil 7.14. Katılımcıların mahremiyetin kalmamış olma ifadesine katılma durumu

Yapılan görüşmelerde müstakil yapı düzeninde yaşamanın kendilerine huzur ve mutluluk getirdiğini dile getirenlerin oranı %75.2 ile tamamen katılıyorum şeklinde olmuştur. Bu oran % 14.5 ile yine bu ifadeye katılanlar izlemektedir (Şekil 7.15).

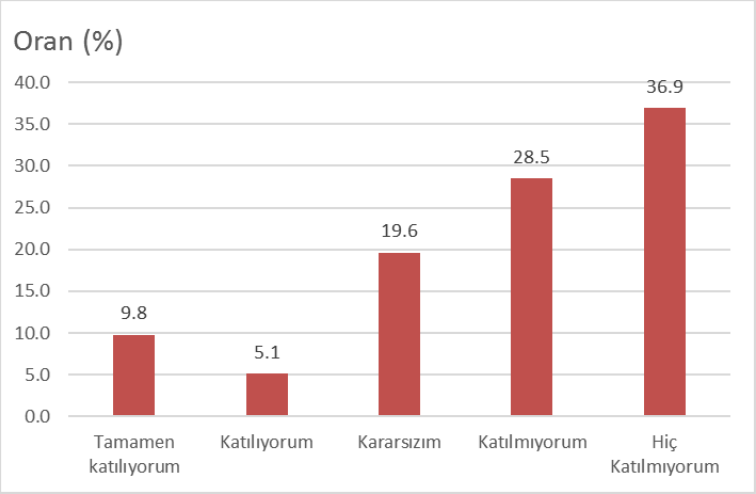
Şekil 7.15. Müstakil yapı düzeninde yaşamanın huzur ve mutluluk vermesi durumu

Şekil 7.16'da katılımcıların özel bahçe sahipliliğinin kendileri için önemli olma durumları gösterilmiştir. Buna göre ankete katılanların çoğu özel bahçeye sahip olmanın önemini vurgulamıştır.

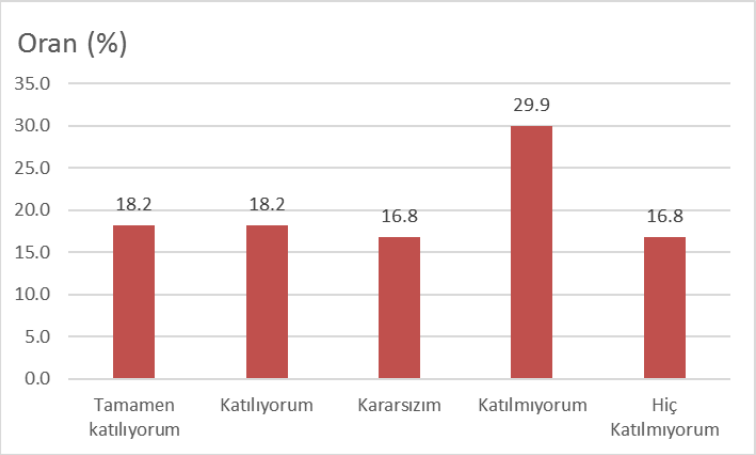
Şekil 7.16. Katılımcıların özel bahçe sahipliliğinin önemine katılma durumu

Katılımcıların, yeni yapıların Konya'nın kimliğini yansıtıp yansıtmadığı sorusuna ilişkin olarak vermiş oldukları yanıt %36.90 ile yeni yapıların Konya Kenti'nin kimliğini yansıtma ifadesine tamamen katılmadığı ve %28.5 ile katılmadığı şeklinde olmuştur. Ankete katılanların % 19.6'sı ise kararsız olduğunu dile getirmiştir. Katıldığını ifade edenlerin oranı ise oldukça düşüktür (Şekil 7.17).

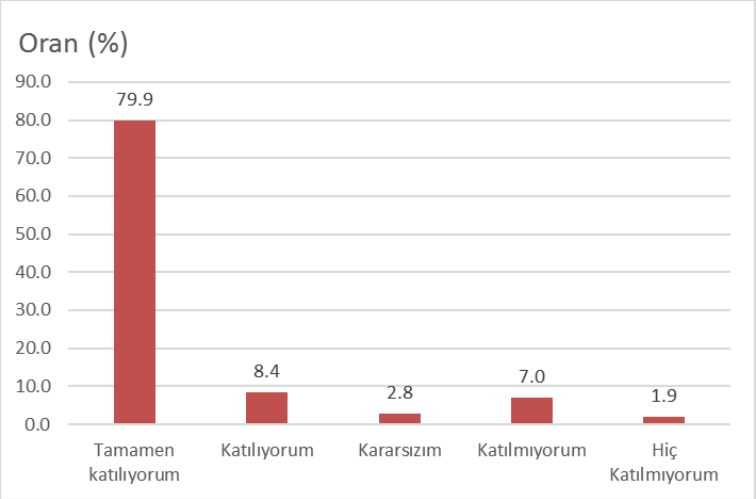
Şekil 7.17. Katılımcıların yeni yapıların Konya'nın kimliğini yansıtma durumu

"Yüksek katlı yapılar modern bir kenti simgeliyor" ifadesine katılma durumları Şekil 7.18'de belirtilmiştir. Buna göre dengeli bir grafiğin ortaya çıktığı görülmektedir.

Şekil 7.18. Katılımcıların yüksek katlı yapıların modern bir kenti simgeliyor olması düşüncesine katılma durumu

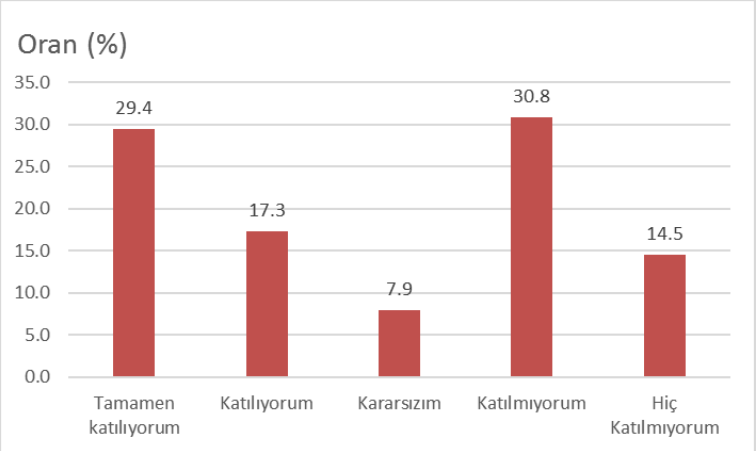
Komşuluk kültürünün olumsuz yönde değiştiği düşüncesine katılanların oranı oldukça yüksek olmuştur. Bu oran %79.9 ve %8.4 şeklindedir. Diğer durumlara ilişkin değerler Şekil 7.19'da belirtilmiştir.

Şekil 7.19. Katılımcıların komşuluk kültürünün olumsuz yönde değiştiği düşüncesine katılma durumu

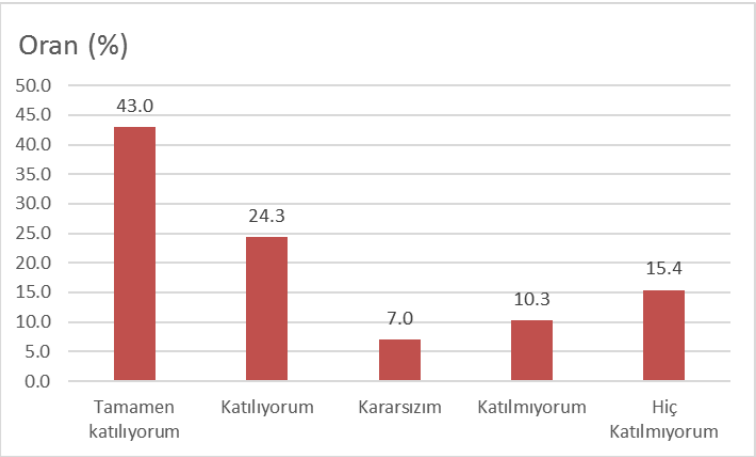
Katılımcıların özel yeşil alanların ortak yeşil alanlara dönüşmesini olumlu bulma ifadesine katılma durumları Şekil 7.20'de gösterilmektedir. Katılanlar ve katılmayanların oranı benzerlik arz etmiştir. Ortak yeşil alanlara dönüşümü olumlu

bulma oranı oldukça yüksek olmuştur. Şekil 7.16'daki özel bahçe sahipliliğine ilişkin ifadeye tezat bir durum meydana çıkmış gibi görünse de aslında ortak yeşil alanlara da ihtiyaç duyma durumlarından kaynaklı bu şekilde karşılık verdiklerini belirtmişlerdir.

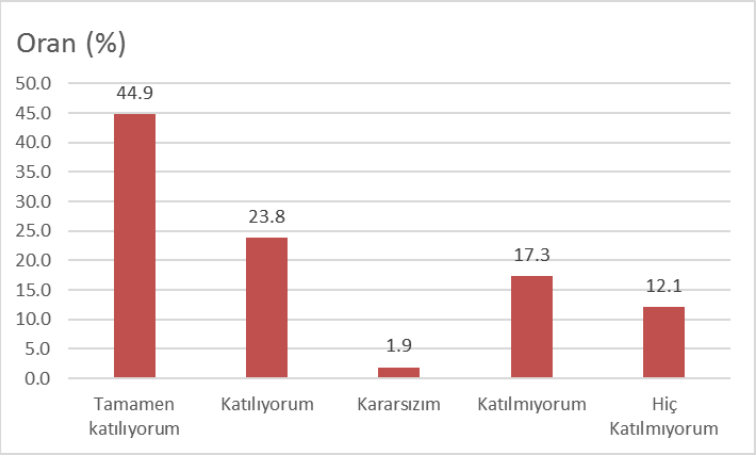
Şekil 7.20. Katılımcıların yeşil alanların dönüşmesini olumlu bulma durumu

Katılımcıların açık ve yeşil alanların arttığını hissetme durumu Şekil 7.21'de belirtilmiştir. Buna göre ankete katılanların büyük bir oranı bu artışı hissetmektedir. Analitik incelemelerden de açık ve yeşil alanların arttığı gözlenmiştir.

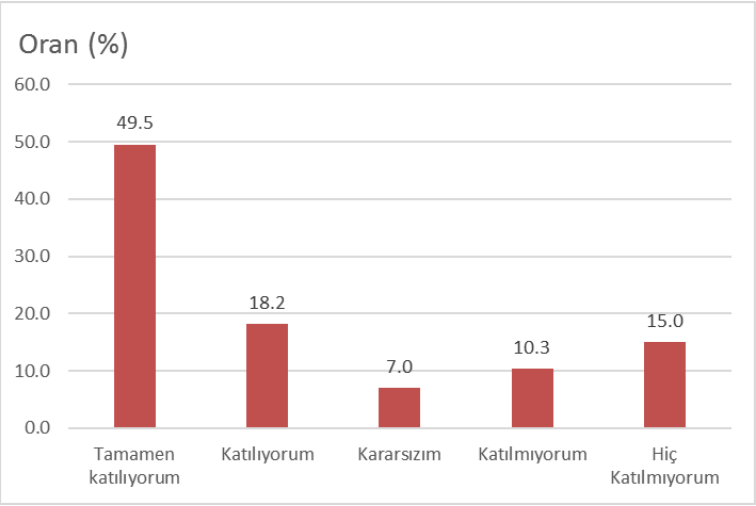
Şekil 7.21. Katılımcıların açık ve yeşil alanların arttığını hissetme durumu

Katılımcıların açık ve yeşil alanları sık kullanma durumları Şekil 7.22'de yer almaktadır. Bu duruma göre açık ve yeşil alanların yenileme süreciyle beraber daha sık kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Bu durum aynı zamanda Şekil 7.20'deki özel yeşil alanların ortak yeşil alanlar dönüşümünü olumlu bulma durumunu açıklamaktadır.

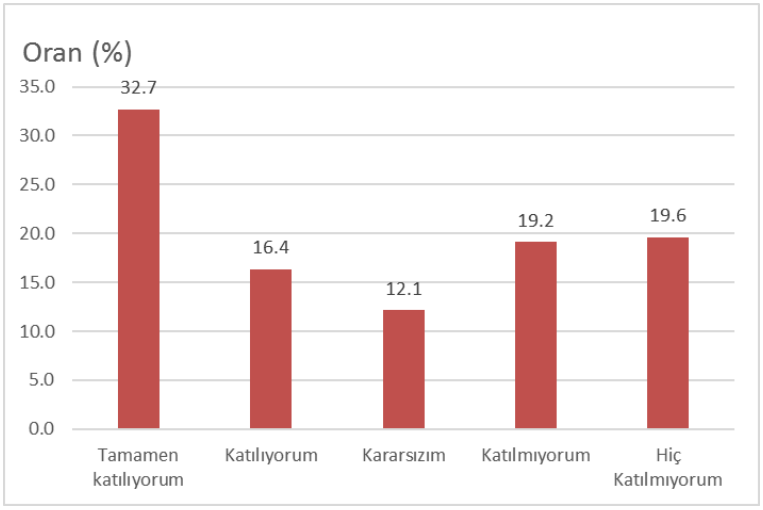
Şekil 7.22. Katılımcıların açık ve yeşil alanları sık kullanma durumu

Ankete katılan katılımcıların büyük bir bölümü "park alanları artmıştır" ifadesine katıldığını belirtmiştir (Şekil 7.23). Park alanlarının artmadığını ifade edenlerin oranı ise %25.3 düzeyinde olmuştur.

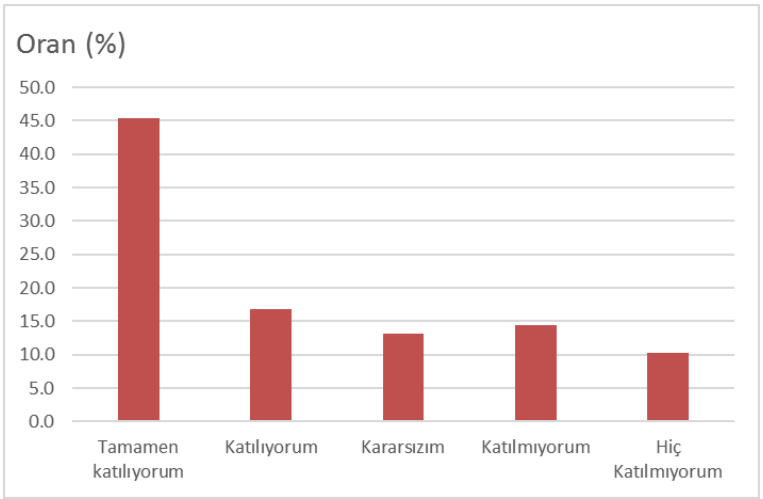
Şekil 7.23. Katılımcıların park alanlarının artmış olma düşüncesine katılma durumu

Yenime öncesine göre yolunu daha kolay bulabilme durumuna ilişkin olarak katılımcılara yöneltilen ifadeye katılımcıların önemli bir bölümü katıldığını beyan etmiştir. Bu ifadeye katılmayanların toplam oranı ise %38.8 olarak ortaya çıkmıştır (Şekil 7.24). Katılımcılar yolların daha algılanabilir hale geldiğini belirtmişlerdir.

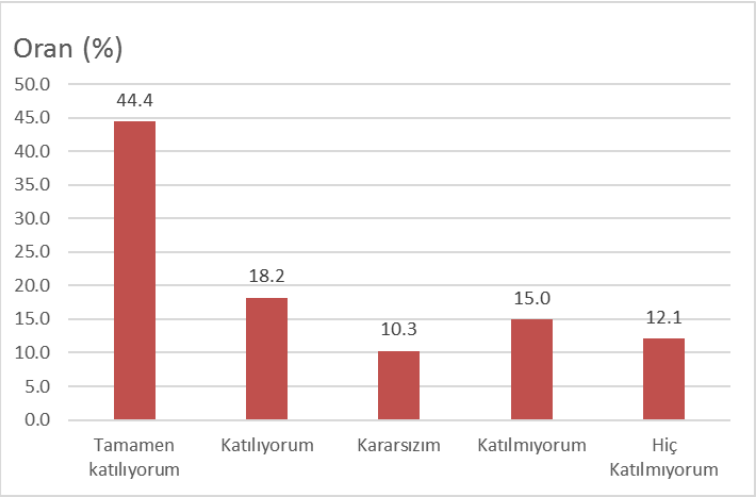
Şekil 7.24. Katılımcıların yenileme öncesine göre yolunu daha kolay bulabilme durumu

"Taşıt ulaşımı yenileme öncesine göre daha rahat" ifadesine ankete katılanların çoğu katıldığını belirtirken belirli bir kısmı katılmadığını belirtmiştir. Aşağıdaki grafik katılımcıların bu ifadeye katılım durumlarına ilişkin dağılımı göstermektedir (Şekil 7.25).

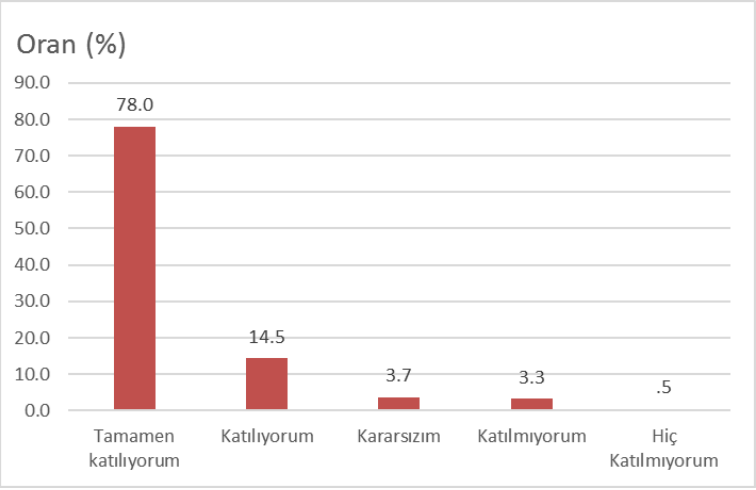
Şekil 7.25. Taşıt ulaşımının yenileme öncesine göre daha rahat olma durumu

Şekil 7.26'da katılımcıların yaya ulaşımının yenileme öncesine göre daha rahat olduğuna ilişkin verdiği yanıtların dağılımları gösterilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların büyük bir kısmı yaya ulaşımının rahatladığını beyan etmiştir.

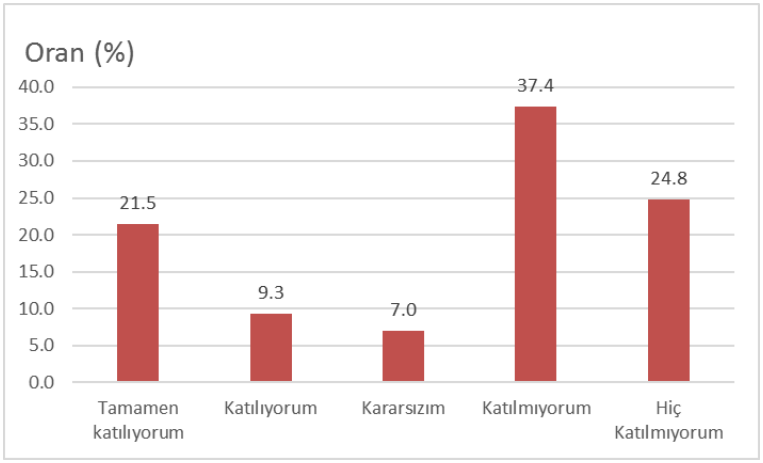
Şekil 7.26. Yaya ulaşımının yenileme öncesine göre daha rahat olma durumu

Şekil 7.27'de katılımcıların sokak kültürünün kaybolduğu düşüncesine katılma durumlarına ilişkin dağılım gösterilmektedir. Buna göre katılımcıların %78'i sokak kültürünün kaybolduğu ifadesine tamamen katıldığı, %14.5'inin ise katıldığı ortaya çıkmıştır. Beraber değerlendirildiğinde görüşmeye katılanların %92.5'i sokak kültürünün kaybolduğunu belirtmiştir.

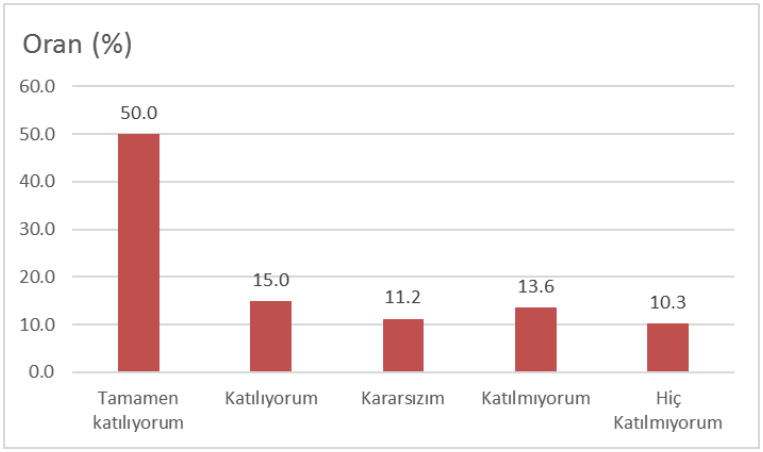
Şekil 7.27. Katılımcıların sokak kültürünün kaybolduğu düşüncesine katılma durumu

Aidiyet kavramına ilişkin olarak anket görüşmesine katılanlara yöneltilen "kendimi dönüşüm sonrası mekâna ait hissediyorum" ifadesine katılımcıların çoğunluğu katılmadığını ifade etmiştir (Şekil 7.28). Bu bağlamda mekânsal dönüşümün alanda yaşayan insanlardaki aidiyet duygusunun olumsuz yönde değişmesine neden olduğu ifade edilebilir.

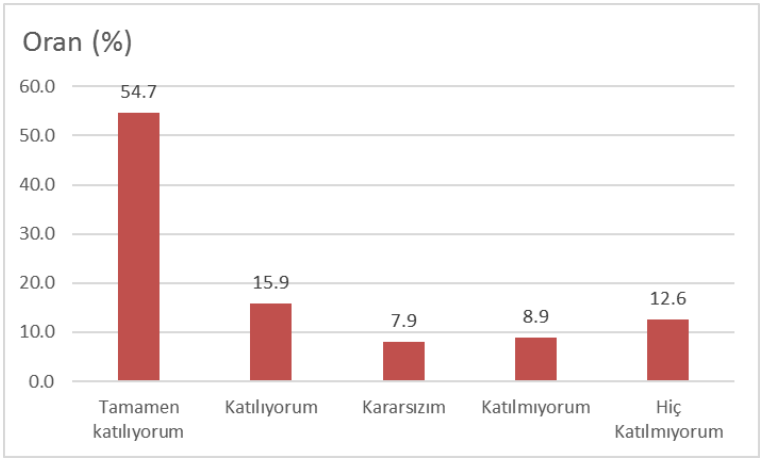
Şekil 7.28. Katılımcıların yeni mekâna ait hissetme durumu

Alana dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumu Şekil 7.29'da verilmiştir. Bu kapsamda katılımcıların çoğu dışarıdan gelenlerden rahatsız olduğunu ifade etmiştir.

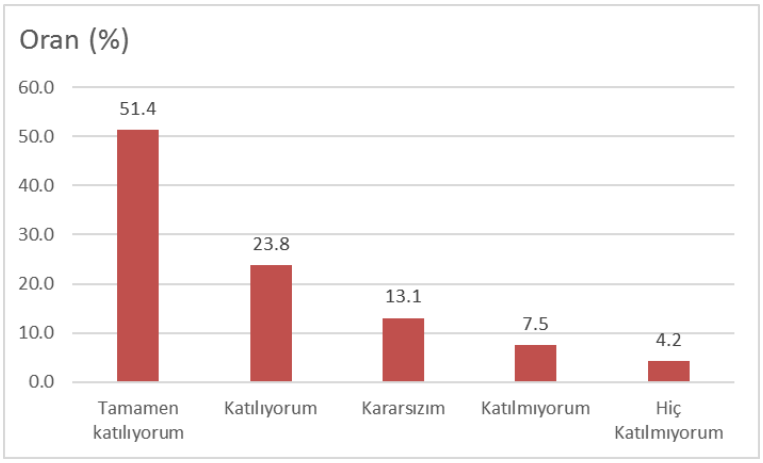
Şekil 7.29. Katılımcıların dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumu

Mekânsal değişim sonrasında güvende hissetme durumuna ilişkin olarak yöneltilen ifadeye katılımcıların % 70.6'sı yeni mekânda daha çok güvende hissettiğini belirtmiştir (Şekil 7.30).

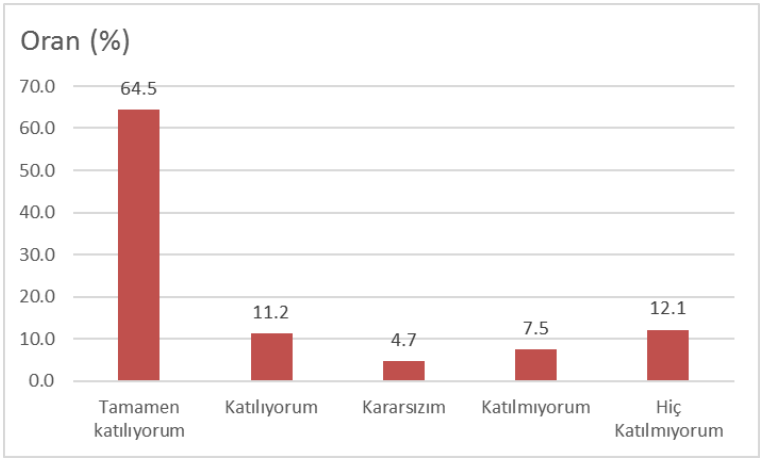
Şekil 7.30. Katılımcıların yeni mekânda daha güvende hissetme durumu

Ankete katılan kişilerin büyük bir bölümü (%75.2) mekânsal değişimin genel anlamda yaşamlarını olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Bu ifadeye katılmıyorum diyenlerin oranı oldukça düşük bir düzeyde kalmıştır. Şekil 7.31'de katılımcıların yaşamının olumsuz etkilendiği ifadesine ilişkin yüzde dağılımları gösterilmiştir.

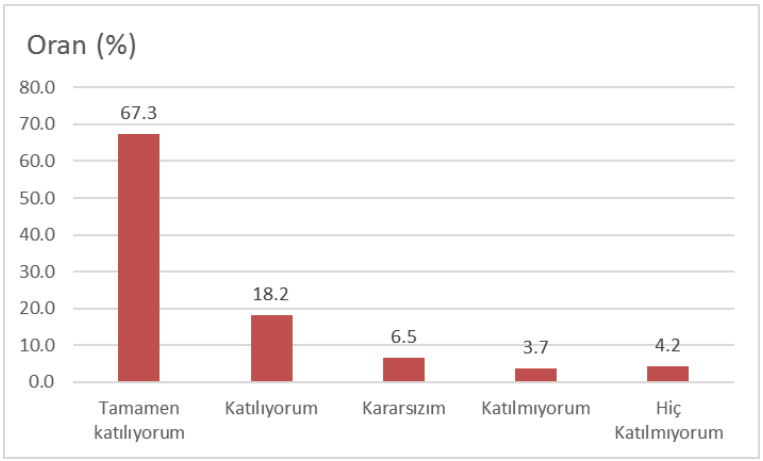
Şekil 7.31. Yaşantının olumsuz etkilenmiş olma durumu

Şekil 7.32'de de belirtildiği gibi katılımcıların büyük bir bölümü alanda suç oranının arttığını beyan etmiştir. Suç oranlarındaki artışın dışarıdan gelen yabancı uyruklu kişilerden kaynakladığı ifade edilmiştir. Suç oranının artmasına karşılık olarak Şekil 7.30'da kendini güvende hissettiklerini söylemelerinin nedeni, güvenlikli site oluşumuyla beraber güvenlik elemanlarının alanda bulunmaya başlamasıdır. Güvenlik elemanlarının var olmasının kendilerine güvende olma hissini verdiklerini belirtmişlerdir.

Şekil 7.32. Suç oranlarının artmış olma düşüncesi

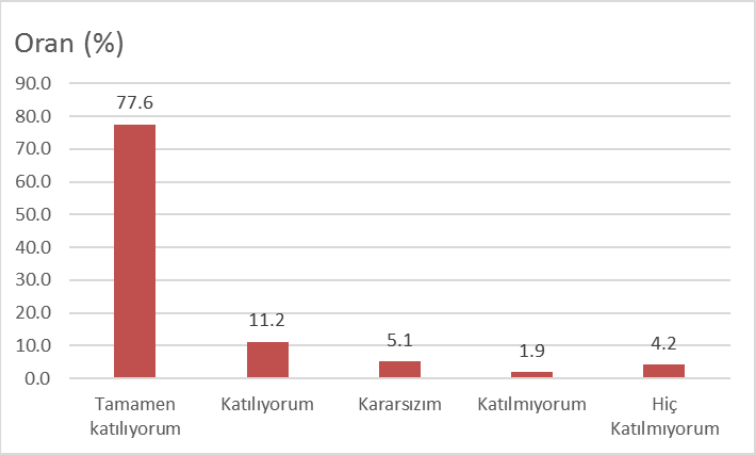
Alanın dönüşümünün temel nedenine ilişkin olarak anket katılımcılarına yöneltilen ifadeye verilen karşılık rant şeklinde olmuştur. Katılımcıların %85.5'i alanın yenileme sürecine tabi tutulmasındaki temel nedeninin ekonomik rant olduğunu belirtmiştir. İlgili ifadeye katılmayanlar ve kararsızların oranı oldukça düşük düzeyde kalmıştır (Şekil 7.33).

Şekil 7.33. Alanın dönüşmesindeki temel nedeninin rant olduğu düşüncesi

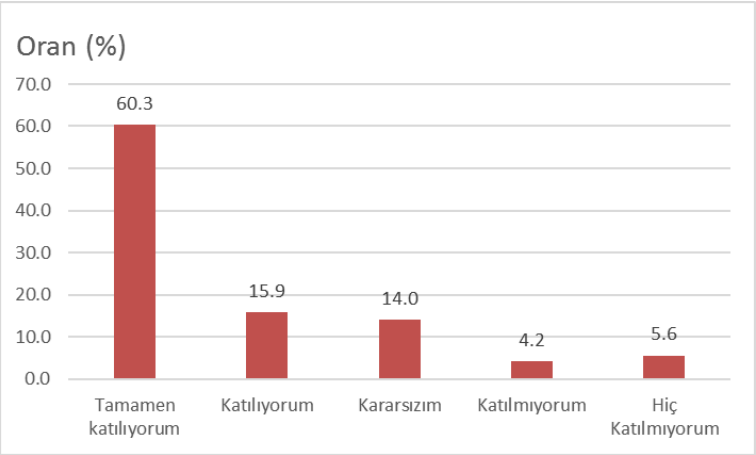
Katılımcılara, aynı rantın verilmesi durumunda müstakil ev ve apartman dairesi arasında nasıl bir tercihte bulunacağına ilişkin olarak yöneltilen ifadeye katılımcıların çok büyük bir bölümü (%88.8) müstakil bir evde yaşayacağını belirtmiştir. Müstakil bahçeli ev tipolojisinin kültürel yapılarına daha uygun olduğunu ve bahçeli ev düzeninde yaşamaya alıştıklarını belirtmişlerdir. Şekil 7.34'te aynı rantın verilmesi

durumunda müstakil evde yaşamayı tercih etme durumuna ilişkin katılımcı dağılımları verilmiştir.

Şekil 7.34. Müstakil evde yaşamayı tercih etme durumu

"Ekonomik rant kenti kimliksizleştiriyor" şeklindeki ifadeye katılımcıların 60.3'ü tamamen katılıyorum, %15.9'u katılıyorum, %14'ü kararsızım, %4.2'si katılmıyorum ve %5.6'sı hiç katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir. Buna göre katılımcıların çoğu bu ifadeye katıldığını beyan etmiştir (Şekil 7.35).

Şekil 7.35. Ekonomik rantın kenti kimliksizleştirdiği düşüncesine katılma durumu

7.2. Çaprazlama (Khi-Kare) Tekniğine Göre Yapılan Değerlendirmeler

Farklı değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesi için Khi-kare çaprazlama tekniği kullanılmıştır. Khi-kare testi farklı amaçlar için kullanılabilmektedir. Uyumluluk

seviyesi testi, ilişkilerin var olup olmaması testi ve değişkenlerin birbirinden bağımsız olup olmadıkları testi kullanım alanlarından bazılarını oluşturmaktadır (Altunışık ve ark., 2010).

Çalışma kapsamında değişkenlerin arasında anlamlı ilişkilerin olup olmaması durumu test edilmiştir. Bu bağlamda öncelikle demografik değişkenler ve diğer değişkenler arasında ilişkilerin olup olmadığı tespit edilmiştir. Ardından morfolojik değişim ile sosyo-kültürel boyutta oluşan farklılıklar arasındaki ilişkiler test edilmiştir.

İstatistiki açıdan anlamlı ilişkilerin bulunduğu çaprazlamalar metin içerisinde değerlendirilirken, ilişki bulunmayan çaprazlamalara yer verilmemiştir. Çapraz ilişkilendirmeler %90 güven aralığında $p<0.05$ olduğu durumlarda ilişkinin var olduğu kabul edilerek yapılmıştır.

7.2.1. Demografik veriler ile morfolojik ve sosyo-kültürel verilerin çapraz ilişkilendirilmesi

Katılımcıların yaşları ve apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumu arasında istatistiksel açıdan ilişkiler bulunmuştur (Khi kare: 50.236, df:20, p:0.000<0.05). Aşağıdaki çizelgeden de anlaşıldığı üzere 60 ve üst yaş grubunun apartman dairesinde yaşamaktan memnun olmadığı görülmektedir (Çizelge 7.1).

Çizelge 7.1. Katılımcıların yaşları ve apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumu arasındaki ilişki

			Apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yaş aralığı	20 yaş altı	Sayı	4	2	3	2	6	17
		%	23.5	11.8	17.6	11.8	35.3	100.0
		%	2.9	7.1	50.0	14.3	22.2	
	20-29	Sayı	22	4	1	5	7	39
		%	56.4	10.3	2.6	12.8	17.9	100.0
		%	15.8	14.3	16.7	35.7	25.9	
	30-39	Sayı	29	2	1	3	5	40
		%	72.5	5.0	2.5	7.5	12.5	100.0
		%	20.9	7.1	16.7	21.4	18.5	
	40-49	Sayı	25	11	0	0	4	40
		%	62.5	27.5	0.0	0.0	10.0	100.0
		%	18.0	39.3	0.0	0.0	14.8	
	50-59	Sayı	22	5	0	2	4	33
		%	66.7	15.2	0.0	6.1	12.1	100.0
		%	15.8	17.9	0.0	14.3	14.8	
	60 yaş	Sayı	37	4	1	2	1	45

	ve üstü	%	82.2	8.9	2.2	4.4	2.2	100.0
		%	26.6	14.3	16.7	14.3	3.7	
Toplam		Sayı	139	28	6	14	27	214
		%	65.0	13.1	2.8	6.5	12.6	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Katılımcıların yaşları ve kuşatılmışlık hissi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi kare: 48.887, df:20, p:0.000<0.05). Çizelge 7.2'den anlaşıldığı üzere 20 yaş altı ve 50-59 yaş grupları dışındaki diğer yaş grupları yeni yapıların kuşatılmışlık hissi yarattığını ifade etmiştir.

Çizelge 7.2. Katılımcıların yaşları ve kuşatılmışlık hissi arasındaki ilişki

			Yeni yapıların kuşatılmışlık hissi yaratmış olma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yaş aralığı	20 yaş altı	Sayı	6	1	5	2	3	17
		%	35.3	5.9	29.4	11.8	17.6	100.0
		%	5.0	2.3	26.3	20.0	14.3	
	20-29	Sayı	27	3	4	0	5	39
		%	69.2	7.7	10.3	0.0	12.8	100.0
		%	22.3	7.0	21.1	0.0	23.8	
	30-39	Sayı	26	4	5	0	5	40
		%	65.0	10.0	12.5	0.0	12.5	100.0
		%	21.5	9.3	26.3	0.0	23.8	
	40-49	Sayı	24	10	2	1	3	40
		%	60.0	25.0	5.0	2.5	7.5	100.0
		%	19.8	23.3	10.5	10.0	14.3	
	50-59	Sayı	11	14	2	2	4	33
		%	33.3	42.4	6.1	6.1	12.1	100.0
		%	9.1	32.6	10.5	20.0	19.0	
	60 yaş ve üstü	Sayı	27	11	1	5	1	45
		%	60.0	24.4	2.2	11.1	2.2	100.0
		%	22.3	25.6	5.3	50.0	4.8	
Toplam		Sayı	121	43	19	10	21	214
		%	56.5	20.1	8.9	4.7	9.8	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Yaş grupları ve mahremiyetin kalmamış olma durumu arasında istatistiksel anlamda ilişkiler bulunmuştur (Khi kare: 45.306, df:20, p:0.001<0.05). Her yaş grubundan tamamen katılıyorum diyenler en yüksek orana sahiptir. Ayrıca genç yaş gruplarının diğer yaş gruplarına göre mahremiyetin kalmadığı ifadesine katılma oranları daha düşük olmuştur (Çizelge 7.3).

Çizelge 7.3. Katılımcıların yaşları ve mahremiyet arasındaki ilişki

			Mahremiyetin kalmamış olma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yaş aralığı	20 yaş altı	Sayı	5	4	2	4	2	17
		%	29.4	23.5	11.8	23.5	11.8	100.0
		%	3.4	12.9	16.7	28.6	20.0	
	20-29	Sayı	28	2	4	0	5	39
		%	71.8	5.1	10.3	0.0	12.8	100.0
		%	19.0	6.5	33.3	0.0	50.0	
	30-39	Sayı	29	5	2	4	0	40
		%	72.5	12.5	5.0	10.0	0.0	100.0
		%	19.7	16.1	16.7	28.6	0.0	
	40-49	Sayı	28	7	3	2	0	40
		%	70.0	17.5	7.5	5.0	0.0	100.0
		%	19.0	22.6	25.0	14.3	0.0	
	50-59	Sayı	21	8	0	4	0	33
		%	63.6	24.2	0.0	12.1	0.0	100.0
		%	14.3	25.8	0.0	28.6	0.0	
	60 yaş ve üstü	Sayı	36	5	1	0	3	45
		%	80.0	11.1	2.2	0.0	6.7	100.0
		%	24.5	16.1	8.3	0.0	30.0	
Toplam		Sayı	147	31	12	14	10	214
		%	68.7	14.5	5.6	6.5	4.7	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Katılımcıların yaşları ile özel bahçe sahipliliğine katılma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi kare: 31.544, df:20, p:0.048<0.05). Her yaş grubundan bu ifadeye katılımın yüksek olduğu görülmektedir. 30-39 ve 60 yaş üstü gruplarının özel bahçenin önemine katılma oranları yüksek iken 20 yaş altındaki grubun bu durumu çok önemsemediği ortaya çıkmıştır (Çizelge 7.4).

Çizelge 7.4. Katılımcıların yaşları ve özel bahçe sahipliliğinin önemine katılma durumu arasındaki ilişki

			Özel bahçe sahipliliğinin önemine katılma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yaş aralığı	20 yaş altı	Sayı	8	4	3	2	0	17
		%	47.1	23.5	17.6	11.8	0.0	100.0
		%	5.8	8.5	27.3	18.2	0.0	
	20-29	Sayı	26	5	4	1	3	39
		%	66.7	12.8	10.3	2.6	7.7	100.0
		%	18.7	10.6	36.4	9.1	50.0	
	30-39	Sayı	32	5	0	3	0	40
		%	80.0	12.5	0.0	7.5	0.0	100.0
		%	23.0	10.6	0.0	27.3	0.0	

	40-49	Sayı	24	10	3	1	2	40
		%	60.0	25.0	7.5	2.5	5.0	100.0
		%	17.3	21.3	27.3	9.1	33.3	
	50-59	Sayı	19	10	1	3	0	33
		%	57.6	30.3	3.0	9.1	0.0	100.0
		%	13.7	21.3	9.1	27.3	0.0	
	60 yaş ve üstü	Sayı	30	13	0	1	1	45
		%	66.7	28.9	0.0	2.2	2.2	100.0
		%	21.6	27.7	0.0	9.1	16.7	
Toplam		Sayı	139	47	11	11	6	214
		%	65.0	22.0	5.1	5.1	2.8	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Katılımcıların yaş grupları ve yaya ulaşımını yenileme öncesine göre rahat bulma durumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi kare: 33.905, df:20, p:0.027<0.05). Bütün yaş grupları yaya ulaşımının genel olarak rahatladığını ifade etmiştir. Ayrıca 20-39 arasındaki yaş gruplarının bu ifadeye katılımları daha yüksek oranda olmuştur (Çizelge 7.5).

Çizelge 7.5. Katılımcıların yaşları ve yaya ulaşımının arasındaki ilişki

			Yaya ulaşımının yenileme öncesine göre daha rahat olma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yaş aralığı	20 yaş altı	Sayı	7	6	2	1	1	17
		%	41.2	35.3	11.8	5.9	5.9	100.0
		%	7.4	15.4	9.1	3.1	3.8	
	20-29	Sayı	22	6	4	3	4	39
		%	56.4	15.4	10.3	7.7	10.3	100.0
		%	23.2	15.4	18.2	9.4	15.4	
	30-39	Sayı	19	9	4	6	2	40
		%	47.5	22.5	10.0	15.0	5.0	100.0
		%	20.0	23.1	18.2	18.8	7.7	
	40-49	Sayı	17	6	6	9	2	40
		%	42.5	15.0	15.0	22.5	5.0	100.0
		%	17.9	15.4	27.3	28.1	7.7	
	50-59	Sayı	12	3	1	5	12	33
		%	36.4	9.1	3.0	15.2	36.4	100.0
		%	12.6	7.7	4.5	15.6	46.2	
	60 yaş ve üstü	Sayı	18	9	5	8	5	45
		%	40.0	20.0	11.1	17.8	11.1	100.0
		%	18.9	23.1	22.7	25.0	19.2	
Toplam		Sayı	95	39	22	32	26	214
		%	44.4	18.2	10.3	15.0	12.1	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Yaş grupları ve yeni mekâna ait hissetme durumu arasında istatistiki açıdan ilişkiler bulunmuştur (Khi kare: 50.301, df:20, p:0.000<0.05). En alt yaş grubu kendisini yeni mekâna ait hissettiğini belirtmiştir. 50 ve üzerindeki yaş grupları, kendilerini yenileme sonrasında oluşan yeni mekâna ait hissetmediklerini belirtmiştir (Çizelge 7.6).

Çizelge 7.6. Katılımcıların yaşları ve yeni mekâna ait hissetme durumu arasındaki ilişki

			Yeni mekâna ait hissetme durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yaş aralığı	20 yaş altı	Sayı	8	3	2	4	0	17
		%	47.1	17.6	11.8	23.5	0.0	100.0
		%	17.4	15.0	13.3	5.0	0.0	
	20-29	Sayı	12	3	3	15	6	39
		%	30.8	7.7	7.7	38.5	15.4	100.0
		%	26.1	15.0	20.0	18.8	11.3	
	30-39	Sayı	12	2	1	16	9	40
		%	30.0	5.0	2.5	40.0	22.5	100.0
		%	26.1	10.0	6.7	20.0	17.0	
	40-49	Sayı	12	3	1	15	9	40
		%	30.0	7.5	2.5	37.5	22.5	100.0
		%	26.1	15.0	6.7	18.8	17.0	
	50-59	Sayı	1	4	5	7	16	33
		%	3.0	12.1	15.2	21.2	48.5	100.0
		%	2.2	20.0	33.3	8.8	30.2	
	60 yaş ve üstü	Sayı	1	5	3	23	13	45
		%	2.2	11.1	6.7	51.1	28.9	100.0
		%	2.2	25.0	20.0	28.8	24.5	
Toplam		Sayı	46	20	15	80	53	214
		%	21.5	9.3	7.0	37.4	24.8	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Yaş grupları ve müstakil evde yaşamayı tercih etme durumları arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi kare: 32.657, df:20, p:0.037<0.05). Her yaş grubu eşit rantın verilmesi durumunda müstakil evde yaşamayı tercih edeceğini belirtmiştir. Ancak en genç yaş grubunun diğer yaş gruplarına göre bu durumu isteme oranı çok düşük düzeylerde kalmıştır (Çizelge 7.7).

Çizelge 7.7. Katılımcıların yaşları ve müstakil evde yaşamayı tercih etme durumu arasındaki ilişki

			Aynı rantın verilmesi durumunda müstakil evde yaşamayı tercih etme durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yaş aralığı	20 yaş altı	Sayı	7	2	4	1	3	17
		%	41.2	11.8	23.5	5.9	17.6	100.0
		%	4.2	8.3	36.4	25.0	33.3	
	20-29	Sayı	31	5	2	1	0	39
		%	79.5	12.8	5.1	2.6	0.0	100.0
		%	18.7	20.8	18.2	25.0	0.0	
	30-39	Sayı	32	5	1	0	2	40
		%	80.0	12.5	2.5	0.0	5.0	100.0
		%	19.3	20.8	9.1	0.0	22.2	
	40-49	Sayı	30	7	1	1	1	40
		%	75.0	17.5	2.5	2.5	2.5	100.0
		%	18.1	29.2	9.1	25.0	11.1	
	50-59	Sayı	27	2	2	1	1	33
		%	81.8	6.1	6.1	3.0	3.0	100.0
		%	16.3	8.3	18.2	25.0	11.1	
	60 yaş ve üstü	Sayı	39	3	1	0	2	45
		%	86.7	6.7	2.2	0.0	4.4	100.0
		%	23.5	12.5	9.1	0.0	22.2	
Toplam		Sayı	166	24	11	4	9	214
		%	77.6	11.2	5.1	1.9	4.2	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Katılımcıların cinsiyetleri ve eski yapı tiplerini beğenme durumu arasında istatistiki açıdan ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare:15.404, df:4, p:0.004<0.05). Erkeklerin kadınlara göre eski yapı tiplerini daha çok beğendiği ortaya çıkmıştır (Çizelge 7.8).

Çizelge 7.8. Katılımcıların cinsiyeti ve eski yapı tiplerinin beğenilmesi arasındaki ilişki

			Eski yapı tiplerini beğenme durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	15	15	3	20	20	73
		%	20.5	20.5	4.1	27.4	27.4	100.0
		%	22.7	46.9	18.8	55.6	31.3	
	Erkek	Sayı	51	17	13	16	44	141
		%	36.2	12.1	9.2	11.3	31.2	100.0
		%	77.3	53.1	81.3	44.4	68.8	
Toplam		Sayı	66	32	16	36	64	214
		%	30.8	15.0	7.5	16.8	29.9	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Katılımcıların cinsiyetleri ve apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumları arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmuştur (Khi-Kare:12.296, df:4, p:0.015<0.05). Erkeklerin kadınlara göre apartmanda dairesinde yaşama memnuniyetsizliğinin daha yüksek oranda olduğu görülmektedir (Çizelge 7.9).

Çizelge 7.9. Katılımcıların cinsiyeti ve apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumu arasındaki ilişki

			Apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	40	7	3	8	15	73
		%	54.8	9.6	4.1	11.0	20.5	100.0
		%	28.8	25.0	50.0	57.1	55.6	
	Erkek	Sayı	99	21	3	6	12	141
		%	70.2	14.9	2.1	4.3	8.5	100.0
		%	71.2	75.0	50.0	42.9	44.4	
Toplam		Sayı	139	28	6	14	27	214
		%	65.0	13.1	2.8	6.5	12.6	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Katılımcıların cinsiyetleri ve dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare:25.239, df:4, p:0.000<0.05). Hem erkek hem de kadınların genel olarak dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olduğu, ancak erkeklerin bu durumdan daha çok rahatsız olduğu ortaya çıkmıştır (Çizelge 7.10).

Çizelge 7.10. Katılımcıların cinsiyeti ve dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumu arasındaki ilişki

			Dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	31	7	19	9	7	73
		%	42.5	9.6	26.0	12.3	9.6	100.0
		%	29.0	21.9	79.2	31.0	31.8	
	Erkek	Sayı	76	25	5	20	15	141
		%	53.9	17.7	3.5	14.2	10.6	100.0
		%	71.0	78.1	20.8	69.0	68.2	
Toplam		Sayı	107	32	24	29	22	214
		%	50.0	15.0	11.2	13.6	10.3	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Katılımcıların cinsiyetleri ve eşit rantın verilmesi durumunda müstakil evde yaşamayı tercih etme durumları arasında istatistiksel olarak ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare:10.586, df:4, p:0.032<0.05). Erkeklerin kadınlara göre müstakil evde yaşamaya daha istekli oldukları görülmüştür (Çizelge 7.11).

Çizelge 7.11. Katılımcıların cinsiyeti ve müstakil evde yaşamayı tercih etme durumu arasındaki ilişki

			Aynı rantın verilmesi durumunda müstakil evde yaşamayı tercih etme durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Cinsiyet	Kadın	Sayı	50	9	8	1	5	73
		%	68.5	12.3	11.0	1.4	6.8	100.0
		%	30.1	37.5	72.7	25.0	55.6	
	Erkek	Sayı	116	15	3	3	4	141
		%	82.3	10.6	2.1	2.1	2.8	100.0
		%	69.9	62.5	27.3	75.0	44.4	
Toplam		Sayı	166	24	11	4	9	214
		%	77.6	11.2	5.1	1.9	4.2	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Katılımcıların eğitim durumları ile mahremiyet arasında istatistiki açıdan ilişki bulunmuştur (Khi-Kare: 46.531, df:24, p:0.004<0.05). Yenileme sonrasında mahremiyet olgusunun kalmadığını belirtenlerin önemli bölümü orta düzey eğitim seviyesine sahip kişilerden oluşmaktadır (Çizelge 7.12).

Çizelge 7.12. Katılımcıların eğitim durumları ve yeni yapı düzeninde mahremiyetin kalmamış olma durumu arasındaki ilişki

			Mahremiyetin kalmamış olma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Eğitim durumu	Okur-yazar değil	Sayı	10	1	3	1	1	16
		%	62.5	6.3	18.8	6.3	6.3	100.0
		%	6.8	3.2	25.0	7.1	10.0	
	Okur-yazar	Sayı	9	2	1	0	0	12
		%	75.0	16.7	8.3	0.0	0.0	100.0
		%	6.1	6.5	8.3	0.0	0.0	
	İlkokul	Sayı	50	16	2	4	2	74
		%	67.6	21.6	2.7	5.4	2.7	100.0
		%	34.0	51.6	16.7	28.6	20.0	
	Ortaokul	Sayı	28	2	2	2	0	34
		%	82.4	5.9	5.9	5.9	0.0	100.0
		%	19.0	6.5	16.7	14.3	0.0	
	Lise	Sayı	42	7	2	5	3	59
		%	71.2	11.9	3.4	8.5	5.1	100.0
		%	28.6	22.6	16.7	35.7	30.0	

	Lisans	Sayı	8	3	2	2	3	18
		%	44.4	16.7	11.1	11.1	16.7	100.0
		%	5.4	9.7	16.7	14.3	30.0	
	Lisansüstü	Sayı	0	0	0	0	1	1
		%	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0	100.0
		%	0.0	0.0	0.0	0.0	10.0	
Toplam		Sayı	147	31	12	14	10	214
		%	68.7	14.5	5.6	6.5	4.7	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Katılımcıların medeni hali ve eski yapı tiplerinin beğenilmesi durumları arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 27.243, df:12, p:0.007<0.05). Bekâr, boşanmış ve dul katılımcıların "önceki yapı tiplerini daha çok beğeniyorum" ifadesine daha çok katılmadıkları görülmektedir. Buna karşın evli olanlar daha çok eski yapı tiplerini beğenmektedir (Çizelge 7.13).

Çizelge 7.13. Katılımcıların medeni hali ve eski yapı tiplerinin beğenilmesi arasındaki ilişki

			Eski yapı tiplerini beğenme durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Medeni hâl	Bekâr	Sayı	5	3	4	9	18	39
		%	12.8	7.7	10.3	23.1	46.2	100.0
		%	7.6	9.4	25.0	25.0	28.1	
	Evli	Sayı	59	23	11	26	39	158
		%	37.3	14.6	7.0	16.5	24.7	100.0
		%	89.4	71.9	68.8	72.2	60.9	
	Boşanmış	Sayı	1	0	0	0	2	3
		%	33.3	0.0	0.0	0.0	66.7	100.0
		%	1.5	0.0	0.0	0.0	3.1	
	Dul	Sayı	1	6	1	1	5	14
		%	7.1	42.9	7.1	7.1	35.7	100.0
		%	1.5	18.8	6.3	2.8	7.8	
Toplam		Sayı	66	32	16	36	64	214
		%	30.8	15.0	7.5	16.8	29.9	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Medeni hâl ve apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumu arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 24.213, df:12, p:0.019<0.05). Evli olan katılımcıların apartman dairesinde yaşama memnuniyetsizlikleri yüksek oranda iken diğer katılımcıların bu konudaki oranı daha düşüktür (Çizelge 7.14).

Çizelge 7.14. Medeni hali ve apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumu arasındaki ilişki

			Apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Medeni hâl	Bekâr	Sayı	17	4	2	4	12	39
		%	43.6	10.3	5.1	10.3	30.8	100.0
		%	12.2	14.3	33.3	28.6	44.4	
	Evli	Sayı	108	23	3	9	15	158
		%	68.4	14.6	1.9	5.7	9.5	100.0
		%	77.7	82.1	50.0	64.3	55.6	
	Boşanmış	Sayı	2	1	0	0	0	3
		%	66.7	33.3	0.0	0.0	0.0	100.0
		%	1.4	3.6	0.0	0.0	0.0	
	Dul	Sayı	12	0	1	1	0	14
		%	85.7	0.0	7.1	7.1	0.0	100.0
		%	8.6	0.0	16.7	7.1	0.0	
Toplam		Sayı	139	28	6	14	27	214
		%	65.0	13.1	2.8	6.5	12.6	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Katılımcıların gelir düzeyi ve eski yapı tiplerinin beğenilmesi arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 36.596, df:24, p:0.048<0.05). Buna göre gelir düzeyi yükseldikçe eski yapı tiplerinin beğenilme oranlarının düştüğü görülmektedir (Çizelge 7.15).

Çizelge 7.15. Katılımcıların gelir düzeyi ve eski yapı tiplerinin beğenilmesi arasındaki ilişki

			Eski yapı tiplerini beğenme durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Gelir düzeyi	1300 TL'den az	Sayı	12	10	3	14	17	56
		%	21.4	17.9	5.4	25.0	30.4	100.0
		%	18.2	31.3	18.8	38.9	26.6	
	1300-1500 TL	Sayı	18	8	5	9	7	47
		%	38.3	17.0	10.6	19.1	14.9	100.0
		%	27.3	25.0	31.3	25.0	10.9	
	1501-2000 TL	Sayı	14	9	3	4	7	37
		%	37.8	24.3	8.1	10.8	18.9	100.0
		%	21.2	28.1	18.8	11.1	10.9	
	2001-2500 TL	Sayı	12	2	2	4	13	33
		%	36.4	6.1	6.1	12.1	39.4	100.0
		%	18.2	6.3	12.5	11.1	20.3	
	2501-3500 TL	Sayı	7	2	3	3	9	24
		%	29.2	8.3	12.5	12.5	37.5	100.0
		%	10.6	6.3	18.8	8.3	14.1	
	3501-5000 TL	Sayı	3	1	0	0	9	13
		%	23.1	7.7	0.0	0.0	69.2	100.0

		%	4.5	3.1	0.0	0.0	14.1	
	5001 TL ve üzeri	Sayı	0	0	0	2	2	4
		%	0.0	0.0	0.0	50.0	50.0	100.0
		%	0.0	0.0	0.0	5.6	3.1	
Toplam		Sayı	66	32	16	36	64	214
		%	30.8	15.0	7.5	16.8	29.9	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Katılımcıların gelir düzeyleri ve özel bahçe sahipliliği arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 46.810, df:24, p:0.004<0.05). Genel olarak her gelir düzeyindeki katılımcı için özel bahçenin önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak eğitim seviyesi yükseldikçe özel bahçe önemine katılma durumunda düşüş olduğu görülmektedir (Çizelge 7.16).

Çizelge 7.16. Katılımcıların gelir düzeyi ve özel bahçe sahipliliği arasındaki ilişki

			Özel bahçe sahipliliğinin önemine katılma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Gelir düzeyi	1300 TL'den az	Sayı	27	15	5	7	2	56
		%	48.2	26.8	8.9	12.5	3.6	100.0
		%	19.4	31.9	45.5	63.6	33.3	
	1300-1500 TL	Sayı	33	7	3	3	1	47
		%	70.2	14.9	6.4	6.4	2.1	100.0
		%	23.7	14.9	27.3	27.3	16.7	
	1501-2000 TL	Sayı	30	6	1	0	0	37
		%	81.1	16.2	2.7	0.0	0.0	100.0
		%	21.6	12.8	9.1	0.0	0.0	
	2001-2500 TL	Sayı	23	9	1	0	0	33
		%	69.7	27.3	3.0	0.0	0.0	100.0
		%	16.5	19.1	9.1	0.0	0.0	
	2501-3500 TL	Sayı	16	7	0	1	0	24
		%	66.7	29.2	0.0	4.2	0.0	100.0
		%	11.5	14.9	0.0	9.1	0.0	
	3501-5000 TL	Sayı	8	1	1	0	3	13
		%	61.5	7.7	7.7	0.0	23.1	100.0
		%	5.8	2.1	9.1	0.0	50.0	
	5001 TL ve üzeri	Sayı	2	2	0	0	0	4
		%	50.0	50.0	0.0	0.0	0.0	100.0
		%	1.4	4.3	0.0	0.0	0.0	
Toplam		Sayı	139	47	11	11	6	214
		%	65.0	22.0	5.1	5.1	2.8	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Katılımcıların gelir düzeyi ve müstakil evde yaşama tercihleri arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 37.964, df:24, p:0.035<0.05). Gelir

düzeyi yükseldikçe katılımcıların müstakil evde yaşama isteklerinin düştüğü görülmektedir (Çizelge 7.17).

Çizelge 7.17. Katılımcıların gelir düzeyi ve müstakil evde yaşamayı tercih etme durumu arasındaki ilişki

			Aynı rantın verilmesi durumunda müstakil evde yaşamayı tercih etme durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Gelir düzeyi	1300 TL'den az	Sayı	38	6	3	2	7	56
		%	67.9	10.7	5.4	3.6	12.5	100.0
		%	22.9	25.0	27.3	50.0	77.8	
	1300-1500 TL	Sayı	37	4	6	0	0	47
		%	78.7	8.5	12.8	0.0	0.0	100.0
		%	22.3	16.7	54.5	0.0	0.0	
	1501-2000 TL	Sayı	30	5	1	0	1	37
		%	81.1	13.5	2.7	0.0	2.7	100.0
		%	18.1	20.8	9.1	0.0	11.1	
	2001-2500 TL	Sayı	25	7	0	0	1	33
		%	75.8	21.2	0.0	0.0	3.0	100.0
		%	15.1	29.2	0.0	0.0	11.1	
	2501-3500 TL	Sayı	20	2	0	2	0	24
		%	83.3	8.3	0.0	8.3	0.0	100.0
		%	12.0	8.3	0.0	50.0	0.0	
	3501-5000 TL	Sayı	12	0	1	0	0	13
		%	92.3	0.0	7.7	0.0	0.0	100.0
		%	7.2	0.0	9.1	0.0	0.0	
	5001 TL ve üzeri	Sayı	4	0	0	0	0	4
		%	100.0	0.0	0.0	0.0	0.0	100.0
		%	2.4	0.0	0.0	0.0	0.0	
Toplam		Sayı	166	24	11	4	9	214
		%	77.6	11.2	5.1	1.9	4.2	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Yine gelir düzeyi ve suç oranlarının arttığı ifadesine katılma durumları arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 40.534, df:24, p:0.019<0.05). Bu durumda gelir düzeyi ile suç oranlarının artmış olma düşüncesi arasında ters orantının olduğu görülmüştür (Çizelge 7.18).

Çizelge 7.18. Katılımcıların gelir düzeyi ve suç oranlarının artmış olma düşüncesi arasındaki ilişki

			Suç oranlarının artmış olma düşüncesi					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Gelir düzeyi	1300 TL'den az	Sayı	27	10	3	3	13	56
		%	48.2	17.9	5.4	5.4	23.2	100.0
		%	19.6	41.7	30.0	18.8	50.0	
	1300-1500 TL	Sayı	34	3	3	3	4	47
		%	72.3	6.4	6.4	6.4	8.5	100.0
		%	24.6	12.5	30.0	18.8	15.4	
	1501-2000 TL	Sayı	28	4	2	0	3	37
		%	75.7	10.8	5.4	0.0	8.1	100.0
		%	20.3	16.7	20.0	0.0	11.5	
	2001-2500 TL	Sayı	23	4	1	2	3	33
		%	69.7	12.1	3.0	6.1	9.1	100.0
		%	16.7	16.7	10.0	12.5	11.5	
	2501-3500 TL	Sayı	15	3	0	4	2	24
		%	62.5	12.5	0.0	16.7	8.3	100.0
		%	10.9	12.5	0.0	25.0	7.7	
	3501-5000 TL	Sayı	10	0	0	2	1	13
		%	76.9	0.0	0.0	15.4	7.7	100.0
		%	7.2	0.0	0.0	12.5	3.8	
	5001 TL ve üzeri	Sayı	1	0	1	2	0	4
		%	25.0	0.0	25.0	50.0	0.0	100.0
		%	.7	0.0	10.0	12.5	0.0	
Toplam		Sayı	138	24	10	16	26	214
		%	64.5	11.2	4.7	7.5	12.1	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Katılımcıların alandaki ikamet süreleri ve yaya ulaşımının rahat olması durumu arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare:27.375, df: 12, p:0.007<0.05). Alanda 15 yıl ve üzerinde süre ile ikamet eden katılımcıların yaya ulaşımının yenileme öncesine göre daha rahat olduğu ifadesine olan katılma oranlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir (Çizelge 7.19).

Çizelge 7.19. Katılımcıların ikamet süresi ve yaya ulaşımının yenileme öncesine göre daha rahat olma durumu arasındaki ilişki

			Yaya ulaşımının yenileme öncesine göre daha rahat olma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
İkamet süresi	5 yıl altı	Sayı	10	5	1	0	2	18
		%	55.6	27.8	5.6	0.0	11.1	100.0
		%	10.5	12.8	4.5	0.0	7.7	
	5-9 yıl	Sayı	30	11	5	1	4	51

		%	58.8	21.6	9.8	2.0	7.8	100.0
		%	31.6	28.2	22.7	3.1	15.4	
	10-14 yıl	Sayı	27	9	7	7	7	57
		%	47.4	15.8	12.3	12.3	12.3	100.0
		%	28.4	23.1	31.8	21.9	26.9	
	15 yıl ve üzeri	Sayı	28	14	9	24	13	88
		%	31.8	15.9	10.2	27.3	14.8	100.0
		%	29.5	35.9	40.9	75.0	50.0	
Toplam		Sayı	95	39	22	32	26	214
		%	44.4	18.2	10.3	15.0	12.1	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Yine ikamet süreleri ve dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumları arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare:27.474, df: 12, p:0.003<0.05). Alanda 5-9 yıl arasında ikamet eden kişilerin dışarıdan gelenlerden daha çok rahatsız olduğu görülmektedir (Çizelge 7.20).

Çizelge 7.20. Katılımcıların ikamet süresi ve dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumu arasındaki ilişki

			Dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
İkamet süresi	5 yıl altı	Sayı	11	2	0	4	1	18
		%	61.1	11.1	0.0	22.2	5.6	100.0
		%	10.3	6.3	0.0	13.8	4.5	
	5-9 yıl	Sayı	37	8	1	2	3	51
		%	72.5	15.7	2.0	3.9	5.9	100.0
		%	34.6	25.0	4.2	6.9	13.6	
	10-14 yıl	Sayı	27	11	8	6	5	57
		%	47.4	19.3	14.0	10.5	8.8	100.0
		%	25.2	34.4	33.3	20.7	22.7	
	15 yıl ve üzeri	Sayı	32	11	15	17	13	88
		%	36.4	12.5	17.0	19.3	14.8	100.0
		%	29.9	34.4	62.5	58.6	59.1	
Toplam		Sayı	107	32	24	29	22	214
		%	50.0	15.0	11.2	13.6	10.3	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Alandaki ikamet süreleri ve güvende hissetme durumu arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare:21.999, df: 12, p:0.038<0.05). 15 yıl ve üzerinde süre ile ikamet eden katılımcıların yenileme sonrasında oluşan yeni mekânda güvende hissetme ifadesine olan katılımları daha yüksek düzeyde olmuştur (Çizelge 7.21).

Çizelge 7.21. Katılımcıların ikamet süresi ve yeni mekânda daha güvende hissetme durumu arasındaki ilişki

			Yeni mekânda daha güvende hissetme durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
İkamet süresi	5 yıl altı	Sayı	10	6	0	1	1	18
		%	55.6	33.3	0.0	5.6	5.6	100.0
		%	8.5	17.6	0.0	5.3	3.7	
	5-9 yıl	Sayı	34	4	2	3	8	51
		%	66.7	7.8	3.9	5.9	15.7	100.0
		%	29.1	11.8	11.8	15.8	29.6	
	10-14 yıl	Sayı	27	11	10	4	5	57
		%	47.4	19.3	17.5	7.0	8.8	100.0
		%	23.1	32.4	58.8	21.1	18.5	
	15 yıl ve üzeri	Sayı	46	13	5	11	13	88
		%	52.3	14.8	5.7	12.5	14.8	100.0
		%	39.3	38.2	29.4	57.9	48.1	
Toplam		Sayı	117	34	17	19	27	214
		%	54.7	15.9	7.9	8.9	12.6	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

İkamet süreleri ve yaşamın genel olarak olumsuz etkilenmesi arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare:27.524, df: 12, p:0.006<0.05). Alanda 5 yıl altında süre ikamet edenler dışındaki grupların yaşamlarının olumsuz etkilenme durumları yaklaşık aynı düzeyde ve yüksek oranda olmuştur (Çizelge 7.22).

Çizelge 7.22. Katılımcıların ikamet süresi ve yaşantının olumsuz etkilenmiş olma durumu arasındaki ilişki

			Yaşantının olumsuz etkilenmiş olma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
İkamet süresi	5 yıl altı	Sayı	11	4	1	2	0	18
		%	61.1	22.2	5.6	11.1	0.0	100.0
		%	10.0	7.8	3.6	12.5	0.0	
	5-9 yıl	Sayı	34	14	2	0	1	51
		%	66.7	27.5	3.9	0.0	2.0	100.0
		%	30.9	27.5	7.1	0.0	11.1	
	10-14 yıl	Sayı	32	10	10	5	0	57
		%	56.1	17.5	17.5	8.8	0.0	100.0
		%	29.1	19.6	35.7	31.3	0.0	
	15 yıl ve üzeri	Sayı	33	23	15	9	8	88
		%	37.5	26.1	17.0	10.2	9.1	100.0
		%	30.0	45.1	53.6	56.3	88.9	
Toplam		Sayı	110	51	28	16	9	214
		%	51.4	23.8	13.1	7.5	4.2	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

7.2.2. Morfolojik ve sosyo-kültürel verilerin çapraz ilişkilendirilmesi

Yeni yapıların kuşatılmışlık hissi yaratma durumu ve yapı yoğunluğunun artmasına dayalı rahatsız olma durumları arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 363.649, df:16, p:0.000<0.05). Bu iki durum arasında çok yakın ilişki olduğu ve katılımcıların büyük çoğunluğunun bu ilişkiyi gördüğü ortaya çıkmıştır (Çizelge 7.23).

Çizelge 7.23. Kuşatılmışlık hissi ve yapı yoğunluğunun artmasına dayalı rahatsız olma durumu arasındaki ilişki

			Yapı yoğunluğunun artmış olmasına dayalı olarak rahatsız olma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Kuşatılmışlık hissi	Tamamen katılıyorum	Sayı	107	10	0	0	4	121
		%	88.4	8.3	0.0	0.0	3.3	100.0
		%	84.9	24.4	0.0	0.0	16.0	
	Katılıyorum	Sayı	15	28	0	0	0	43
		%	34.9	65.1	0.0	0.0	0.0	100.0
		%	11.9	68.3	0.0	0.0	0.0	
	Kararsızım	Sayı	1	2	6	6	4	19
		%	5.3	10.5	31.6	31.6	21.1	100.0
		%	.8	4.9	85.7	40.0	16.0	
	Katılmıyorum	Sayı	0	1	1	8	0	10
		%	0.0	10.0	10.0	80.0	0.0	100.0
		%	0.0	2.4	14.3	53.3	0.0	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	3	0	0	1	17	21
		%	14.3	0.0	0.0	4.8	81.0	100.0
		%	2.4	0.0	0.0	6.7	68.0	
Toplam		Sayı	126	41	7	15	25	214
		%	58.9	19.2	3.3	7.0	11.7	100.0
		%	100.0	100	100	100	100	

Kuşatılmışlık hissi ve yeşil alanların dönüşmesini olumlu bulma durumları arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 42.217, df:16, p:0.000<0.05). Yeni yapıların kuşatılmışlık hissini yaratma ve yeşil alanların dönüşümünü olumlu bulma ifadelerine olan katılımlar ve katılmama durumları yaklaşık aynı düzeyde çıkmıştır (Çizelge 7.24).

Çizelge 7.24. Kuşatılmışlık hissi ve yeşil alanların dönüşmesini olumlu bulma durumu arasındaki ilişki

			Yeşil alanlara dönüşmesini olumlu bulma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Kuşatılmışlık hissi	Tamamen katılıyorum	Sayı	**38**	**19**	8	**34**	**22**	121
		%	31.4	15.7	6.6	28.1	18.2	100.0
		%	60.3	51.4	47.1	51.5	71.0	
	Katılıyorum	Sayı	5	11	6	17	4	43
		%	11.6	25.6	14.0	39.5	9.3	100.0
		%	7.9	29.7	35.3	25.8	12.9	
	Kararsızım	Sayı	5	2	3	8	1	19
		%	26.3	10.5	15.8	42.1	5.3	100.0
		%	7.9	5.4	17.6	12.1	3.2	
	Katılmıyorum	Sayı	0	2	0	6	2	10
		%	0.0	20.0	0.0	60.0	20.0	100.0
		%	0.0	5.4	0.0	9.1	6.5	4.7
	Hiç katılmıyorum	Sayı	15	3	0	1	2	21
		%	71.4	14.3	0.0	4.8	9.5	100.0
		%	23.8	8.1	0.0	1.5	6.5	
Toplam		Sayı	63	37	17	66	31	214
		%	29.4	17.3	7.9	30.8	14.5	100.0
		%	100.0	100	100	100	100	

Kuşatılmışlık hissi ile açık ve yeşil alanların artması arasında istatistiksel olarak ilişki bulunmuştur (Khi-Kare: 64.926, df:16, p:0.000<0.05). Bu bağlamda ankete katılanların önemli bir bölümü hem yeni yapıların kuşatılmışlık hissi yarattığını hem de açık ve yeşil alan miktarını arttığını ifade etmiştir (Çizelge 7.25).

Çizelge 7.25. Kuşatılmışlık hissi ve açık ve yeşil alanların arttığını hissetme durumu arasındaki ilişki

			Açık ve yeşil alanların arttığını hissetme durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Kuşatılmışlık hissi	Tamamen katılıyorum	Sayı	60	19	9	8	25	121
		%	49.6	15.7	7.4	6.6	20.7	100.0
		%	65.2	36.5	60.0	36.4	75.8	
	Katılıyorum	Sayı	7	24	4	6	2	43
		%	16.3	55.8	9.3	14.0	4.7	100.0
		%	7.6	46.2	26.7	27.3	6.1	
	Kararsızım	Sayı	9	4	1	5	0	19
		%	47.4	21.1	5.3	26.3	0.0	100.0
		%	9.8	7.7	6.7	22.7	0.0	
	Katılmıyorum	Sayı	1	4	1	3	1	10
		%	10.0	40.0	10.0	30.0	10.0	100.0
		%	1.1	7.7	6.7	13.6	3.0	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	15	1	0	0	5	21
		%	71.4	4.8	0.0	0.0	23.8	100.0

		%	16.3	1.9	0.0	0.0	15.2	
Toplam		Sayı	92	52	15	22	33	214
		%	43.0	24.3	7.0	10.3	15.4	100.0
		%	100.0	100	100	100	100	

Mahremiyetin kalmamış olma durumu ve özel bahçe sahipliliğinin önemi arasında istatistiki açıdan önemli ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 138.489, df:16, p:0.000<0.05). Katılımcıların çoğu yeni yapı düzeninde mahremiyetin kalmamasının özel bahçe olgusuyla ilişkili olduğunu ifade etmiştir (Çizelge 7.26).

Çizelge 7.26. Mahremiyetin kalmamış olma durumu ve özel bahçe sahipliliğinin önemine katılma durumu arasındaki ilişki

			Özel bahçe sahipliliğinin önemine katılma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Mahremiyetin kalmamış olma durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	114	28	4	0	1	147
		%	77.6	19.0	2.7	0.0	.7	100.0
		%	82.0	59.6	36.4	0.0	16.7	
	Katılıyorum	Sayı	18	11	1	1	0	31
		%	58.1	35.5	3.2	3.2	0.0	100.0
		%	12.9	23.4	9.1	9.1	0.0	
	Kararsızım	Sayı	2	3	3	4	0	12
		%	16.7	25.0	25.0	33.3	0.0	100.0
		%	1.4	6.4	27.3	36.4	0.0	
	Katılmıyorum	Sayı	3	3	2	5	1	14
		%	21.4	21.4	14.3	35.7	7.1	100.0
		%	2.2	6.4	18.2	45.5	16.7	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	2	2	1	1	4	10
		%	20.0	20.0	10.0	10.0	40.0	100.0
		%	1.4	4.3	9.1	9.1	66.7	
Toplam		Sayı	139	47	11	11	6	214
		%	65.0	22.0	5.1	5.1	2.8	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Yine mahremiyetin kalmama durumu ile açık ve yeşil alanların sık kullanılması arasında istatistiksel olarak ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 52.121, df:16, p:0.000<0.05). Buna göre mahremiyetin kalmadığını ifade edenlerin önemli bir bölümü açık ve yeşil alanları daha sık kullanmaya başlamıştır (Çizelge 7.27).

Çizelge 7.27. Mahremiyetin kalmamış olma durumu ve açık ve yeşil alanları sık kullanma durumu arasındaki ilişki

			Açık ve yeşil alanları sık kullanma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Mahremiyetin kalmamış olma durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	69	24	2	33	19	147
		%	46.9	16.3	1.4	22.4	12.9	100.0
		%	71.9	47.1	50.0	89.2	73.1	
	Katılıyorum	Sayı	12	15	0	2	2	31
		%	38.7	48.4	0.0	6.5	6.5	100.0
		%	12.5	29.4	0.0	5.4	7.7	
	Kararsızım	Sayı	3	7	1	1	0	12
		%	25.0	58.3	8.3	8.3	0.0	100.0
		%	3.1	13.7	25.0	2.7	0.0	
	Katılmıyorum	Sayı	10	2	1	1	0	14
		%	71.4	14.3	7.1	7.1	0.0	100.0
		%	10.4	3.9	25.0	2.7	0.0	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	2	3	0	0	5	10
		%	20.0	30.0	0.0	0.0	50.0	100.0
		%	2.1	5.9	0.0	0.0	19.2	
Toplam		Sayı	96	51	4	37	26	214
		%	44.9	23.8	1.9	17.3	12.1	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Mahremiyet olgusu ve dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumları arasında istatistiki olarak ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 56.385, df:16, p:0.000<0.05). Mahremiyetin kalmadığını ifade edenlerin önemli bir bölümü dışarıdan gelip alana yerleşen insanlardan rahatsız olduğunu dile getirmiştir (Çizelge 7.28).

Çizelge 7.28. Mahremiyetin kalmamış olma durumu ve dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumu arasındaki ilişki

			Dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Mahremiyetin kalmamış olma durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	89	18	15	11	14	147
		%	60.5	12.2	10.2	7.5	9.5	100.0
		%	83.2	56.3	62.5	37.9	63.6	
	Katılıyorum	Sayı	10	11	2	6	2	31
		%	32.3	35.5	6.5	19.4	6.5	100.0
		%	9.3	34.4	8.3	20.7	9.1	
	Kararsızım	Sayı	0	2	5	4	1	12
		%	0.0	16.7	41.7	33.3	8.3	100.0
		%	0.0	6.3	20.8	13.8	4.5	
	Katılmıyorum	Sayı	3	1	1	5	4	14
		%	21.4	7.1	7.1	35.7	28.6	100.0
		%	2.8	3.1	4.2	17.2	18.2	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	5	0	1	3	1	10

		%	50.0	0.0	10.0	30.0	10.0	100.0
		%	4.7	0.0	4.2	10.3	4.5	
Toplam		Sayı	107	32	24	29	22	214
		%	50.0	15.0	11.2	13.6	10.3	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Yeni yapıların Konya Kent kimliğini yansıtma durumu ve ekonomik rantın kenti kimliksizleştirme durumları arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 27.908, df: 16, p:0.032<0.05). Buna göre, ekonomik rantın kenti kimliksizleştirdiğini düşünenlerin büyük bir bölümü yeni yapıların Konya Kenti'nin kimliğini yansıtmadığını belirtmiştir (Çizelge 7.20).

Çizelge 7.29. Yeni yapıların Konya Kent kimliğini yansıtma durumu ve ekonomik rantın kenti kimliksizleştirdiği düşüncesine katılma durumu arasındaki ilişki

			Ekonomik rantın kenti kimliksizleştirdiği düşüncesine katılma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yeni yapıların Konya Kent kimliğini yansıtma durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	13	1	3	1	3	21
		%	61.9	4.8	14.3	4.8	14.3	100.0
		%	10.1	2.9	10.0	11.1	25.0	
	Katılıyorum	Sayı	3	2	2	1	3	11
		%	27.3	18.2	18.2	9.1	27.3	100.0
		%	2.3	5.9	6.7	11.1	25.0	
	Kararsızım	Sayı	20	9	9	3	1	42
		%	47.6	21.4	21.4	7.1	2.4	100.0
		%	15.5	26.5	30.0	33.3	8.3	
	Katılmıyorum	Sayı	43	10	6	2	0	61
		%	70.5	16.4	9.8	3.3	0.0	100.0
		%	33.3	29.4	20.0	22.2	0.0	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	50	12	10	2	5	79
		%	63.3	15.2	12.7	2.5	6.3	100.0
		%	38.8	35.3	33.3	22.2	41.7	
Toplam		Sayı	129	34	30	9	12	214
		%	60.3	15.9	14.0	4.2	5.6	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Aidiyet ve eski yapı tiplerinin beğenilme durumları arasında istatistiki olarak ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 84.442, df: 16, p:0.000<0.05). Eski yapı tiplerini beğenmediğini ifade edenlerin önemli bir bölümü kendini daha çok yeni mekâna ait hissetmektedir. Kendini yeni mekâna ait hissetmeyenlerin önemli bir bölümü ise eski yapı tiplerini daha çok beğendiğini ifade etmiştir (Çizelge 7.30).

Çizelge 7.30. Aidiyet ve eski yapı tiplerinin beğenilmesi arasındaki ilişki

			Eski yapı tiplerini beğenme durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yeni mekâna ait hissetme durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	10	3	0	3	30	46
		%	21.7	6.5	0.0	6.5	65.2	100.0
		%	15.2	9.4	0.0	8.3	46.9	
	Katılıyorum	Sayı	5	4	2	3	6	20
		%	25.0	20.0	10.0	15.0	30.0	100.0
		%	7.6	12.5	12.5	8.3	9.4	
	Kararsızım	Sayı	0	7	2	0	6	15
		%	0.0	46.7	13.3	0.0	40.0	100.0
		%	0.0	21.9	12.5	0.0	9.4	
	Katılmıyorum	Sayı	24	12	11	25	8	80
		%	30.0	15.0	13.8	31.3	10.0	100.0
		%	36.4	37.5	68.8	69.4	12.5	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	27	6	1	5	14	53
		%	50.9	11.3	1.9	9.4	26.4	100.0
		%	40.9	18.8	6.3	13.9	21.9	
Toplam		Sayı	66	32	16	36	64	214
		%	30.8	15.0	7.5	16.8	29.9	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Aidiyet ve yapı yoğunluğunun artmasına dayalı olarak rahatsız olma durumları arasında istatistiki açıdan önemli ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 58.077, df: 16, p:0.000<0.05). Yapısal yoğunluğun artışından rahatsız olan katılımcıların önemli bir bölümü kendini yeni mekâna ait hissetmemektedir (Çizelge 7.31).

Çizelge 7.31. Aidiyet ve yapı yoğunluğunun artmasına dayalı rahatsız olma durumu arasındaki ilişki

			Yapı yoğunluğunun artmış olmasına dayalı olarak rahatsız olma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yeni mekâna ait hissetme durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	22	5	0	4	15	46
		%	47.8	10.9	0.0	8.7	32.6	100.0
		%	17.5	12.2	0.0	26.7	60.0	
	Katılıyorum	Sayı	8	5	0	5	2	20
		%	40.0	25.0	0.0	25.0	10.0	100.0
		%	6.3	12.2	0.0	33.3	8.0	
	Kararsızım	Sayı	10	1	1	1	2	15
		%	66.7	6.7	6.7	6.7	13.3	100.0
		%	7.9	2.4	14.3	6.7	8.0	
	Katılmıyorum	Sayı	45	23	6	4	2	80
		%	56.3	28.8	7.5	5.0	2.5	100.0
		%	35.7	56.1	85.7	26.7	8.0	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	41	7	0	1	4	53
		%	77.4	13.2	0.0	1.9	7.5	100.0

		%	32.5	17.1	0.0	6.7	16.0	
		Sayı	126	41	7	15	25	214
		%	58.9	19.2	3.3	7.0	11.7	100.0
Toplam		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Aidiyet ve özel bahçe sahipliliği arasında istatistiki açıdan önemli ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 43.176, df: 16, p:0.000<0.05). Özel bahçeye sahip olmanın önemli olduğunu ifade edenlerin büyük bir bölümü kendilerini yenileme sonrası mekâna ait hissetmediklerini belirtmiştir (Çizelge 7.32).

Çizelge 7.32. Aidiyet ve özel bahçe sahipliliğinin önemine katılma durumu arasındaki ilişki

			Özel bahçe sahipliliğinin önemine katılma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yeni mekâna ait hissetme durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	31	4	3	4	4	46
		%	67.4	8.7	6.5	8.7	8.7	100.0
		%	22.3	8.5	27.3	36.4	66.7	
	Katılıyorum	Sayı	12	6	0	2	0	20
		%	60.0	30.0	0.0	10.0	0.0	100.0
		%	8.6	12.8	0.0	18.2	0.0	
	Kararsızım	Sayı	5	3	3	3	1	15
		%	33.3	20.0	20.0	20.0	6.7	100.0
		%	3.6	6.4	27.3	27.3	16.7	
	Katılmıyorum	Sayı	48	25	4	2	1	80
		%	60.0	31.3	5.0	2.5	1.3	100.0
		%	34.5	53.2	36.4	18.2	16.7	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	43	9	1	0	0	53
		%	81.1	17.0	1.9	0.0	0.0	100.0
		%	30.9	19.1	9.1	0.0	0.0	
Toplam		Sayı	139	47	11	11	6	214
		%	65.0	22.0	5.1	5.1	2.8	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Aidiyet ve sokak kültürünün kaybolma durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 56.046, df: 16, p:0.000<0.05). Bu bağlamda sokak kültürünün kaybolduğunu belirten katılımcıların çoğu kendilerini yeni mekâna ait hissetmediklerini ifade etmişlerdir (Çizelge 7.33).

Çizelge 7.33. Aidiyet ve sokak kültürünün kaybolduğu düşüncesine katılma durumu arasındaki ilişki

			Sokak kültürünün kaybolduğu düşüncesine katılma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yeni mekâna ait hissetme durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	37	3	4	2	0	46
		%	80.4	6.5	8.7	4.3	0.0	100.0
		%	22.2	9.7	50.0	28.6	0.0	
	Katılıyorum	Sayı	7	9	1	2	1	20
		%	35.0	45.0	5.0	10.0	5.0	100.0
		%	4.2	29.0	12.5	28.6	100.0	
	Kararsızım	Sayı	12	0	2	1	0	15
		%	80.0	0.0	13.3	6.7	0.0	100.0
		%	7.2	0.0	25.0	14.3	0.0	
	Katılmıyorum	Sayı	60	17	1	2	0	80
		%	75.0	21.3	1.3	2.5	0.0	100.0
		%	35.9	54.8	12.5	28.6	0.0	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	51	2	0	0	0	53
		%	96.2	3.8	0.0	0.0	0.0	100.0
		%	30.5	6.5	0.0	0.0	0.0	
Toplam		Sayı	167	31	8	7	1	214
		%	78.0	14.5	3.7	3.3	.5	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Yine aidiyet ve komşuluk kültürü arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 39.944, df: 16, p:0.001<0.05). Kendini yenileme sonrası mekâna ait hissetmeyenlerin çoğu komşuluk kültürünün kaybolduğunu belirtmiştir (Çizelge 7.34).

Çizelge 7.34. Aidiyet ve Komşuluk kültürü arasındaki ilişki

			Komşuluk kültürünün olumsuz yönde değiştiği düşüncesine katılma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yeni mekâna ait hissetme durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	31	5	3	5	2	46
		%	67.4	10.9	6.5	10.9	4.3	100.0
		%	18.1	27.8	50.0	33.3	50.0	
	Katılıyorum	Sayı	13	3	0	4	0	20
		%	65.0	15.0	0.0	20.0	0.0	100.0
		%	7.6	16.7	0.0	26.7	0.0	
	Kararsızım	Sayı	10	0	0	5	0	15
		%	66.7	0.0	0.0	33.3	0.0	100.0
		%	5.8	0.0	0.0	33.3	0.0	
	Katılmıyorum	Sayı	69	7	2	1	1	80
		%	86.3	8.8	2.5	1.3	1.3	100.0
		%	40.4	38.9	33.3	6.7	25.0	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	48	3	1	0	1	53
		%	90.6	5.7	1.9	0.0	1.9	100.0

		%	28.1	16.7	16.7	0.0	25.0	
		Sayı	171	18	6	15	4	214
		%	79.9	8.4	2.8	7.0	1.9	100.0
Toplam		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Yenileme sürecinden kaynaklı olarak yaşantının olumsuz etkilenmesi ve apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumları arasında istatistiki açıdan önemli ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 60.422, df:16, p:0.000<0.05). Yaşamlarının olumsuz yönde değiştiğini ifade eden katılımcıların çok büyük bir bölümü apartman dairesinde yaşamaktan memnun olmadıklarını ifade etmiştir (Çizelge 7.35).

Çizelge 7.35. Yaşantının olumsuz etkilenmesi ve apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumu arasındaki ilişki

			Apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yaşantının olumsuz etkilenmiş olma durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	85	8	1	3	13	110
		%	77.3	7.3	.9	2.7	11.8	100.0
		%	61.2	28.6	16.7	21.4	48.1	
	Katılıyorum	Sayı	36	10	2	1	2	51
		%	70.6	19.6	3.9	2.0	3.9	100.0
		%	25.9	35.7	33.3	7.1	7.4	
	Kararsızım	Sayı	12	6	1	6	3	28
		%	42.9	21.4	3.6	21.4	10.7	100.0
		%	8.6	21.4	16.7	42.9	11.1	
	Katılmıyorum	Sayı	3	4	2	2	5	16
		%	18.8	25.0	12.5	12.5	31.3	100.0
		%	2.2	14.3	33.3	14.3	18.5	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	3	0	0	2	4	9
		%	33.3	0.0	0.0	22.2	44.4	100.0
		%	2.2	0.0	0.0	14.3	14.8	
Toplam		Sayı	139	28	6	14	27	214
		%	65.0	13.1	2.8	6.5	12.6	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Yaşamın olumsuz etkilenme durumu ve yapı yoğunlukları arasında istatistiki olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 79.358, df:16, p:0.000<0.05). Yaşamlarının olumsuz yönde etkilendiğini ifade eden katılımcıların önemli bir bölümü yapı yoğunluğunun artmasına dayalı rahatsız olduklarını belirtmiştir (Çizelge 7.36).

Çizelge 7.36. Yaşantının olumsuz etkilenmesi ve yapı yoğunluğunun artmasına dayalı rahatsız olma durumu arasındaki ilişki

			Yapı yoğunluğunun artmış olmasına dayalı olarak rahatsız olma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yaşantının olumsuz etkilenmiş olma durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	81	11	1	5	12	110
		%	73.6	10.0	.9	4.5	10.9	100.0
		%	64.3	26.8	14.3	33.3	48.0	
	Katılıyorum	Sayı	26	19	2	2	2	51
		%	51.0	37.3	3.9	3.9	3.9	100.0
		%	20.6	46.3	28.6	13.3	8.0	
	Kararsızım	Sayı	14	9	2	2	1	28
		%	50.0	32.1	7.1	7.1	3.6	100.0
		%	11.1	22.0	28.6	13.3	4.0	
	Katılmıyorum	Sayı	4	2	2	4	4	16
		%	25.0	12.5	12.5	25.0	25.0	100.0
		%	3.2	4.9	28.6	26.7	16.0	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	1	0	0	2	6	9
		%	11.1	0.0	0.0	22.2	66.7	100.0
		%	.8	0.0	0.0	13.3	24.0	
Toplam		Sayı	126	41	7	15	25	214
		%	58.9	19.2	3.3	7.0	11.7	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Yaşantının olumsuz etkilenmiş olma durumları ve mahremiyetin kalmamış olma durumları arasında istatistiki açıdan anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 80.541, df:16, p:0.000<0.05). Yenileme pratiğinden yaşamlarının olumsuz etkilendiğini ifade eden katılımcıların büyük bir bölümünün mahremiyetin kalmadığı ifadesine de önemli oranda katıldığı görülmektedir (Çizelge 7.37).

Çizelge 7.37. Yaşantının olumsuz etkilenmesi ve mahremiyetin kalmamış olma durumu arasındaki ilişki

			Mahremiyetin kalmamış olma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yaşantının olumsuz etkilenmiş olma durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	90	12	0	2	6	110
		%	81.8	10.9	0.0	1.8	5.5	100.0
		%	61.2	38.7	0.0	14.3	60.0	
	Katılıyorum	Sayı	34	13	1	2	1	51
		%	66.7	25.5	2.0	3.9	2.0	100.0
		%	23.1	41.9	8.3	14.3	10.0	
	Kararsızım	Sayı	15	5	3	4	1	28
		%	53.6	17.9	10.7	14.3	3.6	100.0
		%	10.2	16.1	25.0	28.6	10.0	
	Katılmıyorum	Sayı	5	1	6	3	1	16
		%	31.3	6.3	37.5	18.8	6.3	100.0
		%	3.4	3.2	50.0	21.4	10.0	

	Hiç katılmıyorum	Sayı	3	0	2	3	1	9
		%	33.3	0.0	22.2	33.3	11.1	100.0
		%	2.0	0.0	16.7	21.4	10.0	
Toplam		Sayı	147	31	12	14	10	214
		%	68.7	14.5	5.6	6.5	4.7	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Özel bahçe sahipliliği ve yaşamın olumsuz etkilenmiş olma durumları arasında istatistiki açıdan önemli ilişkilerin olduğu görülmüştür (Khi-Kare: 122.358, df:16, p:0.000<0.05). Buna göre özel bahçe sahipliliğinin önemine katılan katılımcılar aynı zamanda yaşamlarının olumsuz etkilendiğini belirtmiştir (Çizelge 7.38).

Çizelge 7.38. Yaşantının olumsuz etkilenmesi ve özel bahçe sahipliliğinin önemine katılma durumu arasındaki ilişki

			Özel bahçe sahipliliğinin önemine katılma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yaşantının olumsuz etkilenmiş olma durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	95	9	1	2	3	110
		%	86.4	8.2	.9	1.8	2.7	100.0
		%	68.3	19.1	9.1	18.2	50.0	
	Katılıyorum	Sayı	31	20	0	0	0	51
		%	60.8	39.2	0.0	0.0	0.0	100.0
		%	22.3	42.6	0.0	0.0	0.0	
	Kararsızım	Sayı	7	10	7	2	2	28
		%	25.0	35.7	25.0	7.1	7.1	100.0
		%	5.0	21.3	63.6	18.2	33.3	
	Katılmıyorum	Sayı	3	7	3	3	0	16
		%	18.8	43.8	18.8	18.8	0.0	100.0
		%	2.2	14.9	27.3	27.3	0.0	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	3	1	0	4	1	9
		%	33.3	11.1	0.0	44.4	11.1	100.0
		%	2.2	2.1	0.0	36.4	16.7	
Toplam		Sayı	139	47	11	11	6	214
		%	65.0	22.0	5.1	5.1	2.8	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Komşuluk kültürü ve yaşantının olumsuz etkilenme durumları arasında istatistiki açıdan önemli ilişkilerin olduğu ortaya çıkmıştır (Khi-Kare: 54.719, df:16, p:0.000<0.05). Katılımcıların çoğu komşuluk kültürünün yok olmasına dayalı olarak yaşantıların olumsuz etkilendiğini belirtmiştir (Çizelge 7.39).

Çizelge 7.39. Yaşantının olumsuz etkilenmesi ve komşuluk kültürü arasındaki ilişki

			Komşuluk kültürünün olumsuz yönde değişme durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yaşantının olumsuz etkilenmiş olma durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	98	5	4	1	2	110
		%	89.1	4.5	3.6	.9	1.8	100.0
		%	57.3	27.8	66.7	6.7	50.0	
	Katılıyorum	Sayı	41	7	1	1	1	51
		%	80.4	13.7	2.0	2.0	2.0	100.0
		%	24.0	38.9	16.7	6.7	25.0	
	Kararsızım	Sayı	19	3	1	5	0	28
		%	67.9	10.7	3.6	17.9	0.0	100.0
		%	11.1	16.7	16.7	33.3	0.0	
	Katılmıyorum	Sayı	9	3	0	4	0	16
		%	56.3	18.8	0.0	25.0	0.0	100.0
		%	5.3	16.7	0.0	26.7	0.0	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	4	0	0	4	1	9
		%	44.4	0.0	0.0	44.4	11.1	100.0
		%	2.3	0.0	0.0	26.7	25.0	
Toplam		Sayı	171	18	6	15	4	214
		%	79.9	8.4	2.8	7.0	1.9	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

Sokak kültürünün kaybolma durumu ve yaşamın olumsuz etkilenme durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Khi-Kare: 76.320, df:16, p:0.000<0.05). Buna göre görüşmeye katılanların büyük bir bölümü sokak kültürünün yok olmasının hayatlarını olumsuz etkilediğini ifade etmiştir (Çizelge 7.40).

Çizelge 7.40. Yaşantının olumsuz etkilenmesi ve sokak kültürünün arasındaki ilişki

			Sokak kültürünün kaybolduğu düşüncesine katılma durumu					Toplam
			Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum	
Yaşantının olumsuz etkilenmiş olma durumu	Tamamen katılıyorum	Sayı	94	14	1	1	0	110
		%	85.5	12.7	.9	.9	0.0	100.0
		%	56.3	45.2	12.5	14.3	0.0	
	Katılıyorum	Sayı	39	9	2	1	0	51
		%	76.5	17.6	3.9	2.0	0.0	100.0
		%	23.4	29.0	25.0	14.3	0.0	
	Kararsızım	Sayı	22	3	3	0	0	28
		%	78.6	10.7	10.7	0.0	0.0	100.0
		%	13.2	9.7	37.5	0.0	0.0	
	Katılmıyorum	Sayı	9	4	1	1	1	16
		%	56.3	25.0	6.3	6.3	6.3	100.0
		%	5.4	12.9	12.5	14.3	100.0	
	Hiç katılmıyorum	Sayı	3	1	1	4	0	9
		%	33.3	11.1	11.1	44.4	0.0	100.0
		%	1.8	3.2	12.5	57.1	0.0	
Toplam		Sayı	167	31	8	7	1	214
		%	78.0	14.5	3.7	3.3	.5	100.0
		%	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	

8. BÖLÜM: SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

8.1. Sonuçlar

Kentsel alanlarda farklı zaman süreçlerinde fiziksel, sosyal veya ekonomik değişimler meydana gelmektedir. Bunlardan bir kısmı sosyal dinamiklerin değişimi, bir bölümü rant kaygısı, bir bölümü doğal felaketler sonucu oluşan değişimler iken bir kısmı da fiziksel eskime veya köhnemeden ve çöküntü alanlarına dönüşmüş olma nedenlerinden kaynaklanmaktadır. Bunlardan en gözlenebilir olanı fiziksel dokuda meydana gelen değişimlerdir. Bu değişimler farklı yöntemlerle veya farklı şekillerde gerçekleşebilmektedir. Bu yöntemler arasında en önemlilerinden biri de muhakkak ki kentsel yenileme pratiğidir. Yenileme sonucu kentsel mekânda yaşanan değişim ve müdahaleler beraberinde morfolojik değişimi de getirmektedir. Morfolojik değişime dayalı olarak sosyal, kültürel ve ekonomik yapıda da farklılaşmalar ortaya çıkmaktadır. Bu değişimlerin bir kısmı olumlu bir şekilde gelişirken bir kısmı da telafisi mümkün olmayan olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.

Yenileme eylemleri sonucu meydana gelen morfolojik değişimler yol sistemi, kadastral desen, yapılaşma düzeni, açık ve yeşil alan, yapı tipolojisi ve kat yüksekliklerinin değişimi şeklinde olabilmektedir. Bu durum kültürel yapı, özgün doku ve kent kimliğinde bazı değişimleri beraberinde getirmektedir. Kültürel yapının sürdürülebilirliği, yaşam alışkanlıkları ve memnuniyetinin devam etmesi adına mekânsal kurgunun sürekliliğinin sağlanmasının önemi ortaya çıkmaktadır.

Kent planlama ve kentsel tasarım süreçlerine bakıldığında mekânsal kimlik ve kurgusunun sürekliliği kaygısından ziyade ekonomik rant ön plana çıkmaktadır. Rant odaklı yaklaşımlardan kaynaklı olarak kültürel yapıda meydana gelen olumsuz durumların önüne geçilebilmesinin en önemli yollarından biri de morfolojik yaklaşımın kentsel planlama ve tasarım süreçlerine dahil edilmesidir.

Kent Morfolojisi, bir yerleşim dokusunda veya yapı ölçeğindeki oluşum ve dönüşüm süreçlerini tarihsel dönemler bağlamında inceleyen ve tipolojik tasnifler üretmeyi sağlayan bir çalışma alanıdır. Bu alanda tarihsel süreç içerisinde coğrafya ve mimarlık orijininde çok sayıda bilim insanı çalışmıştır. Ancak kent morfolojisi çalışmalarına coğrafya kökeninde M.R.G. Conzen ve mimarlık kökeninde Caniggia damgasını vurmuştur. Conzen, şehrin genel manzarasına ilişkin olarak kent planları,

arazi kullanım biçimleri ve üç boyutlu izler üzerinde çalışmalarını yürütürken Caniggia tipo-morfoloji yaklaşımı içerisinde yapıların detaylarıyla ilgilenmiştir.

Bu bağlamda Konya kentinde Sekiz Mahalle olarak tabir edilen bölge örnek çalışma alanı olarak seçilmiş olup bu alanda meydana gelen morfolojik değişimlerin sayısal, yapısal ve sosyo-kültürel boyutları incelenmiştir. Bu incelemeler daha çok Conzen yaklaşımına dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Morfolojik bileşenlerin detaylı sayısal analizleri, görsel analizleri ve morfolojik yapı değişimine dayalı sosyo-kültürel analizleri yapılmıştır.

8.1.1. Çalışma alanına ilişkin sayısal analizlerin değerlendirilmesi

Çalışma alanında öncelikle kentsel yenileme müdahaleleri öncesi ve sonrasına dayalı sayısal analizler kapsamında yol alanları, açık ve yeşil alanlar, yapı taban alanları ve toplam inşaat alanları (yapı yoğunluğu) hesaplanmıştır.

Morfolojik yapıdaki değişimlerin sayısal karşılaştırmasını ortaya koymak için yapılan analiz çalışmasında kentsel yenileme müdahalesi öncesi yapı taban alanlarının %27,67 olduğu, müdahale sonrasında ise %16,26 olduğu tespit edilmiştir. Toplam inşaat alanlarının ise yenileme müdahalesi öncesinde yatay düzlemde alanın % 49,67'sine tekabül ettiği ve müdahale sonrasında oluşan inşaat alanlarının yine yatay düzlemde alanın % 97,05'ine denk geldiği tespit edilmiştir.

Kentsel yenileme müdahalesi öncesi toplam yol alanlarının % 17,42 olduğu, müdahale sonrasında ise alan içerisindeki payının % 23,07 olduğu tespit edilmiştir. Yenileme müdahalesi sonucunda yol alanlarında meydana gelen değişimin toplam alan düzeyinde % 5,65 olduğu gözlenmiştir.

Yapı ve sokak/ada bileşenlerinde meydana gelen değişimlere bağlı olarak açık ve yeşil alan dokusundaki sayısal değişim ise şu şekildedir. Kentsel yenileme müdahalesi öncesi toplam açık ve yeşil alan oranının % 54,91 olduğu, müdahale sonrasında ise toplam alan içerisindeki payının % 60,67 olduğu tespit edilmiştir. Yenileme müdahalesi sonucunda açık ve yeşil alanlarda meydana gelen değişimin toplam alan bazında % 5,76'ya tekabül ettiği görülmüştür.

Sayısal analizler sonucunda çalışma alanındaki yapı taban alanlarının %41,25 oranında azaldığı buna karşılık olarak yapı yoğunluğunun %95,4 oranında arttığı gözlenmiştir. Yol dokusunda meydana gelen değişim % 32,41 oranında artış şeklinde olmuştur. Açık ve yeşil alan oranında ise %10,50 şeklinde bir artış meydana gelmiştir.

Sekiz Mahalle Yenileme Alanı'nda ada/sokak örüntüsü, yapı dokusu, açık ve yeşil alan ile yoğunluk şeklindeki kentsel morfoloji bileşenleri bağlamında yapılan sayısal analizlerden elde edilen veriler, alanda radikal morfolojik değişimlerin olduğunu göstermiştir.

Bu analiz çalışmasının yanı sıra yenileme sürecini tamamlayan alanlarda sayısal analiz bağlamında bir simülasyon yapılmıştır. Bu simülasyon değişim ve dönüşümün tamamlanması durumunda ortaya çıkabilecek sayısal değerlere dair bir çalışma niteliğinde olmuştur. Yenileme sürecinin tamamlaması halinde ortaya çıkabilecek sonuçlar şu şekildedir. Yapı taban alanlarında %51,50 oranında azalmanın gerçekleşmesi beklenirken buna karşılık olarak toplam inşaat alanlarında % 171,41 oranında bir artış beklenmektedir. Yol alanlarındaki değişim %4,76, açık ve yeşil alan oranındaki değişim ise yaklaşık olarak %24.45 olarak gerçekleşecektir.

8.1.2. Çalışma alanına ilişkin görsel analizlerin değerlendirilmesi

Görsel inceleme kapsamında çizimler üzerinden yapılan değerlendirmelerde alanın yol dokusu, ada dokusu, yapı yoğunluğu ve değişim/dönüşüm sürecini tamamlayan alanlardan farklı plan üniteleri ele alınarak inceleme yapılmıştır. Yenileme öncesinde alanda büyük serbest veya organik formlu ada dokusu içerisinde geometrik veya gridal yol düzeninin hâkim olduğu görülmüştür. Alanda kısmen çıkmaz sokakların olduğu, yol genişlikleri daha küçük olup yaya ölçeğinde geliştiği gözlenmiştir. Yol sisteminin yoğunluklu olarak gridal ve kısmen serbest olarak gelişmesinde gecekondu alanı olarak biçimlenen alanın büyük ölçekli tarımsal nitelik taşıyan parsellerin bahçeli yapı düzeni oluşturması amacıyla hisseli ifraz yolu ile bölünmesi durumu etkili olmuştur. Kentsel yenileme sonrasında oluşmaya başlayan yol dokusu öncelikle çalışma alanının kuzeyinde ve iç bölgelerde kendini göstermiştir. Önceki ulaşım düzeninden farklı olarak daha geniş ve taşıt ağırlıklı yollar olarak biçimlenmiştir. Yol sistemi gridal sistemden uzaklaşarak daha serbest bir doku halini almıştır. Alanın içerisinde bazı kısımlarda grid düzen yol dokusunun varlığını sürdürmesinin nedeni henüz değişim/dönüşüm sürecinin tamamlamamasıdır.

Ada dokuları yenileme öncesinde daha çok kare veya dikdörtgen formlu metrik ada dokusu iken kentsel yenileme müdahaleleri sonrasında daha serbest veya organik yol sistemi doğrultusunda şekillenmiştir. Yenileme öncesi dokuda ada içlerine doğru çıkmaz sokaklar varlık gösterirken yenileme sonrası oluşan ada dokusunda herhangi bir

girinti gözlemlenmemiştir. Ortalama 6863 m2 büyüklüğe sahip olan yapı adası, ortalama 15740 m2 büyüklüğe sahip yapı adasına dönüşmüştür.

Çalışma alanı değişim ve dönüşüm sürecini tamamlamamakla birlikte yataydaki yapı yoğunluğunun kentsel yenileme uygulamaları öncesine oranla azaldığı ancak kat sayılarının 1-2 kattan 10-17 kata çıkmasından dolayı dikeydeki yapı yoğunluğunun arttığı gözlenmiştir.

Alanın tamamının dönüşmemesinden kaynaklı olarak değişim sürecini tamamlamış alanlar içerisinden seçilen alanların yenileme öncesine dayalı yol dokusu, ada/sokak örüntüsü ve parsel deseninin farklılaşması nedeniyle ayrı birer morfolojik uyum bölgesi veya plan ünitesi olarak ele alınmıştır. Her plan ünitesi kentsel yenileme öncesi farklı metrik ada/yol dokuları ve parsel dokularına, müstakil parsel ve bahçeli yapı düzenine, küçük yapı formlarına, düşük yapı yoğunluklarına ve açık ve yeşil alan dokusuna sahip iken kentsel yenileme sonrası daha büyük ve serbest yapı adası ve yol düzenine, blok veya site yapılaşma düzenine, bu düzene dayalı parsel desenine, büyük ölçekli yapı formlarına ve daha geniş açık ve yeşil alan dokusuna sahip mekânsal kurguya dönüşmüştür. Müstakil/bahçeli yapı tipolojisine dayalı parsel düzeni, blok yapı tarzı ve kat mülkiyeti esaslı hisseli parsel düzenine dönüşmüştür.

Eski dokuyu oluşturan yapılar daha küçük bir forma sahip iken yeni dokunun blok yapı düzeni biçiminde gelişmesi nedeniyle daha büyük ölçekli formlar ortaya çıkmıştır. Eski ve yeni doku arasındaki temel farklardan biri de yeni dokunun yapılaşma düzeni ve yoğunluğuna dayalı olarak ciddi bir duvar etkisi yaratmasıdır. Önceki dokuya ait müstakil yapılara girişler doğrudan sokaktan ve avludan gerçekleşirken mekânsal kurgunun değişmesi ve yapılaşma düzeni ile yaşam biçimin değişmesiyle konut girişleri site içerinden sağlanmaktadır.

Yapı tipolojileri bağlamında, alanın morfolojik yapısının değişmesi veya gelişmesi şeklinde ortaya çıkan ölçek farklılıkları ve mekânsal kurgunun önceki dokuya aykırılığı, toplumsal ve kültürel yaşam açısından olumsuz geliştiği ifade edilebilir. Yenileme öncesindeki bahçeli ev düzeninde bir veya iki katlı yapılar daha mahrem özellik taşırken, yeni yapıların böyle bir özelliği tam olarak göstermediği anlaşılmaktadır. Böyle bir tip tasarımı mahremiyet kavramının etkisinin azalmasına neden olabilmektedir.

8.1.3. Çalışma alanına ilişkin anket çalışmalarının değerlendirilmesi

Morfolojik yapının kültürel, sosyal ve ekonomik etkenler bağlamında şekil alması morfolojinin doğrudan insan olgusu ile ilişkisi olduğunu göstermektedir. İnsanların belirli yaşam alışkanlıkları, sosyal ilişkileri, bakış açıları ve mekân kurgusu içerisindeki yaşam tarzları, farklı morfolojik yapıya sahip yerleşmeleri ve mekânları ortaya çıkarmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde farklı etkenlere (kültür bu noktada çok önemli bir yer almaktadır) dayalı olarak gelişen yapısal çevre, değişim ve dönüşüm süreçlerine maruz kalabilmektedir. Bu değişim ve dönüşüm gerçekleşirken kültürel yapının yapısal hali olan morfolojik yapının yerleşmelerin planlaması ve mekanın tasarımı süreçlerine dahil edilmesi kültürel yapının sürekliliği açısından önemli bir yer almaktadır.

Bu nedenle kentsel değişimin yaşandığı Sekiz Mahalle kentsel yenileme bölgesinde yapılan incelemelerden biri de morfolojik yapıdaki değişimin insanlar üzerindeki etkisini ölçmek olmuştur. Bu ölçüm şehir morfolojisi bileşenleri ve kültürel özellikler bağlamında katılımcılara yöneltilen ifadelere katılıp katılmama durumu şeklinde olmuştur. Her soru veya ifade daha önce Bölüm 7'de detaylı olarak açıklanmıştır.

Sekiz Mahalle'de yapılan saha araştırması sonucu ankete katılanların demografik yapısı şu şekildedir. En yüksek yaş grubunun 60 yaş ve üstü olduğu diğer yaş gruplarının dengeli bir dağılıma sahip olduğu, katılımcıların daha çok erkeklerden meydana geldiği, eğitim düzeyinin ise daha çok ilkokul seviyelerinde olduğu ve bunu lise düzeyinin takip ettiği, yine katılımcıların daha çok evli insanlardan oluştuğu, işçi ve esnaf meslek gruplarının ön plana çıktığı, en düşük gelir seviyesine sahip kişilerin yoğunlukta olduğu ve gelir düzeyi yükseldikçe kademeli bir şekilde kişi sayısının azaldığı, alanda yaşayanların daha çok kendi evlerinde ikamet ettiği, ankete katılanların büyük bir bölümünün 15 yıldan fazladır burada oturduğu ve Sekiz Mahalle'ye sırasıyla daha çok Selçuklu, Karatay, Derbent ve Meram ilçelerinden geldiği görülmüştür.

Morfolojik yapı ile sosyo-kültürel yapıya ilişkin olarak yöneltilen ifadelere katılımcıların katılımları şöyledir. Katılımcıların yaklaşık yarısı eski yapı tiplerini beğenmediğini diğer yarısı ise beğendiğini ifade etmiştir. Apartmanda yaşamak neredeyse herkes tarafından sıkıcı bulunmuştur. Yine yapı yoğunluğu ve yapıların kuşatılmışlık hissi yarattığını ifade edenler çoğunluğu oluşturmaktadır. Katılımcıların %83.2'si yeni mekânsal kurguda mahremiyetin kalmadığından şikâyetçi olmuştur.

Müstakil evde yaşamamanın ve özel bahçenin önemine olan katılımlar %90 dolaylarında olmuştur. Yeni yapıların Konya kent kimliğini yansıtmadığı ve bu yapıların modern bir kenti simgelemediği ortaya çıkmıştır. Komşuluk ve sokak kültürünün yok olma durumu ilişkin ifadelere katılımlar ise %90 düzeylerinde olmuştur.

Katılımcıların özel yeşil alanların ortak yeşil alanlara dönüşümü konusundaki yaklaşımları benzer bir düzeyi gösterirken, büyük bir bölümü açık ve yeşil alan artışının alanda hissedildiğini, bunun yanında özellikle park alanlarının arttığını ve bu alanları daha sık kullandıklarını dile getirmişlerdir.

Katılımcıların yine büyük bir bölümü yol sisteminin öncekinden daha anlaşılır olduğunu, taşıt ve yaya ulaşımının daha rahat bir hal aldığını dile getirmiştir. Bu durum önceki yol sisteminin yeni yol sistemine göre daha karmaşık ve algılanabilirliğinin zayıf olduğunu göstermektedir.

Yeni mekâna olan aidiyetin zayıf olduğu, dışarıdan gelen insanlardan rahatsızlık duyulduğu, suç oranlarının artmış olduğu ifade edilmesine rağmen güvenlikli site biçiminin insanların kendini güvende hissetmelerini sağladığı ortaya çıkmıştır.

Bütün bunların yanı sıra, alanın dönüşmesindeki neden konusunda hemen hemen herkes aynı düşünceyi paylaşmış ve rant olduğu düşüncesini ifade etmiştir. Bu rantın kenti kimliksizleştirdiği ve genel anlamda yaşantının olumsuz etkilendiği sonucu çıkmıştır. Ayrıca ankete katılanların %88.8'i eşit rantın verilmesi durumunda müstakil evde yaşamak istediğini belirtmiştir.

Anket değerlendirmesinin diğer bir bölümü olan demografik ile morfolojik ve sosyo-kültürel verilerin ilişkilendirilmesine yönelik yapılan çalışma kapsamında önemli ilişkiler saptanmıştır. Bu bağlamda, özellikle yaşlı insanlar kendilerini yeni mekan kurgusuna ait hissedememiştir. Erkeklerin apartman dairesinde yaşama memnuniyetsizliğinin kadınlara göre daha yüksek olduğu ve erkeklerin müstakil evde yaşamaya daha istekli olduğu, evli kişilerin diğer kişilere göre eski yapı tiplerini daha çok beğendiği ve apartman dairesinde yaşamaktan memnun olmadığı, düşük gelir düzeyindeki insanların önceki yapıları daha çok beğendiği, 5-9 yıl süreyle alanda ikamet edenlerin dışarıdan gelen insanlardan daha çok rahatsız olduğu ve eskiden ikamet edenlerin yaşamlarının daha olumsuz etkilendiği sonucu ortaya çıkmıştır.

Ayrıca, kuşatılmışlık hissinin doğrudan yapı yoğunluğu ile ilişkili olduğu görülmüştür. Katılımcılar, mahremiyet ile özel bahçe varlığı, dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumu ile açık ve yeşil alan kullanımı arasında doğrudan bir ilişkinin olduğunu ifade etmiştir. Aidiyet ile özel bahçe ve komşuluk kültürü arasında

önemli ilişkiler saptanmıştır. Yine yaşantının genel olarak olumsuz etkilenmesi ile yapı yoğunluğunun artması, apartman yaşamının sıkıcı olma ve mahremiyetin kalmama durumu, özel bahçe kavramı ile komşuluk ve sokak kültürünün kaybolma durumları arasında ilişkiler olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak Konya Kenti Sekiz Mahalle Yenileme Alanı'nda gerçekleşen kentsel yenile eyleminin insanın toplumsal ve kültürel yaşamına duyarlı bir biçimlenme sürecine aykırı bir şekilde gerçekleştiği görülmüştür. Ayrıca kentsel yenileme projelerinde ortak kullanım alanlarının ele alınması gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Böylece "Kentsel yenileme alanlarında mekânsal değişimin morfolojik boyutta incelenmesi" isimli çalışma sonucunda kentsel morfoloji yaklaşımının kentsel planlama ve tasarım süreçlerinde mutlaka ele alınmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır.

8.2. Öneriler

Yapılan analitik, görsel ve anket araştırmalarından elde edilen bulgular sonucunda kentsel morfoloji yaklaşımının kentsel planlama ve tasarım süreçlerinde bir araç olarak kullanılmasına yönelik ilgili çevrelerce bundan sonraki kentsel yenileme projeleri gibi kente yönelik her türlü mekânsal müdahalede ve kent planlarının hazırlanmasında şu önerilerde bulunabilir.

- Farklı dönemlerde farklı toplulukların sosyo-kültürel dinamikleri bağlamında oluşan mekânsal yapının kent planlama süreçlerinde ele alınması, özgün mekânsal ve kültürel dokunun sürekliliğini sağlayacaktır.
- Kültürel yapı sonucu oluşan morfolojik kurgunun sürekliliğinin sağlanması, mekân ve insan arasındaki aidiyet bağının devam etmesi açısından önem arz etmektedir.
- Rant odaklı yaklaşımlar nedeniyle mekânın özgün dokusu ve bununla ilişkili olarak yaşam biçimleri tahrip edilmemelidir.
- Kentsel yenileme veya tasarım süreçlerinde alanın özgün karakterini ortaya koyan yapı tipolojilerinin önemli ölçüde göz önüne alınarak gerekli müdahalelerin yapılması gerekmektedir.
- Kişisel yaşamın gizliliği olan mahremiyet duygusu doğrultusunda şekillenen alanlardaki mevcut parsel düzeninin sürdürülmesi için

morfolojik bakış açısının mutlaka kentsel planlama süreçlerine dahil edilmesi gerekmektedir.

- Komşuluk ve sokak kültürünün kuvvetli olduğu mekânsal kurgularda kültürel yapının sürekliliğinin sağlanması, ilgili alanda yaşayan insanlar açısından nitelikli bir durum ortaya koyacaktır. Bu doğrultuda kentsel müdahalelerin gerçekleştirilmesi sürecinde bu hususa dikkat edilmesi gerekmektedir.
- Sosyo-kültürel güçler ve yapılı çevre arasındaki ilişki bağlamında ulaşım sistemleri planlanırken morfolojik yaklaşımın daha derinlikli bir şekilde ele alınması gerekmektedir.
- Yapı yoğunluğunun düşük olduğu alanlarda yaşayan insanların yaşamlarının olumsuz etkilenmemesi ve daha huzurlu bir ortamın sağlanması adına yüksek yapılaşmadan ve yapı yoğunluğunun arttırılmasından kaçınılmalıdır.
- Kültürel yapının oluşturduğu morfolojik yapı tahrip edilmeden insanların ihtiyaç duyduğu açık ve yeşil alanlar, kent planlama ve tasarım süreçlerinde mutlaka ele alınmalıdır.
- Müstakil yapı düzenine sahip alanlarda özel bahçe kavramının önem kazanmış olması nedeniyle müstakil parsel deseninin devam ettirilmesi, yaşantının olumsuz etkilenmemesi açısından önem taşımaktadır. Bu nedenle özel bahçe kavramının kentsel planlama ve tasarım süreçlerinde ele alınması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

Akıncıtürk, N., 2002, 700 Yıllık Cumalıkızık köyü yapısal sorunlarının fiziksel boyutu *Uludağ Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi,*, 7 (1).

Akkar, Z. M., 2006, Kentsel dönüşüm üzerine Batı'daki kavramlar, tanımlar, süreçler ve Türkiye, *Journal Of The Chamber Of City Planners, UCREA*, 36 (2), 29-38.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E., 2010, Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı, Sakarya yayıncılık, p. 117-217.

Anonim, 2012, 6306 Sayılı afet riski altındaki alanların dönüştürülmesi hakkında kanun, 28309 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete

Anonim, 2016, Örneklem Büyüklüğünün Saptanması, http://www.istatistikanaliz.com/orneklem_buyuklugunu_saptanmasi.asp: [[Ziyaret Tarihi: 23 Eylül 21016]].

Argan, G. C., 1963, On the Typology of Architecture, *Architectural Design* (33).

Aru, K. A., 1998, Türk Kenti, *İstanbul*, Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, p. 17-18.

Bacon, E. N., 1974, Design of cities, Thames and Hudson London, p. 74.

Baransu, B., 1987, Türkiye'de şehirsel yenileme planlamasında uygulanabilecek bir yöntem araştırması, *İstanbul Teknik Üniversitesi*.

Bastian, R. W., 1975, Architecture and class segregation in late nineteenth-century Terre Haute, Indiana, *Geographical Review*, 166-179.

Bastian, R. W., 1980, The Prairie style house: spatial diffusion of a minor design, *Journal of Cultural Geography*, 1 (1), 50-65.

Bilgin, İ., 1998, Modernleşmenin ve toplumsal hareketliliğin yörüngesinde Cumhuriyet'in İmarı, 75 yılda değişen kent ve mimarlık, *Türkiye İş Bankası ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, Ed: Yıldız Sey*, 255-272.

Birik, M., 2011, Kentsel mekânın değişim sürecinde transformasyon ve deformasyon, Doktora Tezi, *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi*, İstanbul.

Blondel, J.-F., 1777, Cours d'architecture, Monum, Éditions du Patrimoine. 5.

Bobek, H., 1938, Über einige funktionelle Stadttypen und ihre Beziehung zum Lande, Na.

Bobek, H., 1966, Wien: Bauliche Gestalt und Entwicklung seit der Mitte des 19. Jh.

Buswell, R., 1990, Changing approaches to urban conservation: a case study of Newcastle upon Tyne, Newcastle upon Tyne Polytechnic School of Geography and Environmental Studies.

Büyüköztürk, Ş., 2009, Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı: İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum (9. baskı), *Ankara: Pegem Yayınları*, 21-22.

BüyükşehirBelediyesi, 2015, 1998 Yılı 1/5.000 ölçekli Nazım imar planı, Konya Büyükşehir Belediyesi İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı Arşivi.

Caniggia, G. ve Maffei, G. L., 2001, Architectural composition and building typology: interpreting basic building, Alinea Editrice. 176.

Cataldi, G., Maffei, G. L. ve Vaccaro, P., 2002, Saverio Muratori and the Italian school of planning typology, *Urban Morphology*, 6 (1), 3-14.

Chan, E. ve Lee, G. K., 2008, Critical factors for improving social sustainability of urban renewal projects, *Social Indicators Research*, 85 (2), 243-256.

Christaller, W. ve Louis, H., 1937, Die geographische Gliederung von Groß-Berlin, JSTOR.

Ciravoglu, A. ve Tolga, S., 2006, İstanbul ve soylulastırma [İstanbul and gentrification], *Mimarist*, 6 (21), 37-38.

Conzen, M. P., 2009, How cities internalize their former urban fringes: a cross-cultural comparison, *Urban Morphology*, 13 (1), 29.

Conzen, M. R. G., 1960, Alnwick, Northumberland: a study in town-plan analysis, *Transactions and Papers (Institute of British Geographers)*, iii-122.

Conzen, M. R. G. ve Conzen, M. P., 2004, Thinking about urban form: papers on urban morphology, 1932-1998, Peter Lang.

Cömert, N. Z., 2013, Testing an integrated methodology for urban typo-morphological analysis on Famagusta and Ludlow, Doktora Tezi, *Eastern Mediterranean University*.

Çetin, S., 2011, Dönüşüm süreçlerinin tarihi kent merkezleri üzerine etkileri: Isparta örneğinde bir inceleme, *Erciyes Üniversitesi, Fen Bil. Enst. Dergisi*, 27, 185-199.

Çubuk, M., 1998, Çağdaş kentsel kültür mirası, *Kentsel Koruma-Yenileme ve Uygulamalar Sempozyumu, Sunuşlar-Sonuçlar ve Bir Değerlendirme*.

Dennis, R. ve Prince, H., 1988, Research in British urban historical geography, *Cambridge University Press*, 9-23.

Dinçer, İ., 2012, Kentsel koruma-yenileme kavram ve uygulamalarının gelişim süreci, https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKEwiFlcGs36rOAhUDWSwKHSgsDvUQFggiMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.yildiz.edu.tr%2F~diclal%2Fkoruma%2F080421_KentselKorumaYenileme_SUREC.ppt&usg=AFQjCNHENeFaTcRc1j9BHn_c7uX9sj2U6A&sig2=hZVjbdsBzQL17iGUwPFbJQ&cad=rja: [Ziyaret Tarihi: 10 Ocak 2016].

Erdoğan, E., Yazgan, M. E., Dilaver, Z., Benzer, N. ve Özer, N., 2004, Düzce deprem sonrası kentsel yenileme araştırmaları, *Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu, Ankara*, 49-50.

Eruzun, C., 1987, Kentsel sitlerin korunmasında yerel yönetimlerin önemi *11. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu, Ankara*.

Force, U. T. ve Rogers, R. G., 1999, Towards an urban renaissance, Spon London.

Fortier, B., 1989, La métropole imaginaire; un atlas de Paris, Editions Mardaga.

Forty, A., 2000, Words and buildings: a vocabulary of modern architecture, Thames & Hudson London. 268.

Gebauer, M. ve Samuels, I., 1981, Urban morphology: an introduction, *Joint Centre for Urban Design, Research Note*, 8.

Geisler, W., 1918, Danzig: ein siedlungsgeographischer Versuch, W. Geisler.

Geisler, W., 1924, Die deutsche stadt: eine beitrag zur morphologie der kulturlandschaft, J. Engelhorns Nachf.

Genç, F. N., 2003, Kent yenileme ve yerel yönetimler: Kamu yönetimi perspektifi, *Yerel ve Kentsel Politikalar, der. M. Akif ÇUKURÇAYIR ve Ayşe TEKEL, Çizgi Kitabevi, Konya*, 413-460.

Googlemaps, 2016, Sekiz Mahalle Yenileme Alanı hava fotoğrafı, https://www.google.com.tr/maps/@37.8842448,32.4704703,2248m/data=!3m1!1e3: [Ziyaret Tarihi: 12 Ocak 2016].

Görgülü, Z., 2009, Kentsel dönüşüm ve ülkemiz, *TMMOB, İzmir Kent Sempozyumu Bildiriler, 08–10 Ocak*, 767-780.

Gu, K., Tian, Y., Whitehand, J. W. R. ve Whitehand, S. M., 2008, Residential building types as an evolutionary process: The Guangzhou area, China.

Gu, K., 2010, Exploring the fringe belt concept in Auckland: An urban morphological idea and planning practice, *New Zealand Geographer*, 66 (1), 44-60.

Gurdes, G., 1990, Development logic of the spatial systems of towns and the influence of innovations on the spatial structure of European towns, *30th RSA European Congress, İstanbul*.

Gwilt, J. ve Pollio, V., 1874, The architecture of Marcus Vitruvius Pollio, in Ten Books, London: Priestley and Weale.

HaritaGenelKomutanlığı, 2016, 1/35.000 ölçekli hava fotoğrafları. Ankara, Harita Genel Komutanlığı.

Hassinger, H., 1916, Kunsthistorischer atlas der reichshaupt-und residenzstadt Wien, Band 15 der Reihe Osterreichische Kunsttopographie, *Schroll, Wien*.

Hazar, D., 2012, Kentsel planlama ve tasarım süreçlerinde kentsel kuşak alanları: İstanbul ve Barselona kentleri karşılaştırmalı değerlendirmesi, *İstanbul Teknik Üniversitesi*.

Hillier, B. ve Hanson, J., 1984, The social logic of space, Cambridge University Press.

Hillier, W., 1998, Space Syntax As a Research Programme, *Urban Morphology*, 2 (2), 108-110.

Jakle, J. A., 1980, Motel by the roadside: America's room for the night, *Journal of Cultural Geography*, 1 (1), 34-49.

Jakle, J. A., 1982, Roadside restaurants and place-product-packaging, *Journal of Cultural Geography*, 3 (1), 76-93.

Kahraman, E. D., 2014 Merkezi iş alanlarında kentsel morfoloji ve arsa değerleri: İzmir örneği, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi* İstanbul, 8-10.

Karadağ, D., 2008, Kentsel dönüşüm yöntemleri, http://v3.arkitera.com/g67-kentsel-donusum.html?year=&aID=793: [Ziyaret Tarihi: 18 Ocak 2016].

Kasımoğlu, U., 2010, Kentsel yenileme uygulamalarının çeşitli boyutları ile irdelenmesi ve Tarlabaşı kentsel yenileme projesi örneği, *İstanbul Teknik Üniversitesi*.

Keser, M., 2010, Kentsel Yenileme Alanlarının Belirleme Ve Uygulama Süreçlerinin İncelenmesi Yenikapı Yenileme Alanı Örneği, *İstanbul Teknik Üniversitesi*.

Kim, K.-J., 2012, The study of urban form in South Korea, *Urban Morphology*, 16 (2), 149.

Klaiber, C., 1912, Die grundrissbildung der Deutschen stadt im mittelalter unter besonderer berücksichtigung der Schwäbischen. Berlin, E. Wasmuth.

Kostof, S., 1991, The city shaped: Urban patterns and meanings through history, Thames and Hudson.

Köseoğlu, B. D. ve Aydın, D., 2009, Müstakil konut alanlarında morfolojik ve bağlamsal değişim: Konya meram öğretmen evleri, *BAÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11 (2), 110-123.

Krier, R. ve Rowe, C., 1979, Urban space, Academy Editions London.

Kropf, K., 2009, Aspects of urban form, *Urban Morphology*, 13 (2), 105.

Kubat, A. S. ve Dökmeci, V., 1994, Anadolu kale şehirlerinin morfolojik analizleri: Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, İznik, Niğde, Trabzon, Urfa kale şehirlerinden örnekleme, İstanbul Teknik Üniversitesi.

Kubat, A. S. ve Topçu, M., 2009, Antakya ve Konya tarihi kent dokularının morfolojik açıdan karşılaştırılması, *International Journal of Human Sciences*, 6 (2).

Kütük İnce, E., 2006, Kentsel dönüşümde yeni politika, yasa ve eğilmlerin değerlendirilmesi "Kuzey Ankara girişi (Protokol yolu) kentsel dönüşüm projesi", Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi*, Ankara.

Larkham, P. J., 2006, The study of urban form in Great Britain, *Urban Morphology*, 10 (2), 117.

Leighly, J., 1928, The towns of Mälardalen in Sweden: a study in urban morphology, University of California Press. 3.

Levy, A., 1997, The typo-morphological approach of G. Caniggia and his school of thought, *Urban Morphology*, 1.

Maretto, M., 2012, The early contribution of Saverio Muratori: between modernism and classicism, *Urban Morphology*, 16 (2), 121-132.

Martiny, R., 1928, Die grundrissgestaltung der deutschen siedlungen, J. Perthes.

Meier, J. B. ve Roring, H. C., 1990, Das Blockkonzept – analyse und Bewertung eines, Planungsinstrumentes.

Moudon, A. V., 1994, Getting to know the built landscape: typomorphology, *Ordering space: types in architecture and design*, 289-311.

Moudon, A. V., 1997, Urban morphology as an emerging interdisciplinary field, *Urban Morphology*, 1 (1), 3-10.

Moudon, A. V., 1998, The changing morphology of suburban neighborhoods, *Typological process and design theory*, 141-157.

Möller, I., 1964, Review of Aliswick Northumberland: A Study İn Town Planning Analysis, *Petermanns Geographische Mitteillungen*, 108, 112, 113.

Muratori, S., 1959, Studi per una operante storia üurbana di Venezia, Instituto Poligrafico Dello Stato, Libreria Dello Stato. 1.

Muratori, S., 1960, Studi per una operante storia urbana di Venezia, *Palladio*, 1959, 1-113. 122.

Oktay, D., 1991, Kentsel biçimlenmeye kuramsal ve analitik yaklaşımlar, *Mimarlık Dergisi*.

Özdemir, S. C., 2005, Şehir morfolojisi ve kültür: Urfa ve Trabzon'da karşılaştırmalı olarak şehir dokusu ve yöresel müziğin ilişkilerinin araştırılması, Fen Bilimleri Enstitüsü.

Özden, P. P., 2001, Kentsel yenileme uygulamalarinda yerel yönetimlerin rolü üzerine Düsünceler ve Istanbul Örnegi, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi* (24), 255-270.

Özden, P. P., 2002, Yasal ve yönetsel çerçevesiyle şehir yenileme planlaması ve uygulaması: Türkiye örneği, *İstanbul Teknik Üniversitesi*.

Özden, P. P. ve Kubat, A. S., 2003, Türkiye'de şehir yenilemenin uygulanabilirliği üzerine düşünceler, *İTÜ Dergisi/a*, 2 (1), 77-88.

Özden, P. P., 2008, Kentsel Yenileme. Ankara, İmge Kitabevi.

Petruccioli, A., 1998a, Typological Process And Design Theory, Aga Khan Program for Islamic Architecture at Harvard University. 1.

Petruccioli, A., 1998b, Exoteric, polytheistic, fundamentalist typology: Gleanings in the form of an introduction', *Typological process and design theory*.

Pevsner, N., 1976, A history of buildings types, *Washington DC 1976*, 4.

Pourmohammadi, M. R., Sadr, M. M. S. ve Jamali, S., 2011, A review on urban morphology schools.

Primus, H. ve Metselaar, G., 1992, Urban renewal policy in a european perspective. OTB research institute, Delft University Press, Delft.

Rossi, A., 1982, The architecture of the city. Chicago, The Graham Foundation For Advanced Studies in The Fine Arts.

Sağ, N., 2011, Dönüşüme bağlı kentsel gelişmenin yönetilmesinde bir araç olarak akıllı büyüme; Konya kenti örneği, Doktora Tezi, *Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*.

Schlüter, O., 1899, Bemerkungen zur siedlungsgeographie, geographische Zeitschrift, Geographische Zeitschrift, p. 64-69.

SelçukluBelediyesi, 2016, Selçuklu belediyesi imar ve şehircilik müdürlüğü arşivi.

SelçukluBelediyesiBülteni, 2003, Sekiz Mahalle'de yeni bir kent doğuyor. Konya.

Siedler, E. J., 1914, Märkischer städtebau im Mittelalter : Beiträge z. Geschichte d. Entstehung, Planung u. baulichen Entwicklung d. märkischen Städte. Berlin : Springer.

Sima, Y. ve Zhang, D., 2009, Comparative precedents on the study of urban morphology, *Proceedings of the 7th International Space Syntax Symposium, Stockholm: KTH*, 103.101-103.108.

Slater, T. R., 1983, A medieval new town and port: The plan analysis of Hedon, East Yorkshire, Department of Geography, University of Birmingham, p.

Smith, N., 1996, The new urban frontier: gentrification and the revanchist city, Psychology Press.

Teaford, J. C., 2000, Urban renewal and its aftermath, *Housing Policy Debate*, 11 (2), 443-465.

Tekeli, İ., 2011, Toplu eserler (15) Türkiye'nin kent planlama ve kent araştırmaları tarihi yazıları, Tarih Vakfı.

Topçu, M., 2003, Şehir morfolojisi üzerine bir çalışma: Konya ve Antakya'nın tarihi dokularının karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, *İstanbul Teknik Üniversitesi*.

Topçu, M. ve Southworth, M., 2014, A comparative study of the morphological characteristics of residential areas in San Francisco, *A/Z Itu Journal of The Faculty of Architecture*, 11 (2), 173-189.

Tüter, R. ve Ökesli, D. S., 2015, Geleneksel kent çeperinde dönüşüm - Tarsus örneği, *Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı, Türkiye Kentsel Morfoloji Sempozyumu, Bildiri Özetleri Kitabı, Mersin*, 49.

Ulu, A. ve Karakoç, İ., 2004, Kentsel değişimin kent kimliğine etkisi, *Planlama Dergisi, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, 29 (3), 59-66.

Uzun, C. N., 2006, Yeni yasal düzenlemeler ve kentsel dönüşüme etkileri, *Planlama Dergisi, TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını*, 2006 (2), 49.

Ünlü, T., 2006, Mersin'de Değişen Kentsel Mekan: Çamlıbel'de Morfolojik Değişim, *Megaron Dergisi*, 4 (1), 178-200.

Vance, J. E., 1977, Scene of man: the role and structure of the city in the geography of Western civilization, Harper Collins College.

Vidler, A., 1977, The idea of type: the transformation of the academic ideal, 1750-1830, MIT Press.

Villari, S., 1990, JNL Durand, 1760-1834: art and science of architecture, Rizzoli International Publications.

Whitehand, J., 1985, Urban geography: the city as a place, *Progress in human Geography*, 9 (1), 85-98.

Whitehand, J. ve Morton, N., 2003, Fringe belts and the recycling of urban land: an academic concept and planning practice, *Environment and Planning B: Planning and Design*, 30 (6), 819-839.

Whitehand, J., 2005, Urban morphology, urban landscape management and fringe belts, *Urban Design*, 93 (1), 19-21.

Whitehand, J. W., 1987, The changing face of cities: a study of development cycles and urban form, Blackwell.

Whitehand, J. W. ve Morton, N. J., 2006, The fringe-belt phenomenon and socioeconomic change, *Urban Studies*, 43 (11), 2047-2066.

Whitehand, J. W. R., 1981, Background to the urban morphogenetic tradition, *The urban landscape: historical development and management: papers by MRG Conzen Institute of British Geographers Special Publication*, 13, 1-24.

Whitehand, J. W. R., 1986, Taking stock of urban geography, *Area*, 147-151.

Whitehand, J. W. R., 1988, Urban fringe belts: Development of an idea, *Planning Perspectives*, 3 (1), 47-58.

Whitehand, J. W. R. ve Larkham, P. J., 2000, The urban landspaces : Issues and perspectives, Urban landscapes: international perspectives edited by J.W.R. Whitehand and P.J. Larkham, , *London and New York*, p. 1-22.

Whitehand, J. W. R., 2007, Conzenian urban morphology and urban landscapes, *Proceedings of the 6th International Space Syntax Symposium*.

Whitehand, J. W. R., 2016, Conzenian research and urban landscape management, http://isuf2014.fe.up.pt/Whitehand.pdf: [Ziyaret Tarihi : 1 Ağustos 2016].

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S., 2011, SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri, *Ankara*, Detay Yayıncılık, p.

Yenice, M. S., 2012, Konya kentinin planlama tarihi ve mekânsal gelişimi, *Erciyes Üniversistesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 28 (4), 344-346.

Yenice, M. S., 2014, Türkiye'nin kentsel dönüşüm deneyiminin tarihsel analizi, *BAÜ Fen Bil. Enst. Dergisi*, 16 (1), 76-88.

Yüksel, Ö., 2007, Kentsel dönüşümün fiziksel ve sosyal mekana etkisi: Kuzey Ankara kentsel dönüşüm projesi, Yüksek Lisans Tezi, *Gazi Üniversitesi*, Ankara.

EKLER

EK-1 Çalışma alanının yenileme öncesi kadastral yapısı (SelçukluBelediyesi, 2016)

EK-2 Çalışma alanının yenileme sonrası kadastral yapısı (SelçukluBelediyesi, 2016)

EK-3 Çalışma alanına ait yenileme öncesine ilişkin fotoğraflar

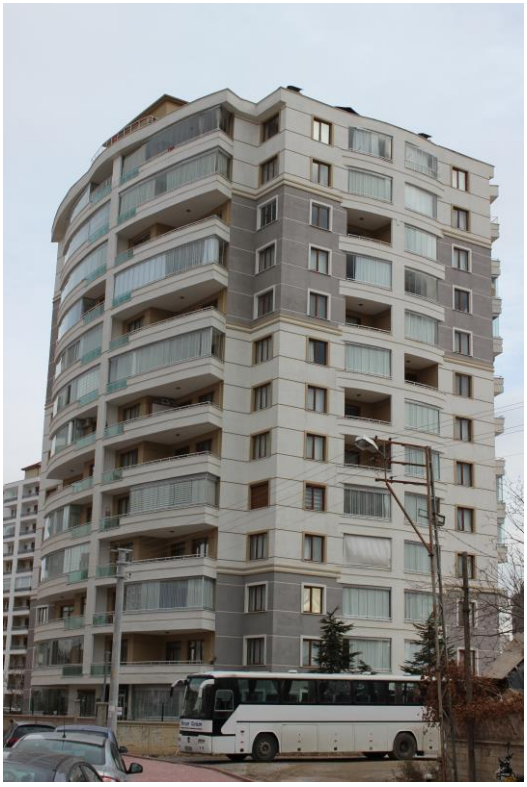

EK-4 Çalışma alanına ait yenileme sonrasına ilişkin fotoğraflar

ÇEVİZ

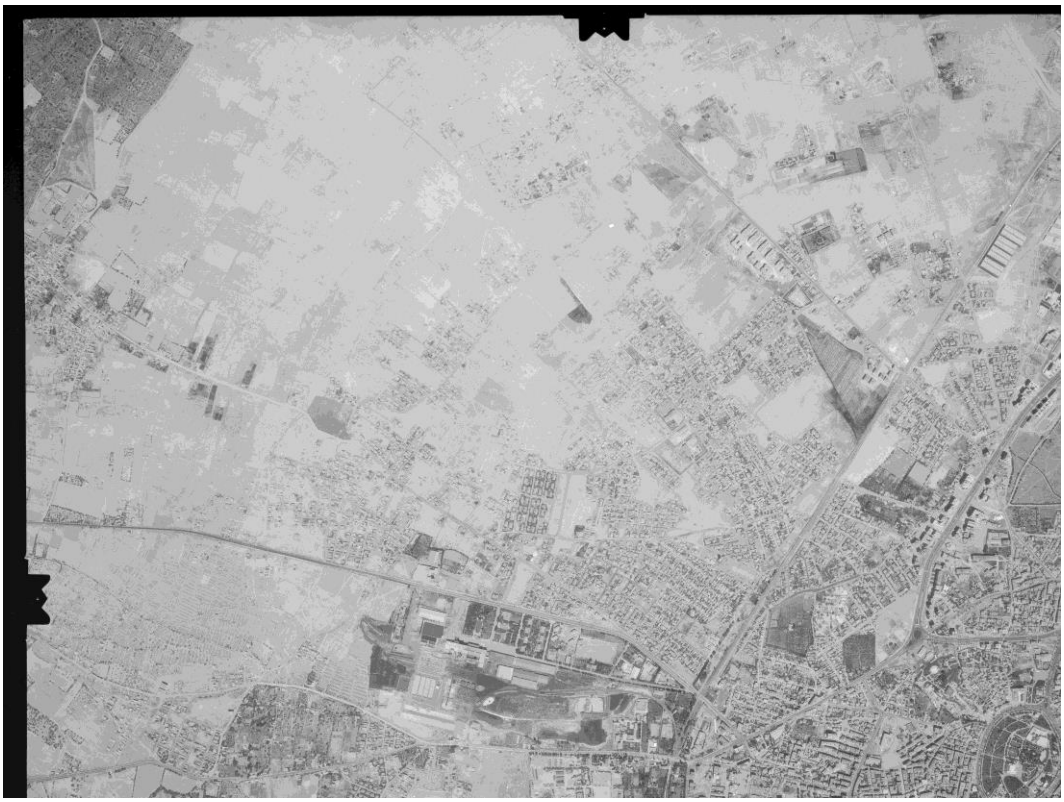
EK-5 Çalışma alanına ilişkin 1951-2016 yılları arası hava fotoğrafları

Şekil 1. 1951 yılı hava fotoğrafı (HaritaGenelKomutanlığı, 2016)

Şekil 2. 1954 yılı hava fotoğrafı (HaritaGenelKomutanlığı, 2016)

Şekil 3. 1975 yılı hava fotoğrafı (HaritaGenelKomutanlığı, 2016)

Şekil 4. 1990 yılı hava fotoğrafı (HaritaGenelKomutanlığı, 2016)

Şekil 5. 1995 yılı hava fotoğrafı (HaritaGenelKomutanlığı, 2016)

Şekil 6. 1998 yılı hava fotoğrafı (HaritaGenelKomutanlığı, 2016)

Şekil 7. 2001 yılı hava fotoğrafı (SelçukluBelediyesi, 2016)

Şekil 8. 2016 yılı hava fotoğrafı (Googlemaps, 2016)

EK-6 Çalışmada kullanılan anket formu

e-posta: mayaygin@selcuk.edu.tr
GSM: +90 507 458 34 84

Değerli Katılımcı;

Bu anket, Konya ilinde sekiz mahalle diye tabir edilen alanda gerçekleşen dönüşümün neden olduğu morfolojik değişimin sosyal ve kültürel etkilerinin irdelenmesine yönelik olarak Selçuk üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir ve Bölge Planlama Anabilim dalında yürütülmekte olan yüksek lisans tez çalışmasında kullanılmak üzere yapılmaktadır. Katılımcı bilgileri gizli tutulacaktır.
Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Arş. Gör. Muzaffer Ali YAYGIN
Selçuk Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

1. **Ait olduğunuz yaş kategorisi**
   - ____20'NİN ALTINDA
   - ____20-29 (1)
   - ____30-39 (2)
   - ____40-49 (3)
   - ____50-59 (4)
   - ____59'UN ÜSTÜ (5)
2. **Cinsiyetiniz**
   - ____KADIN (1)
   - ____ERKEK (2)
3. **Eğitim durumunuz**
   - ____OKURYAZAR DEĞİL (1)
   - ____OKURYAZAR (2)
   - ____İLK OKUL (3)
   - ____ORTA OKUL (4)
   - ____LİSE (5)
   - ____LİSANS/ÜNİVERSİTE (6)
   - ____LİSANSÜSTÜ (7)
4. **Medeni haliniz**
   - ____BEKAR (1)
   - ____EVLİ (2)
   - ____BOŞANMIŞ/AYRI (3)
   - ____DUL (4)
5. **Mesleğiniz**
   - ____İŞÇİ (1)
   - ____MEMUR (2)
   - ____ESNAF (3)
   - ____EMEKLİ (4)
   - ____DİĞER.....(5)
6. **Gelir düzeyiniz**
   - ____1300 TL'DEN AZ (1)
   - ____1300 – 1500 TL (2)
   - ____1501 – 2000 TL (3)
   - ____2001 – 2500 TL (4)
   - ____2501 – 3500 TL (5)
   - ____3501 – 5000 TL (6)
   - ____5001 VE ÜZERİ (7)
7. **Oturduğunuz ev**
   - ____KENDİ EVİMİZ (1)
   - ____KİRA (2)
   - ____DİĞER.....(3)
8. **Kaç yıldır burada ikamet ediyorsunuz?**
   - ___ 5 YIL ALTI (1)
   - ____5 – 9 YIL (2)
   - ____10 – 14 YIL (3)
   - ____15 VE ÜZERİ (4)
9. **Buraya nereden geldiniz ?**
   - ____SELÇUKLU (1)
   - ____KARATAY (2)
   - ____MERAM (3)
   - ____DİĞER..... (6)

e-posta: mayaygin@selcuk.edu.tr
GSM: +90 507 458 34 84

		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
	Yapısal doku ve parsel dokusundaki değişimin sosyo-kültürel etkilerini ölçmeye yönelik sorular					
10	Eski yapı tipleri yeni yapı tiplerine göre daha çok hoşuma gidiyor (görsel estetik)					
11	Apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı buluyorum					
12	Yapı yoğunluğunun artmış olması beni rahatsız ediyor (kalabalık çevre açısından)					
13	Yeni yapılar kuşatılmışlık hissi yaratıyor					
14	Yeni yapı düzeninde mahremiyetin kalmadığını düşünüyorum					
15	Müstakil yapı düzeninde yaşamak insana huzur ve mutluluk veriyor					
16	Konutun özel bahçesinin olması benim için çok önemlidir					
17	Yeni yapılar Konya'nın kimliğini yansıtıyor					
18	Yüksek katlı yapılar bence modern bir kenti simgeliyor					
19	Komşuluk kültürü olumsuz yönde değişiyor					
	Açık ve yeşil alan morfolojisindeki değişimin etkilerini ölçmeye yönelik sorular					
20	Özel yeşil alanların ortak yeşil alanlara dönüşümünü olumlu buluyorum					
21	Açık ve yeşil alanların arttığını hissediyorum					
22	Açık ve yeşil alanları daha sık kullanıyorum					
23	Park alanları artmıştır					

e-posta: mayaygin@selcuk.edu.tr
GSM: +90 507 458 34 84

		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
	Yol dokusundaki değişimin sosyal etkilerini ölçmeye yönelik sorular					
24	Yenileme öncesine göre yolumu daha kolay bulabiliyorum					
25	Taşıt ulaşımı yenileme öncesine göre daha rahat					
26	Yaya ulaşımı yenileme öncesine göre daha rahat					
27	Sokak kültürü kaybolmuştur					
	Aidiyet, güvenlik ve kültürel ilişkileri ölçmeye yönelik sorular					
28	Kendimi daha çok dönüşüm sonrası mekâna ait hissediyorum					
29	Dışarından insanların mahallemize yerleşmesi beni rahatsız ediyor					
30	Kendimi yeni mekânda daha güvende hissediyorum					
31	Genel anlamda yaşantımız olumsuz etkilendi					
32	Suç oranları artmıştır					
	Ekonomi / dönüşüm ilişkisine yönelik sorular					
33	Alanın dönüşmesinin temel nedeni rant olmuştur					
34	Aynı rant bahçeli ev düzeninde verilseydi müstakil evde yaşamayı tercih ederdim					
35	Ekonomik rant kenti kimliksizleştiriyor					

EK-7 Çalışmada kullanılan frekans analiz grafiklerine ilişkin çizelgeler

Çizelge 1. Katılımcıların yaş dağılımı

Yaş aralığı	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
20 altı	17	7.9
20-29	39	18.2
30-39	40	18.7
40-49	40	18.7
50-59	33	15.4
60 ve üstü	45	21.0
Toplam	214	100.0

Çizelge 2. Katılımcıların cinsiyet dağılımı

Cinsiyet	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Kadın	73	34.1
Erkek	141	65.9
Toplam	214	100.0

Çizelge 3. Katılımcıların eğitim durumu

Eğitim durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Okur-yazar degil	16	7.5
Okur-yazar	12	5.6
İlkokul	74	34.6
Orta okul	34	15.9
Lise	59	27.6
Lisans	18	8.4
Lisansüstü	1	.5
Toplam	214	100.0

Çizelge 4. Katılımcıların medeni hal durumu

Medeni hal	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Bekar	39	18.2
Evli	158	73.8
Boşanmış	3	1.4
Dul	14	6.5
Toplam	214	100.0

Çizelge 5. Katılımcıların mesleki durumu

Meslek durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
İşçi	63	29.4
Memur	21	9.8
Esnaf	62	29.0
Emekli	24	11.2
Ev hanımı	31	14.5
İşsiz	3	1.4
Öğrenci	9	4.2
Diğer	1	.5
Toplam	214	100.0

Çizelge 6. Katılımcıların gelir düzeyi

Gelir düzeyi	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
1300 tl'den az	56	26.2
1300-1500tl	47	22.0
1501-2000 tl	37	17.3
2001-2500 tl	33	15.4
2501-3500 tl	24	11.2
3501-5000 tl	13	6.1
5001 tl ve üzeri	4	1.9
Toplam	214	100.0

Çizelge 7. Katılımcıların konut sahipliliği

Oturduğunuz ev	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Kendi evi	162	75.7
Kira	52	24.3
Toplam	214	100.0

Çizelge 8. Katılımcıların Sekiz Mahalle'deki ikamet süreleri

İkamet süresi	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
5 yıl altı	18	8.4
5-9	51	23.8
10-14	57	26.6
15 ve üzeri	88	41.1
Total	214	100.0

Çizelge 9. Katılımcıların Sekiz Mahalle'ye nereden geldiklerini ifade eden dağılım

Nereden geldiniz	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Selçuklu	74	34.6
Karatay	27	12.6
Derbent	23	10.7
Meram	21	9.8
Kadınhanı	12	5.6
Beyşehir	11	5.1
Ilgın	5	2.3
Bozkır	4	1.9
Karapınar	4	1.9
Siirt	4	1.9
Ağrı	4	1.9
İstanbul	4	1.9
Mardin	3	1.4
Yozgat	3	1.4
Seydişehir	2	.9
Çumra	2	.9
Cihanbeyli	2	.9
Aksehir	2	.9
Hadim	2	.9
Aksaray	2	.9
Guneysınırı	1	.5
Alınekin	1	.5
Van	1	.5
Toplam	214	100.0

Çizelge 10. Eski yapı tiplerinin beğenilmesi

Eski yapı tiplerinin beğenilmesi	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	66	30.8
Katılıyorum	32	15.0
Kararsızım	16	7.5
Katılmıyorum	36	16.8
Hiç Katılmıyorum	64	29.9
Toplam	214	100.0

Çizelge 11. Katılımcıların apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumu

Apartman dairesinde yaşamayı sıkıcı bulma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	139	65.0
Katılıyorum	28	13.1
Kararsızım	6	2.8
Katılmıyorum	14	6.5
Hiç Katılmıyorum	27	12.6
Toplam	214	100.0

Çizelge 12. Katılımcıların yapı yoğunluğunun artmasına dayalı rahatsız olma durumu

Yapı yoğunluğunun artmasına dayalı rahatsız olma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	126	58.9
Katılıyorum	41	19.2
Kararsızım	7	3.3
Katılmıyorum	15	7.0
Hiç Katılmıyorum	25	11.7
Toplam	214	100.0

Çizelge 13. Katılımcıların yeni yapıların kuşatılmışlık hissi yaratmış olma ifadesine katılma durumu

Yeni yapıların kuşatılmışlık hissi yaratması	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	121	56.5
Katılıyorum	43	20.1
Kararsızım	19	8.9
Katılmıyorum	10	4.7
Hiç Katılmıyorum	21	9.8
Toplam	214	100.0

Çizelge 14. Katılımcıların yeni mahremiyetin kalmamış olma fikrine katılma durumu

Mahremiyetin kalmamış olma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	147	68.7
Katılıyorum	31	14.5
Kararsızım	12	5.6
Katılmıyorum	14	6.5
Hiç Katılmıyorum	10	4.7
Toplam	214	100.0

Çizelge 15. Müstakil yapı düzeninde yaşamanın huzur ve mutluluk vermesi durumu

Müstakil yapı düzeninde yaşamanın huzur ve mutluluk vermesi durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	161	75.2
Katılıyorum	31	14.5
Kararsızım	6	2.8
Katılmıyorum	9	4.2
Hiç Katılmıyorum	7	3.3
Toplam	214	100.0

Çizelge 16. Katılımcıların özel bahçe sahipliliğinin önemine katılma durumu

Özel bahçe sahipliliğinin önemine katılma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	139	65.0
Katılıyorum	47	22.0
Kararsızım	11	5.1
Katılmıyorum	11	5.1
Hiç Katılmıyorum	6	2.8
Toplam	214	100.0

Çizelge 17. Katılımcıların yeni yapıların Konya'nın kimliğini yansıtma durumu

Yeni yapıların Konya'nın kimliğini yansıtma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	21	9.8
Katılıyorum	11	5.1
Kararsızım	42	19.6
Katılmıyorum	61	28.5
Hiç Katılmıyorum	79	36.9
Toplam	214	100.0

Çizelge 18. Katılımcıların yüksek katlı yapıların modern bir kenti simgeliyor olması düşüncesine katılma Durumu

Yüksek katlı yapıların modern bir kenti simgeliyor olması düşüncesine katılma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	39	18.2
Katılıyorum	39	18.2
Kararsızım	36	16.8
Katılmıyorum	64	29.9
Hiç Katılmıyorum	36	16.8
Toplam	214	100.0

Çizelge 19. Katılımcıların komşuluk kültürünün olumsuz yönde değiştiği düşüncesine katılma durumu

Komşuluk kültürünün olumsuz yönde değiştiği düşüncesine katılma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	171	79.9
Katılıyorum	18	8.4
Kararsızım	6	2.8
Katılmıyorum	15	7.0
Hiç Katılmıyorum	4	1.9
Toplam	214	100.0

Çizelge 20. Katılımcıların yeşil alanların dönüşmesini olumlu bulma durumu

Yeşil alanların dönüşmesini olumlu bulma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	63	29.4
Katılıyorum	37	17.3
Kararsızım	17	7.9
Katılmıyorum	66	30.8
Hiç Katılmıyorum	31	14.5
Toplam	214	100.0

Çizelge 21. Katılımcıların açık ve yeşil alanların arttığını hissetme durumu

Açık ve yeşil alanların arttığını hissetme durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	92	43.0
Katılıyorum	52	24.3
Kararsızım	15	7.0
Katılmıyorum	22	10.3
Hiç Katılmıyorum	33	15.4
Toplam	214	100.0

Çizelge 22. Katılımcıların açık ve yeşil alanları sık kullanma durumu

Açık ve yeşil alanları sık kullanma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	96	44.9
Katılıyorum	51	23.8
Kararsızım	4	1.9
Katılmıyorum	37	17.3
Hiç Katılmıyorum	26	12.1
Toplam	214	100.0

Çizelge 23. Katılımcıların park alanlarının artmış olma düşüncesine katılma durumu

Park alanlarının artmış olma düşüncesine katılma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	106	49.5
Katılıyorum	39	18.2
Kararsızım	15	7.0
Katılmıyorum	22	10.3
Hiç Katılmıyorum	32	15.0
Toplam	214	100.0

Çizelge 24. Katılımcıların yenileme öncesine göre yönünü daha kolay bulabilme durumu

Yenileme öncesine göre yönünü daha kolay bulabilme durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	70	32.7
Katılıyorum	35	16.4
Kararsızım	26	12.1
Katılmıyorum	41	19.2
Hiç Katılmıyorum	42	19.6
Toplam	214	100.0

Çizelge 25. Taşıt ulaşımının yenileme öncesine göre daha rahat olma durumu

Taşıt ulaşımının yenileme öncesine göre daha rahat olma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	97	45.3
Katılıyorum	36	16.8
Kararsızım	28	13.1
Katılmıyorum	31	14.5
Hiç Katılmıyorum	22	10.3
Toplam	214	100.0

Çizelge 26. Yaya ulaşımının yenileme öncesine göre daha rahat olma durumu

Yaya ulaşımının yenileme öncesine göre daha rahat olma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	95	44.4
Katılıyorum	39	18.2
Kararsızım	22	10.3
Katılmıyorum	32	15.0
Hiç Katılmıyorum	26	12.1
Toplam	214	100.0

Çizelge 27. Katılımcıların sokak kültürünün kaybolduğu düşüncesine katılma durumu

Sokak kültürünün kaybolduğu düşüncesine katılma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	167	78.0
Katılıyorum	31	14.5
Kararsızım	8	3.7
Katılmıyorum	7	3.3
Hiç Katılmıyorum	1	.5
Toplam	214	100.0

Çizelge 28. Katılımcıların yeni mekana ait hissetme durumu

Yeni mekâna ait hissetme durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	46	21.5
Katılıyorum	20	9.3
Kararsızım	15	7.0
Katılmıyorum	80	37.4
Hiç Katılmıyorum	53	24.8
Toplam	214	100.0

Çizelge 29. Katılımcıların dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumu

Dışarıdan gelen insanlardan rahatsız olma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	107	50.0
Katılıyorum	32	15.0
Kararsızım	24	11.2
Katılmıyorum	29	13.6
Hiç Katılmıyorum	22	10.3
Toplam	214	100.0

Çizelge 30. Katılımcıların yeni mekânda daha güvende hissetme durumu

Yeni mekânda daha güvende hissetme durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	117	54.7
Katılıyorum	34	15.9
Kararsızım	17	7.9
Katılmıyorum	19	8.9
Hiç Katılmıyorum	27	12.6
Toplam	214	100.0

Çizelge 31. Yaşantının olumsuz etkilenmiş olma durumu

Yaşantının olumsuz etkilenmiş olma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	110	51.4
Katılıyorum	51	23.8
Kararsızım	28	13.1
Katılmıyorum	16	7.5
Hiç Katılmıyorum	9	4.2
Toplam	214	100.0

Çizelge 32. Suç oranlarının artmış olma düşüncesi

Suç oranlarının artmış olma düşüncesi	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	138	64.5
Katılıyorum	24	11.2
Kararsızım	10	4.7
Katılmıyorum	16	7.5
Hiç Katılmıyorum	26	12.1
Toplam	214	100.0

Çizelge 33. Alanın dönüşmesindeki temel nedeninin rant olduğu düşüncesi

Alanın dönüşmesindeki temel nedeninin rant olduğu düşüncesi	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	144	67.3
Katılıyorum	39	18.2
Kararsızım	14	6.5
Katılmıyorum	8	3.7
Hiç Katılmıyorum	9	4.2
Toplam	214	100.0

Çizelge 34. Müstakil evde yaşamayı tercih etme durumu

Aynı rantın verilmesi durumunda müstakil evde yaşamayı tercih etme durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	166	77.6
Katılıyorum	24	11.2
Kararsızım	11	5.1
Katılmıyorum	4	1.9
Hiç Katılmıyorum	9	4.2
Toplam	214	100.0

Çizelge 35. Ekonomik rantın kenti kimliksizleştirdiği düşüncesine katılma durumu

Ekonomik rantın kenti kimliksizleştirdiği düşüncesine katılma durumu	**Kişi sayısı**	**Oran (%)**
Tamamen katılıyorum	129	60.3
Katılıyorum	34	15.9
Kararsızım	30	14.0
Katılmıyorum	9	4.2
Hiç Katılmıyorum	12	5.6
Toplam	214	100.0

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Muzaffer Ali YAYGIN
Uyruğu : T.C.
Doğum Yeri ve Tarihi : Siverek
Telefon : +90 553 655 90 63
Faks : -
e-mail : mayaygin@gmail.com

EĞİTİM

Derece		Adı, İlçe, İl	Bitirme Yılı
Lise	:	Şanlıurfa (YDA) Lisesi	2006
Üniversite	:	Selçuk Üniversitesi	2012
		Lublin University of Technology	2010-2011
Yüksek Lisans	:	Selçuk Üniversitesi	2016
Doktora	:	-	

İŞ DENEYİMLERİ

Yıl	Kurum	Görevi
2014-	Selçuk Üniversitesi	Araştırma Görevlisi

UZMANLIK ALANI

Kent planlama, kentsel tasarım, kent morfolojisi

YABANCI DİLLER

İngilizce

BELİRTMEK İSTEĞİNİZ DİĞER ÖZELLİKLER

NetCAD, AutoCAD, ArcGIS/ArcMap, Adobe Photoshop, SketchUp, SPSS programları kullanımı

YAYINLAR

Yaygın, M.A; Topçu, M, 2016, " A Morphological Examination of Urban Renewal Processes: The Sample of Konya City ", World Academy of Science, Engineering and Technology, International Science Index 115, International Journal of Civil, Environmental, Structural, Construction and Architectural Engineering, 10(7), s.891-898.